

ÎNAINTE DE A TE UCIDE ȘI DE A TE MÂNCA

DEDICAȚIE

Nepoților și strănepoților lui Henry B. și Ruth E. Garlock care urmează exemplul credinței lor ca reprezentanți ai lui Cristos pe pământ.

CUPRINS

Harta Liberiei

Index al numelor africane

Cuvânt înainte

Introducere

1. Răspunzând chemării
2. Mormântul omului alb
3. Un cămin tropical pentru tinerii căsătoriți
4. Miracol la râul Sorrika
5. Provocând închinarea la fetiș
6. Arderea marelui fetiș
7. Stabilirea printre canibali
8. Geta – muntele sacru
9. Salvarea
10. Salvarea vieții unui rege
11. Înainte de a te ucid și de a te mânca
12. Aveți credință în Dumnezeu
13. Extinderea lucrării noastre
14. Întoarcerea lui Kwi Kali

Epilog

Caracteristicile teritoriale au doar o poziție aproximativă. Locurile și numele s-au schimbat de-a lungul anilor, iar unele sate au dispărut

complet. Distanțele calculate sunt corecte conform cercetărilor noastre.

INDEX AL NUMELOR AFRICANE

Orașe și sate:

- Barclayville – La 16.090 kilometri distanță de Pickaninny Cess; locul în care s-a stabilit Ruth Suehn în vizita ei din 1946
- Blebo – Centru de misiune; aparent cel mai apropiat de coastă dintre centrele de misiune timpurii
- Capul Palmas – Portul în care s-au oprit vapoarele cu aburi ce veneau din Anglia
- Garraway – Oraș pe țărmul Atlanticului la 48.270 kilometri NV de Capul Palmas
- Gropaka – Stație pe care HBG a redeschis-o, loc unde și-a dus mireasa când aceasta a sosit
- Mobilly – Orașel aproape de muntele Geta
- Nana Kru – Misiune metodistă la care HBG a lăsat-o pe Ruthie când s-a îndreptat spre Insulele Canare
- Newaka Centru de misiune important, înființat de misionarii care l-au precedat pe HBG în Liberia
- Nynabo - Centru teritorial de misiune; loc de depozitare al Union Trading Company
- Rhodilly - Satul izolat al regelui Tho din mijlocul populației Pahn
- Sinoe - Oraș pe coasta Atlanticului la aproximativ 106.900 kilometri NE de Capul Palmas, pe râul Sinoe
- Tuplutown - 24.135 kilometri de la țărm, în sus, pe râul Sinoe; ultimul loc în care HBG a lucrat în 1923

Munți și râuri

Înainte să te ucid și să te mănânc / 3

Muntele Geta – Munte în teritoriul Pahn pe care HBG l-a văzut într-o vedenie înainte de a

pleca din USA

Râul Sinoe - Un râu la aproximativ 160.900 kilometri de Capul Palmas

Râul Sorrika – Râu ce curgea între Newaka și Gropaka

Grupuri tribale

Barroba - Tribul din zona Gropaka

Kru - Trib de coastă

Pahn - Trib canibal din zona Rhodilly

4 / *Înainte să te ucid și să te mănânc*

— | | —

Înainte să te ucid și să te mănânc / 5

— | | —

6 / *Înainte să te ucid și să te mănânc*

Înainte să te ucid și să te mănânc / 7

8 / *Înainte să te ucid și să te mănânc*

— | | —

Înainte să te ucid și să te mănânc / 9

— | | —

CUVÂNT ÎNAINTE

Puțini americani, din orice eră, au cunoscut Africa, așa cum a cunoscut acest continent, Henry B. Garlock. El a fost unul din ultimii misionari care a intrat și a supraviețuit doar prin puterea Duhului. Ceea ce a experimentat el în Africa, ar putea constitui un nou capitol al Faptelor Apostolilor. Experiențele avute par de domeniul legendei.

H.B. și soția sa, Ruth, și-au investit viețile în Africa. Ei s-au avântat în junglă înainte ca acolo să fie drumuri, aerodromuri, comunicații radio sau telefonice sau protecție militară. Au trăit în case aborigene, s-au luptat cu malaria și i-au văzut pe alții dărâmați înainte de a fi pornit la drum. S-au confruntat cu puterea brută a nelegiurii, cu războiul intertribal, canibalismul, incantațiile iadului și cu negura și disperarea de secole ale superstiției.

Dar, victoriile repetate pe care Dumnezeu li le-a pus la dispoziție, au făcut ca efortul să merite. Ceea ce familia Garlock a învățat pe o cale mai grea, a fost dat mai departe la cei ce i-au urmat, în Africa, într-un număr tot mai mare. Nenumărați misionari au putut spune: „Mama și tata Garlock mi-au atins viața. Sfatul lui Garlock și interesul său față de mine m-au ajutat să nu fac greșeli. El m-a introdus cu adevărat în Africa.”

Un om ca Garlock nu se va mulțumi niciodată să facă doar munca zilnică, obișnuită. El nu a fost un angajat sau un instituționalist. În sufletul lui era neîmfricat – lucru care face ca un misionar să fie măreț cu adevărat. Răspunsul lui la chemarea lui Dumnezeu l-a scos din zona confortabilă, obișnuită și l-a dus pe cărările de unde nu mai exista cale de retragere. S-a aflat deseori în situația în care Dumnezeu trebuia să Se descopere cu autoritate, altfel el n-ar mai fi ieșit viu din circumstanța respectivă.

Din fericire, deosebitul meu prieten avea simțul înnăscut al umorului, simț ce a fost folosit de Dumnezeu în viața și lucrarea

sa. Veți chicoti pe măsură ce vă veți întâlni cu personajele reale și când veți experimenta, prin ochii unui om plin de pacea lui Dumnezeu și de iubirea constantă pentru Africa, situații înspăimântătoare.

Veți fi mândri de faptul că Dumnezeu a avut oameni precum acest autor. Este o simplă narațiune, pentru că H.B. Garlock a fost un simplu om. Ceea ce a făcut pentru Dumnezeu și Evanghelie, a făcut considerând că aceasta este datoria lui să facă.

Sunt convins că această carte va fi o chemare pentru alții, pe măsură ce o vor citi, iar investiția lui H.B. Garlock în sufletele lor va fi înmulțită. Eu știu că mie mi-a influențat viața.

C.M. Ward
Vorbitor la programul radio *Revivaltime* pentru
Assemblies of God, 1953-1978

INTRODUCERE

Prima mea întâlnire cu H.B. și Ruth Garlock a avut loc în aprilie 1964, în Springfield, Missouri, la scurt timp după ce mă logodisem cu fiul lor, John. Veniseră să participe la o conferință internațională pentru lucrătorii creștini, iar John era nerăbdător să-i întâlnesc. Știam că părinții lui slujiseră ca misionari pe termen lung în diferite părți ale Africii, dar, la acea dată, nu aveam nici cea mai vagă idee despre cât de remarcabile fuseseră experiențele lor.

Imediat m-au făcut să mă simt în largul meu și bine venită în familie. Pentru mine, să mă căsătoresc cu John a fost o adevărată provocare, deoarece acest lucru însemna să-mi asum responsabilitatea pentru cele două fiice ale lui, pe atunci de opt, respectiv treisprezece ani. Mama lor murise subit, cu un an înainte, după o boală scurtă, iar John, Linda și Melody se mutaseră în Springfield, unde lucram la Colegiul Biblic Central (Central Bible College). La scurt timp după nunta noastră, care a avut loc vara următoare, bătrânii Garlock ne-au primit, pe noi patru, cu căldură în căminul lor din Bakersfield, California, atunci când le-am făcut o vizită cu scopul de a ne cunoaște mai bine.

De-a lungul anilor, relația mea cu mama Garlock a devenit una deosebit de apropiată. De multe ori, oamenii comentau despre ironia faptului că numele noastre erau atât de similare. Numele ei era Ruth; își numise atât fiica africană, cât și pe fiica ei naturală, Ruth; acum se dovedise faptul că mireasa fiului ei era Ruthanne! În nenumărate situații, dar mai ales în ce privește misiunea și lucrarea full-time, ea mi-a fost ca un mentor. Dragostea ei pentru Cuvântul lui Dumnezeu și credința sa puternică n-au încetat vreodată să mă încurajeze și să mă inspire, iar acum prețuiesc multele carnețele pe care le-am umplut cu predicile și lecțiile ei biblice.

Atât mama, cât și tata Garlock erau depozite vii ale înțelepciunii africane și ale întâmplărilor uimitoare, ale experiențelor avute în Africa și în alte locuri îndepărtate unde i-a dus lucrarea. Dar, întotdeauna, accentul era pus pe mulțumirea adusă lui Dumnezeu pentru credințioșii Sa în a-i scoate cu bine, chiar din situațiile cele mai imposibile.

În 1973, John și cu mine ne-am mutat în Dallas, Texas, unde el a fost numit director al Institutului Cristos Pentru Națiuni (Christ For The Nations Institute), iar părinții săi au venit acolo să ne viziteze. Când co-fondatorul Institutului CPN, Freda Lindsay, a auzit că întâmplările lor nu fuseseră publicate într-o carte, a insistat ca Institutul Cristos Pentru Națiuni să facă acest lucru. Datorită faptului că eu eram parte a staff-ului editorial în acea perioadă, am primit sarcina să realizez un manuscris din materialul neprelucrat, luat din jurnalele familiei Garlock, articole din diferite reviste și mesajele înregistrate. Prima ediție a cărții *Înainte de a te ucide și de a te mânca* a fost publicată de CPN în noiembrie 1974.

Acum, după douăzeci și opt de ani, am oportunitatea de a reedita acest material neafectat de timp și de a-l îmbogăți prin adăugarea câtorva citate și povestiri adiționale – în special întâmplări din experiențele unice ale lui Ruth. Mă simt din nou umilă și uimită să văd modul în care Dumnezeu i-a protejat și le-a purtat de grijă celor doi tineri zeloși care au urmat chemarea lui Dumnezeu, mergând în Africa. Mama Garlock obișnuia să spună: „Noi nu simțeam că făceam ceva remarcabil – noi făceam doar ceea ce simțeam că dorea Dumnezeu să facem, iar El a binecuvântat acest lucru.”

Cu toate că era înaintată în vârstă și se lupta cu probleme de sănătate, mama Garlock nu și-a pierdut niciodată spiritul misionar. Era văduvă de optzeci și nouă de ani, când a auzit că urma să conduc o echipă de voluntari într-o călătorie misionară la un orfelinat din Haiti. „Ia-mă, te rog, cu tine”, a zis ea. „Vreau să fiu misionară încă o dată.” În acea călătorie, ne-am simțit foarte bine ca și colege de cameră, iar ea a fost o sursă de inspirație pentru toți cei din grup. Sarcina ei era doar de a sta, în fiecare zi, într-un balansoar mare, în camera de joacă a

orfelinatului și de a strânge în brațe și legăna zeci de bebeluși, copilași ce abia se puteau târî pe picioare și pe cei ce erau de vârsta grădiniței și să se roage pentru fiecare dintre ei.

Tata Garlock a fost un vorbitor favorit în inspirarea oamenilor de a prinde viziunea misiunilor mondiale și de a-și dedica viețile ducerii Evangheliei creștine până la marginile pământului. Un număr nesfârșit de misionari a plecat pe câmpul de misiune datorită influenței exercitate de el. Alții, atunci când erau descurajați, au fost încurajați de exemplul său pentru a rămâne credincioși chemării lor. Lui îi plăcea foarte mult să încheie mesajul misionar cu un citat din George P. Howard – cuvinte ce însumează esența motivației lor:

“Noi avem o umanitate care e prea prețioasă în ochii lui Dumnezeu pentru a o neglija; cunoaștem un remediu pentru necazul lumii care e prea minunat pentru a-l păstra pentru noi; avem un Cristos care este prea glorios pentru a-L ascunde; avem o aventură care este prea palpitantă pentru a o rata.”

Toți cei ce au ajuns să-i cunoască pe Henry și Ruth Garlock au înțeles curând că aceștia au îmbrățișat aventura lucrării de misionar în Africa. Nu s-au dat înapoi de la nimic, ci, mai degrabă, au fost mulțumitori pentru faptul că Dumnezeu le-a dat privilegiul de a-L sluji așa cum au făcut-o ei. Când vei citi aceste pagini, fie ca povestea credinței lor să te încurajeze să te încrezi pe deplin în Dumnezeu, în ascultare de călăuzirea pe care o are pentru viața ta.

Ruthanne Garlock
Noiembrie 2002

RĂSPUNZÂND CHEMĂRII

După ce și-a scos toate oile, merge înaintea lor; și oile merg după el, pentru că îi cunosc glasul.

IOAN 10:4

În condiții normale, aș fi fost încântat să primesc o scrisoare de acasă, în acea după amiază, când au fost strigați cei ce primeau vreo scrisoare. Dar inima mi-a fost sfâșiată în timp ce citeam mesajul mamei. În sfârșit, după ani de rugăciuni și speranțe, visul meu de a mă înscrie la școala biblică Beula Heights, pentru a mă pregăti pentru lucrare, se împlinise. Și acum, după doar două săptămâni de studii în North Bergen, New Jersey, venea rugămintea disperată: „Henry, te rog, vino acasă.”

Din cauză că eu eram cel mai mare băiat din cei doisprezece copii născuți într-o fermă din apropiere de New Haven, Connecticut, tatăl mă lua de la școală din când în când, pentru a-l ajuta la munca necesară hrănirii unei familii atât de mari. Pe la vârsta de cincisprezece ani a trebuit să renunț la școală definitiv. Mi-am ajutat tatăl la ferma noastră, dar am lucrat și pe la alți vecini pentru a aduce în casă ceva venit. În sfârșit, la vârsta de douăzeci și unu de ani, am plecat de acasă pentru a studia la școala biblică.

Încet, am recitat scrisoarea. Tata și câțiva din ceilalți copii erau bolnavi de gripă; nici unul din cei rămași acasă nu putea munci. Mă voi duce acasă să ajut doar până ce tata se va putea întoarce la muncă? Slujba pe care o avusesem înainte era încă disponibilă. „Oricum, roagă-te pentru asta”, scria mama în încheiere.

Cu inima grea, m-am rugat în timpul nopții, luptându-mă să iau decizia corectă. În timp ce căutam fața lui Dumnezeu, oră după oră, mi-au venit în minte evenimentele recente din viața mea.

De-a lungul anilor, mama, frații, surorile mele și cu mine am știut cum era să flămânzești, pentru că tata cheltuia uneori fiecare cent câștigat pentru lichior. Dependența lui și caracterul său violent ne-au provocat tuturora, multă durere. Pe de altă parte, mama experimentase o întâlnire genuină cu Domnul, iar evlavia sa a influențat în mare măsură viețile tuturor copiilor săi. Ne-a dus la o biserică metodistă, unde, la vârsta de unsprezece ani, am mers la altar și l-am acceptat pe Cristos ca Mântuitor.

Când aveam șaisprezece ani, am auzit că Maria Woodworth-ETter, o binecunoscută evanghelistă pe vremea aceea, conducea întâlnirile de trezire spirituală dintr-o anumită zonă. Mama a cumpărat un bilet spre Long Hill, Connecticut și i l-a dat tatălui meu. „Vreau să mergi la acea întâlnire și să rămâi acolo până face Dumnezeu ceva pentru tine”, i-a spus ea. „Să nu vii acasă până nu ești schimbat.” El a făcut după cum i-a cerut ea.

Câteva zile mai târziu, în timp ce lucram afară, l-am auzit cântând în timp ce urca pe cărăruia ce ducea spre casă. Primul meu gând a fost: *se pare că tata s-a îmbătat din nou*. Dar el nu era beat deloc – cânta un imn al Evangheliei și îl lăuda pe Dumnezeu. Ne-a adunat, pe mama și pe toți copiii în jurul lui, în sufragerie și ne-a spus că fusese mântuit, vindecat, eliberat de dependențele lui și umplut cu Duhul Sfânt. Edmund Garlock nu a mai fost niciodată la fel după acea zi. Schimbarea în obiceiurile și comportamentul său în lunile ce au urmat, au dovedit convertirea sa ca fiind reală.

Mâna lui Dumnezeu în viața mea

Când am văzut transformarea miraculoasă din viața tatălui meu, ea m-a inspirat să-mi rededic Domnului propria-mi viață și am început să postesc și să mă rog, cerând să fiu umplut cu Duhul Sfânt. În ziua de Crăciun a anului 1913, am experimentat cu putere botezul cu Duhul Sfânt, botez similar cu cel descris în Faptele 2:4 din ziua Cincizecimii. Din acel moment, întreaga mea viață s-a schimbat.

Cu toate că eram conștient de lipsa mea de educație, am sperat ca Domnul să mă folosească, cumva, în slujba Sa. Marea mea dorință era aceea de a intra la Școala Biblică, dar ea părea să fie un vis imposibil de realizat. În 1917 am vizitat Beulah Bible School, iar mai târziu, în același an, sora mea Blanche s-a înscris acolo. Dar se părea că părinții mei nu se puteau descurca fără ajutorul meu și de vreme ce eu eram cel mai mare dintre băieți, am simțit că era responsabilitatea mea să-mi ajut familia.

Până în toamna lui 1918, Statele Unite intraseră în primul război mondial. Aveam douăzeci și unu de ani și eram apt pentru înrolare în categoria A-1. În timp ce așteptam în fiecare zi să fiu chemat la armată, m-am îmbolnăvit foarte rău de gripă, în valul de epidemie ce mătura țara. Cei mai mulți din tinerii care nu se înrolaseră în serviciul militar, au fost loviți de boală; în decurs de câteva săptămâni au murit mulți dintre ei. În timp ce starea mea se înrăutățea tot mai mult, familia mea s-a temut că voi fi o altă victimă a epidemiei – numărul celor uciși de gripă l-a întrecut pe cel al celor uciși în timpul războiului. În timp ce zăceam inconștient în pat, singurul refugiu al părinților mei era rugăciunea. Iată în continuare ce a înregistrat tata despre boala mea:

Ne-am rugat, dar starea lui Henry se înrăutățea în fiecare zi, până ce, într-o dimineață, a avut hemoragie internă. Am înțeles că dacă Dumnezeu nu intervenea, el va muri. Nu știam ce să fac și mă întrebam dacă ar trebui să chem un doctor. Am luat Biblia și am întrebat-o pe soția mea de unde să citesc. „De unde s-a deschis”, a replicat ea. Am citit despre regele Asa, în 2 Cronici 16:12b-13a: „Chiar în timpul boalei lui, n-a căutat pe Domnul, ci a întrebat pe doftori. Asa a adormit cu părinții săi...”

„Dacă apelăm acum la doctor, Henry va adormi cu părinții săi”, a spus Jessie. Așa că nu am chemat doctorul – ne-am hotărât să ne încredem doar în Dumnezeu.

Pe la apus, am mers în dormitorul în care zăcea Henry și am văzut că nu respira. M-am înfricoșat, dar Dumnezeu mi-a dat putere să mustru moartea în Numele lui Isus. La început n-au fost rezultate vizibile; el tot nu respira. Am vorbit din nou, fără rezultate vizibile. A treia oară, când am mustrat moartea, el și-a deschis ochii și ne-a văzut stând la piciorul patului.

„Da, Doamne, voi merge...”

În timp ce mă luptam în rugăciune, în camera mea de internat și plângeam din cauza scrisorii de la mama, am re trăit acea experiență nemaipomenită. Mi-am amintit cum am simțit că-mi părăseam trupul întins pe patul din dormitorul casei. În timp ce părăseam casa și traversam spațiul diagonal, în sus, am văzut o scară de aur și pe Isus stând în vârful ei. Toată durerea și suferința dispăruseră – mă simțeam ușor ca o pană. În acel moment eram sigur că voi fi cu Domnul. Cât timp a fost duhul meu în afara trupului, sau cât de departe am călătorit în spațiu, nu știu.

Dar, dintr-o dată, parcă o mână s-a așezat peste mine și am auzit vocea Domnului strigându-mă pe nume: „Henry, du-te înapoi!”, a spus vocea. „Am să-ți dau ceva de făcut. Dacă vii acum, vei veni cu mâna goală. Vreau să mergi la Școala Biblică Beulah Heights ca să te pregătești pentru munca misionară.”

La început am ezitat, deși eram plin de pace, fericit și eliberat de orice suferință. Dar am auzit din nou vocea Domnului spunând clar: „Du-te înapoi! Dacă vii acum, nu vei avea snopi pe care să-i așezi la picioarele Mele. Trebuie să lași totul și să Mă urmezi. Vreau să predici Evanghelia.”

Îndată ce am spus: ”Da, Doamne, voi merge”, am coborât imediat pe drumul pe care venisem, până jos, în casă și în dormitorul în care mi-am văzut trupul zăcând în pat. Când mi-am deschis ochii, i-am văzut pe tata și pe mama stând la piciorul patului, mustrând moartea și pe diavol. Mare a fost bucuria în casa noastră când au

înțeles că rugăciunile lor fuseseră ascultate.

Cu toate că eram slăbit și foarte fragil, vindecarea mea a fost atât de deplină, încât trei zile mai târziu am putut pleca de acasă pentru a merge la școala biblică. Mi-a fost frică să mai amân. Cuvintele apostolului Pavel: „Vai de mine, dacă nu vestesc Evanghelia!” (Pavel: 1 Cor. 9:16), deveniseră parte vitală a vieții mele.

Doar la câteva zile după ce mă înscriisesem la Beulah Heights a fost semnat armistițiul în data de 11 Noiembrie 1918, punând astfel capăt războiului. Astfel că nu a mai fost necesar ca guvernul să înroleze mai mulți tineri în armată.

Fără drum de întoarcere

Dragii mei părinți îmi purtaseră de grijă și se rugaseră pentru mine în timpul bolii mele. De fapt, tata, despre a cărui boală îmi scria acum mama, luase fără îndoială, gripa de la mine. Cum puteam fi atât de nerecunoscător și să refuz cererea ei? În timp ce-mi curgeau lacrimile, am deschis Biblia și L-am rugat pe Dumnezeu să-mi vorbească din Cuvântul Său. Imediat, ochii mi-au căzut pe versetul din Luca 9:62: „Oricine pune mâna pe plug, și se uită înapoi, nu este destoinic pentru Împărăția lui Dumnezeu.”

Am zis: „Cu siguranță, Doamne, acest verset nu mi se aplică. Este mai degrabă o coincidență faptul că am deschis la acest verset din Biblie. Te rog, dă-mi un alt verset care să mă călăuzească în decizia pe care ar trebui s-o iau.”

Am deschis Biblia pentru a doua oară, iar Matei 10:37 mi-a stat înaintea parcă cu litere negre, îngroșate: „Cine iubește pe tată, ori pe mamă, mai mult decât pe Mine, nu este vrednic de Mine; și cine iubește pe fiu ori pe fiică mai mult decât pe Mine, nu este vrednic de Mine.”

Știam că Dumnezeu mă ridicase din patul de moarte și că m-a chemat să las totul și să-L urmez. Dar părinții mei, pe care îi iubeam mult, aveau o nevoie urgentă. În ce mă privește, să refuz să plec

acasă, acum, pentru a-i ajuta, era ceva de neiertat. Pe de altă parte, dacă aș fi murit, ei ar fi trebuit să se descurce fără ajutorul meu. De fapt, timp de doi ani de zile îmi amânasem plecarea la Școala Biblică din cauză că se părea că ai mei nu se puteau descurca fără mine. Acum eram pus față în față cu această problemă cum nu se mai întâmplase înainte.

Am continuat să-L caut pe Dumnezeu dimineața devreme. Când a fost timpul de capelă, am coborât și L-am rugat pe Domnul să-mi mai dea încă un semn înainte de a lua decizia finală. După cântecul de început al întâlnirii, vorbitorul din acea dimineață a anunțat textul și a citit din Luca 9:62: „Oricine pune mâna pe plug, și se uită înapoi, nu este destoinic pentru Împărăția lui Dumnezeu.”

Fără să mai aștept să-i ascult mesajul, m-am întors imediat în camera mea și i-am scris o scrisoare mamei. A fost cea mai dificilă scrisoare pe care am scris-o vreodată.

I-am spus că îmi iubeam familia mai mult decât însăși viața, dar știam că Dumnezeu mă chemase și nu îndrăzneau să dau înapoi. I-am spus versetele pe care Dumnezeu mi le dăduse în timpul nopții și i-am spus cum au fost confirmate la timpul de capelă din dimineața aceea. Am asigurat-o că mă rugam ca Dumnezeu să-L vindece pe tata ca să se poată întoarce la muncă, sau ca să primească ajutor din alte surse. Am pus la poștă scrisoarea simțind o mare ușurare și rugându-mă ca Dumnezeu să satisfacă nevoia lor.

În scurt timp, am primit de acasă o altă scrisoare. Mama începea prin a-și cere scuze pentru scrisoarea anterioară pe care o scrisese. A continuat spunând că era mândră de fiul ei care a decis să-L urmeze pe Dumnezeu și că nu ar dori, pentru nimic în lume, să mă întorc acasă. Dumnezeu îl vindecase complet pe tata și el avea o slujbă mai bună decât cea pe care o avusese înainte. Fratele meu mai mic lucra acum și el și aducea ceva venit. Am simțit că era ajutorul lui Dumnezeu și binecuvântarea dată ca răspuns la ascultarea mea.

Cu un an în urmă, în timp ce lucram ceva în plus la ferma unui vecin, am reușit să contribui la cheltuielile surorii mele Blanche, atunci când ea s-a înscris, înaintea mea, la Beulah Heights. Eram, acum, amândoi împinși într-o viață de credință totală. Uneori nevoile noastre erau rezolvate în mod supranatural; uneori mi-am

luat slujbe temporare sau cu jumătate de normă pentru a câștiga banii de care aveam nevoie. Un timp am aruncat cu lopata, câteva ore pe zi, cărbunii de la o moară. Într-o altă perioadă am lucrat la o mașină într-o fabrică. Cu toate că din când în când a trebuit să ne descurcăm fără anumite lucruri, Domnul ne-a satisfăcut, cu credincioșie, nevoile de bază. Când am absolvit în 1920, toate obligațiile financiare fuseseră acoperite.

Chemarea în Africa

Blanche a primit chemarea în lucrarea misionară înainte de a o primi eu pe a mea. Într-o zi, la o întâlnire de rugăciune pentru misionari, în timp ce a simțit o povară grea pentru păgâni, a văzut cuvântul „AFRICA” scris cu litere de foc. Și eu simțeam, de asemenea, o povară specială și dragoste pentru oamenii din Africa, dar speram, că dacă Blanche era chemată acolo, poate că Dumnezeu mă cheamă pe alt teren misionar din străinătate. Totuși, Africa a ajuns să fie și propria mea chemare și pasiune.

În 26 martie 1919, în timp ce mă rugam la Școala Biblică, am avut o vedenie care este descrisă în capitolul opt al acestei cărți. Efectul ei a fost acela de a mă convinge, dincolo de orice îndoială, de faptul că Dumnezeu dorea să merg ca misionar, undeva, pe continentul african; doar că nu știam unde.

La scurt timp după ce am avut acea vedenie, l-am ascultat pe William Johnson, unul din primii misionari pentecostali care au mers în Liberia în 1908, pe când se adresa studenților de la Beulah Heights. El a vorbit de multele triburi din interiorul continentului ce nu fuseseră evanghelizate și a făcut apel la bărbații tineri, puternici, care ar putea să facă poteci și să suporte greutățile unei țări străbătute de malarie – pe atunci cunoscută ca „mormântul omului alb”. După ce Domnul mă vindecase în mod miraculos de gripă, eu l-am rugat să mă lase să plec pe un câmp misionar greu – un câmp unde nimeni altcineva nu ar dori să meargă – așa că inima

mea a răspuns acestei provocări. Și Blanche a simțit că Liberia era locul în care dorea Dumnezeu ca ea să meargă.

În al doilea an la Beulah Heights, Alfred Trotter s-a înscris ca student și a devenit prietenul meu apropiat. Îmi era ca un frate mai mic. Sora lui Alfred, Ruth – profesoară în Newark, New Jersey – venea deseori să-l viziteze. Nu numai că am întâlnit-o, dar îmi plăceau și bunătățile coapte în casă pe care le aducea fratelui ei.

Se părea că Alfred nu se putea opri să nu vorbească despre minunata lui soră și nu după mult timp am ajuns să fiu pe deplin de acord cu evaluarea sa. Ea era atractivă, inteligentă, plină de viață, organizată și – mai important decât toate – pe deplin dedicată Domnului. Era liderul grupului de tineret din biserica ei din Newark, biserică al cărei pastor era E.S. Williams (care a devenit ulterior Superintendentul general al lui Assemblies of God).

Am fost uimit să descopăr că această tânără nemaipomenită simțea și ea o chemare pentru Liberia, dar nici unul din noi, la acel moment, nu am dat prioritate romantismului. Mă dusesem la Școala Biblică cu un scop – acela de a mă pregăti pentru a împlini chemarea făcută de Dumnezeu. Acum trebuia să urmez acea chemare. Dar am invitat-o pe Ruth acasă pentru a-mi întâlni familia și am păstrat legătura.

Pășind prin credință

După ce am absolvit cursurile de la Beulah Heights, Blanche și cu mine am mers acasă în Connecticut pentru o scurtă vizită. Tata s-a gândit că poate doresc să lucrez la fermă măcar pe timpul verii pentru a strânge împreună ceva bani. Dar am luat în serios versetul din Romani 11:29: „Căci lui Dumnezeu nu-I pare rău de darurile și de chemarea făcută.” Credeam că aceasta însemna că trebuie să-mi împlinesc chemarea și să plec în Africa cât de curând posibil, în timp ce mă voi încrede că Dumnezeu va satisface nevoile mele. Am fost de acord să rămân și să lucrez la fermă pentru o săptămână, muncă

pentru care am fost plătit cu cincisprezece dolari. Din câte știu eu, aceștia au fost ultimii bani pe care i-am mai primit vreodată dintr-o muncă seculară.

Blanche și cu mine am fost invitați de un fost student de la Beulah Heights să conducem câteva întâlniri în Dolington, New Jersey. Oamenii nu aveau deloc bani pentru a plăti chiria de un dolar pe noapte pentru sală, dar noi ne-am simțit călăuziți să acceptăm oricum provocarea. Toată ziua mergeam prin oraș invitând oamenii să vină la întâlniri. Noaptea, eu predicam în felul meu mai slab, iar Blanche cânta. Noapte după noapte, atunci când făceam invitația, oamenii veneau în față pentru a fi mântuiți – inclusiv membrii din consiliul orășenesc care ne închiriaseră clădirea. La final, ei ne-au dat înapoi banii pe care Blanche și cu mine îi dădusem pentru chirie și în plus, ne-au făcut și o colectă! A fost modul în care Dumnezeu ne-a arătat că El putea să se îngrijească de nevoile noastre.

Apoi, niște prieteni din Philadelphia ne-au invitat să predicăm la o misiune din oraș, ceea ce am și făcut. Apoi am participat la tabere din Media și Export, Pennsylvania. Am împărtășit despre viziunea și povara pe care o aveam pentru Liberia și am primit multe încurajări, dar aproape nici un sprijin financiar. Apoi, Blanche a acceptat invitația de a vizita un prieten în Ohio, în timp ce eu am mers să conduc întâlnirile din statul New York pentru prietenul meu Frank Finkenbinder. (Mai târziu el a devenit misionar de carieră în America latină și părintele binecunoscut al lui „Hermano Pablo” Finkenbinder al radioului și televiziunii.)

L-am lăsat pe Frank în Elmira, New York și am urcat în trenul spre orașul New York, unde trebuia să mă reîntâlnesc cu Blanche. Dar Dumnezeu avea alte planuri. La scurt timp după ce mi-am început călătoria, atunci când trenul a oprit în stație, m-am uitat în sus și am văzut scris Owego, New York. Dintr-o dată, am devenit conștient de o voce interioară care spunea: „Dă-te jos din tren!”

Mă gândeam că e o idee nesăbuită...că plătisem biletul până în New York...că nu cunoșteam nici un suflet în Owego...că, de fapt, nu mai aveam nici un ban. Nu a contat ce gândeam. Vocea interioară a Duhului Sfânt era puternică și clară. Deci, chiar în momentul în care impiegatul a strigat „În vagoane” și a ridicat

scărița de pe peron, mi-am înșfăcat geamantanul de carton în care îmi țineam gulerul și șosetele de rezervă și am coborât din tren.

Ce să fac acum? M-am dus pe peron și am văzut un afiș ce făcea reclamă la o întâlnire pentecostală ce se ținea într-un cort! Un bărbat cu doi cai punea încărcătura pe care tocmai o descărcase din tren, în căruța sa. Când l-am întrebat dacă știa unde s-a ținut întâlnirea din cort, el a zis: „Da” și că în curând va pleca în direcția aceea și că m-ar putea duce și pe mine. Am acceptat oferta sa amabilă și am ajuns repede acolo.

Era un adevărat oraș de corturi. Când m-am apropiat de cortul cel mare unde se țineau întâlnirile, un bărbat mai în vârstă, cu părul alb, s-a apropiat de mine. „Ești predicator?” m-a întrebat el.

„Păi, eu...da...asta e, eu sunt misionar în Africa!” am izbucnit eu. I-am spus cum m-a impulsionat Domnul să cobor din tren în stația Owego, iar când am văzut afișul despre întâlnirea din cort, am fost sigur că acesta era locul în care trebuia să vin.

„Slavă Domnului, El a răspuns rugăciunilor noastre!”, a răspuns omul. „Evanghelistul nostru și-a pierdut vocea și noi ne-am rugat ca Dumnezeu să ne trimită un predicator. Vrei să ne predici deseară?”

Era o sarcină formidabilă pentru un proaspăt absolvent de școală biblică, dar în situația aceasta mi-a fost frică să spun nu. S-a dovedit că invitația mi-a fost făcută de fratele F.S. Perkins, președintele Asociației Pentecostale Holiness din New York și Pennsylvania.

Mi-am petrecut restul zilei în rugăciune, iar noaptea m-am ridicat să predic. Cortul cel mare era plin și se părea că erau tot atâția oameni afară câți erau și înăuntru. După un foarte scurt mesaj (în care mi s-a părut că am acoperit cea mai mare parte a Bibliei), am făcut o invitație să se vină în față, iar culoarele s-au umplut de oamenii care au venit pentru a îngenunchea. Nu știu câți au primit mântuirea în acea noapte și nici câți au fost vindecați și umpluți cu Duhul Sfânt. Tot ceea ce știu e că eu eram speriat de moarte.

După serviciul divin, liderii taberei m-au rugat să predic din nou seara următoare și eu am consimțit. Am stat acolo câteva zile – rugându-mă ziua și predicând noaptea. Și în fiecare noapte altarul era plin de căutători. Dar, curând am înțeles de ce evanghelistul programat își pierduse vocea. Tabăra era chiar lângă calea ferată principală (o locație pentecostală tipică acelor zile) și la fiecare

câteva minute, trecea câte o locomotivă monstru cu aburi ce trăgea un marfar spre Buffalo. Fără un sistem de amplificare și cu toată competiția aceasta zgomotoasă, am fost și eu, după câteva zile, redus la șoapte. De aceea, m-am pregătit să pornesc la drum.

Dar până în acest moment, acestor oameni dragi li se părea că mă cunosc bine și au început să arate un mare interes față de planurile mele de a pleca în Africa. Nu numai că mi-au făcut o generoasă colectă de dragoste, dar mi-au spus și că aveau în bancă un fond de cinci sute de dolari pentru misiune și că așteptau ca Dumnezeu să trimită persoana potrivită pentru a-i primi. Ca rezultat al întâlnirii din Owego, Asociația Penticostală Holiness a decis să ne spijine financiar pe Blanche și pe mine în primul semestru de slujire misionară în Africa. Mai târziu, după ce fiecare dintre noi ne-am căsătorit, au mărit suma oferită. Cât de mulțumit eram că ascultasem sfatul acelei voci interioare de a coborî din tren!

Pe lângă ajutorul oferit de penticostalii holiness, am primit și girul Consiliului Districtului din Est al lui Assemblies of God. Douăzeci și cinci de ani mai târziu am avut ocazia să citesc aceste remarci făcute de E.S. Williams când m-a recomandat Departamentului de Misiune Străină: „Fratele este tânăr, dar plin de zel și cred că va deveni un bun misionar.” Assemblies of God au răspuns cererii noastre de misiune în toamna lui 1920.

Cam atât s-a întâmplat de la graduarea școlii biblice din acea primăvară! Am întâlnit mulți misionari și candidați la misiune. Am stabilit legături cu câțiva oameni care au promis că se vor ruga pentru noi și ne vor oferi un ajutor financiar. L-am văzut pe Dumnezeu dându-ne banii pentru bilete și pentru nevoile de bază avute pentru a merge pe câmpul misionar.

Lăsând totul în urmă

Cel mai important lucru pentru mine a fost să mă logodesc cu Ruth Trotter. Când a sosit timpul ca Blanche și cu mine să ne îmbarcăm,

ea a rămas pe debarcaderul din New York pentru a ne vedea plecând. Normal, ne era greu, lui Ruth și mie, să ne despărțim. Dar doream să se facă voia lui Dumnezeu în viețile noastre mai mult decât orice altceva în lumea aceasta și amândoi credeam că pe primul loc ar trebui să fie chemarea lui Dumnezeu. Eu voi merge în Liberia și voi pregăti un loc unde să locuim. Ea mi se va alătura imediat ce va încheia contractul pentru anul școlar în curs.

Parcă o văd cum, printre lacrimi, fluturam mâinile în timp ce vasul se îndepărta încet de debarcader, plutind pe râul Hudson. Date fiind pericolele și condițiile incerte ale muncii de misionar din acele zile, ne întrebam dacă ne vom mai întâlni vreodată. Nu mă gândisem deloc la strângerea sumei necesare biletului de întoarcere. Eram pe deplin concentrat asupra sosirii în Liberia și ocupării locului slujirii mele de acolo.

Mama și tata veniseră și ei la New York pentru a ne vedea la plecare. Renunțau, într-o singură zi, la doi copii pentru câmpul de misiune, dar erau bucuroși s-o facă. De multe ori, în timpul testelor severe din Africa, am simțit că rugăciunile lor ne susțineau. Și așa s-a întâmplat că prin harul lui Dumnezeu și cu ajutorul multor prieteni amabili, am ieșit din portul New York în data de 23 octombrie 1920 la bordul vasului S.S. *Carmania* deținut de compania Cunrad Steamship, cu destinația Liverpool, Anglia, de unde trebuia să luăm un vapor pentru Africa.

Călătoria a durat zece zile. Una din bucuriile lui Blanche și ale mele era să ne întâlnim zilnic la rugăciune și părășie în cabina unui alt pasager, Paul Rader, președintele Alianței Misionare Creștine, un bine cunoscut evanghelist în acea vreme. Am corespondat cu familia Rader o bucată de vreme deoarece ei vizitaseră centre de misiune în multe părți ale lumii.

Părinții și prietenii ne-au dat câteva plicuri datate pentru a fi deschise în timpul croazierei în anumite zile specifice. După cinci zile mi-am sărbătorit cei douăzeci și trei de ani, iar un plic de la mama conținea o poezie pe care o scrisese pentru această ocazie. În ziua aceea mi s-a părut că era cea mai frumoasă poezie pe care o citisem vreodată:

Felicitări de ziua de naștere a lui Henry

Dumnezeu să-mi binecuvânteze băiatul în această dimineață
O fericită, strălucitoare zi de naștere
În timp ce pe ocean el navighează
Plecând de acasă atât de departe.

Cu toate că ești departe de casă și de cei dragi
Rugăciunile noastre sunt totuși cu tine;
Ne încredem în cerescul nostru Tată
De orice rău să te păzească.

Această zi ne-aduce aminte
De cea atât de-ndepărtată
Când tu, un bebeluș micuț
Ai pornit pe marea vieții de tristeți.

Frigul și zăpada iernilor
Și veri la număr douăzeci și trei
Au trecut de când în dimineața strălucită
Tu mi-ai fost dăruit.

În toate zilele copilăriei
Și fericirii ani ai adolescenței,
Ai fost o mângâiere pentru mama ta
În multele încercări și lacrimi.

Iar acum, pe ocean,
Te apropii de malul Angliei
Și în curând vei naviga
Spre ușa deschisă a Africii.

Spre tărâmul Liberiei
În „mormântul omului alb”
Spre țara unde Isus te cheamă,
Suflete prețioase spre a salva.

30 / *Înainte să te ucid și să te mănânc*

Dar El înaintea ta va merge,
Cu tine e Duhul Său cel Sfânt.
„Iată, că Sunt cu tine totdeauna” –
El Își va ține promisiunea Sa.

– Jessie Garlock (1876-1970)

MORMÂNTUL OMULUI ALB

„Eu - zice Domnul - te voi învăța, și-ți voi arăta calea pe care trebuie s-o urmezi, te voi sfătui, și voi avea privirea îndreptată asupra ta.”

PSALMUL 32:8

S.S. *Carmania* a ancorat în Liverpool, pe râul Mersey, la ora 15:00, în data de 1 noiembrie 1920. Am fost întâmpinați de un reprezentant al agenției fraților Edwards care ne-a condus la o onorabilă casă de oaspeți. Uimiți și tremurând în camerele slab încălzite, Blanche și cu mine ne găseam deja la mii de mile depărtare de casă, mai departe decât fusesem vreodată înainte. Aici, în Anglia, țara strămoșilor noștri, vom aștepta o rută sau un alt vapor care să ne ducă la alte mii de mile depărtare spre vestul Africii.

Părăsisem New York-ul înainte de a primi confirmarea rezervărilor pe ruta dintre Liverpool și Capul Palmas, Liberia. O mare mulțime de vase fuseseră scufundate de germani în timpul primului război mondial, acest fapt făcând dificilă asigurarea rezervărilor spre vestul Africii. Unii ne sfătuiseră, înainte de a părăsi U.S.A., să așteptăm până erau confirmate rezervările. Dar noi am crezut, când am pășit prin credință, că Dumnezeu, care ne-a chemat în Africa, va merge înaintea noastră și ne va pregăti calea.

Eram pe o listă de așteptare a unei companii ce folosea vapoare de transport și unul de pasageri care mergea spre vestul Africii. Ne-au spus că va dura cel puțin o lună până să aibă locuri pe această rută și asta va depinde în întregime de eventualele anulări. Așa că am găsit o misiune pentecostală unde am putut rămâne în timpul așteptării.

După mai mult de trei săptămâni, am primit vestea unei singure anulări pe *S.S. Ekari*, vas ce pornea a doua zi dimineața.

Am acceptat locul liber și am plecat din Liverpool în data de 24 noiembrie. Un alt vapor, S.S. Boma, care pornea peste o săptămână, a avut loc pentru Blanche și pentru Alexander Howards, un alt cuplu misionar ce aștepta pentru ruta spre Liberia.

În cea de a doua zi pe mare, de Ziua Mulțumirii, m-am bucurat să scriu următoarele în jurnal:

Am scris iubitei mele. Inima îmi este plină de laude și mulțumiri la adresa scumpului nostru Domn, pentru că mi-a deschis calea în mod atât de minunat pentru a putea naviga spre întunecata Africă de această Zi a Mulțumirii a anului 1920.

Era programat să cobor la țarm în Monrovia, Liberia și să aștept acolo să mă transfer pe S.S. *Boma* (care până atunci va avea un loc liber) pentru a ajunge la Capul Palmas. Dar, după ce am aflat că orașul Monrovia era în carantină din cauza unei epidemii de variolă, am debarcat ceva mai repede, la Freetown, Sierre Leone. Am petrecut o săptămână cu misionarii aflați acolo și am avut prima oportunitate de a predica la un grup de africani. Câteva zile mai târziu, *Boma* a oprit în portul din Freetown, iar eu m-am alăturat lui Blanche și familiei Howards. Ultima destinație a călătoriei a fost Capul Palmas, Liberia.

O scurtă istorie a Liberiei

În 1817 a fost organizată în S.U.A. Societatea Americană de Colonizare (the American Colonization Society), iar în 1822, prima sa expediție a „sclavilor eliberați” a ajuns în Insula Providence, lângă coasta Liberiei. De la acea dată, sclavii eliberați, sau descendenții lor, au străbătut Atlanticul în număr mic și s-au stabilit pe coasta liberiană. Un slujitor alb american, care, la cererea societății s-a dus să ajute noua așezare, a inventat numele „Liberia” care însemna „liber”.

După ce au primit pământ de la locuitorii regiunii, noii coloniști au fondat orașul Monrovia, numindu-l astfel după președintele S.U.A., James Monroe (în funcțiune între 1817-1825). Urmând exemplul Angliei care își autorizase oamenii să îmbarce vase cu sclavi pe care apoi avea să-i elibereze în Freetown, Sierra Leone, marina americană a fost împuternicită să sechestreze vapoarele cu sclavi întâlnite pe mări și să elibereze captivii în Liberia.

Deși noua comunitate suferea de foame și boli, iar mulți dintre primii coloniști au murit, cu toate acestea, numărul localnicilor a crescut gradat. Dar până în 1965, s-a estimat că încă nu erau mai mult de doisprezece până la cincisprezece mii de americano-liberieni care trăiau împrăștiați de-a lungul coastei. Populația tribală din interiorul continentului numără, probabil, un milion, cu toate că nu se făcuse niciodată un recensământ clar. Independența liberienilor a fost recunoscută în 1862, dar guvernul a avut multe probleme atât în ce privește managementul economic, cât și cu triburile ostile din interior.

Misiuni în Liberia

Timp de mulți ani, Liberia a fost cunoscută ca fiind „mormântul omului alb” datorită climei extrem de nesănătoase. Rata mortalității printre misionari era atât de ridicată, încât unele societăți misionare au decis să se retragă din țară, crezând că va fi imposibil de evanghelizat. Din cei șaptezeci și nouă de misionari trimiși în Liberia de Societatea Misionară din Londra înainte de 1830, patruzeci și patru au murit în timpul primului an de slujire. Din cei șaptezeci și cinci trimiși de Bordul American Prezbiterian, treizeci și unu au murit la scurt timp, iar mulți alții s-au întors acasă bolnavi.

Dintr-un grup mare de misionari metodiști condus de episcopul Taylor în 1895, doar domnișoara Jessie Arms a supraviețuit unui atac de febră. În 1900, a sosit în Liberia un grup de zece misionari ce-i includea pe D-l și dna. John Perkins, dar și pe domnișoara

Arms, care se întorcea pentru al doilea semestru. Domnul Perkins a raportat că după trei luni, nu mai rămăseseră decât doi – el și domnișoara Arms. După ce prima soție a murit, el și Jessie s-au căsătorit în Liberia și prin harul lui Dumnezeu au fost cruțați pentru a continua lucrarea mai mult de patruzeci de ani, în ciuda multor greutăți.

În anul 1907, în timp ce se afla în concediu, familia Perkins a auzit de trezirea spirituală penticostală pe care o experimenta America. Au participat la o întâlnire și au primit botezul cu Duhul Sfânt. Având acest nou „echipament”, au simțit că erau mai pregătiți pentru a face față problemelor muncii misionare de pionierat din Liberia. Dar când au făcut cerere la Bordul Metodist de Misiuni pentru a fi retrimiși, au fost refuzați din cauza experienței lor penticostale.

În acele zile nu exista nici un grup penticostal de misiune, așa că ei s-au întors pe teren ca independenți. Nu numai că Dumnezeu le-a dat fondurile necesare pentru bilete și celelalte nevoi, dar el a mai adunat încă alți șase misionari penticostali ca să-i însoțească. În acest grup se afla și William Johnson.

D-l Perkins nu dorea să nu procedeze etic ducându-se în apropierea lucrării stabilite de misiunea metodistă, unde el și Jessie lucraseră cândva, mai ales că mai era atât de mult teritoriu neevanghelizat în interiorul continentului. În timp ce se ruga pentru călăuzire, vaporul se apropia de Liberia și el a simțit cum Dumnezeu îi dă o vedenie, arătându-i că Garraway, o mică așezare la treizeci mile nord-vest de capul Palmas, era locul unde trebuia să coboare grupul la țarm.

Când i-a spus căpitanului vasului că ei doreau să fie lăsați să coboare la Garraway, căpitanul a răspuns că acest lucru era imposibil. Niciodată un vapor nu ancorase la Garraway din cauza marelui pericol reprezentat de stâncile ascunse. Mai mult, el risca să-și piardă slujba de căpitan dacă se aventura să facă un astfel de lucru. Dar D-l Perkins a insistat spunând că Dumnezeu îi vorbise într-o vedenie și i-a spus să coboare din corabie la Garraway.

În final, căpitanul s-a înmuiat. „Dacă Dumnezeu ți-a spus să cobori la Garraway, atunci așa să fie”, a zis el. „Dar trebuie să-ți

asumi toată responsabilitatea pentru ceea ce ți se va întâmpla ție și grupului tău când veți ajunge la țärm.”

Perkins și ceilalți au fost de acord cu aceste cuvinte. Așa că, în dimineața de Crăciun a anului 1908, vasul a ancorat la două mile distanță de mal. Grupul celor opt misionari a fost coborât peste puntea vaporului într-un „scaun mami” – un fel de cutie pătrată cu niște scânduri pe care stăteau față în față – într-o barcă de salvare. O parte a echipajului au dus grupul și bagajele la țärm, la Garraway.

Când micuța barcă a ajuns pe plajă, un african a fugit la ei. „Știu cine sunteți – voi sunteți misionari!”, a zis el încântat. „Dumnezeu mi-a apărut într-un vis, în timp ce mă aflam acasă, în interiorul continentului, spunându-mi să vin la Garraway să mă întâlnesc cu un grup de misionari care va veni la tribul meu să predice Evanghelia. Urmați-mă doar și vă voi arăta drumul spre tribul Barroba.”

Întâmplarea se aseamănă cu cea înregistrată în Fapte 10, unde Simon Petru a vizitat casa lui Corneliu. El a găsit toată casa omului gata să primească mesajul Evangheliei, deoarece Corneliu avusese vedenia unui înger.

Grupul l-a urmat pe acest om, Jasper, în interiorul continentului, până la tribul Barroba și a fondat primul centru pentecostal de misiune în orașul Newaka. Au auzit că Jasper se convertise în timp ce mergea la o școală metodistă de misiune de pe coastă și curând după aceea a căutat și a primit botezul cu Duhul Sfânt. A fost de mare ajutor primilor misionari și a devenit pastorul senior printre oamenii din Barroba.

În decursul unui an după sosirea lor, aproape toți membrii acestui grup de misionari pentecostali, împreună cu muncitorii care li se alăturaseră, ori au murit, ori au fost trimiși acasă cu sănătatea șubrezită. Mulți palmieri și copaci de pâine poartă mărturia tăcută a faptului că, sub umbra ramurilor lor zac îngropate rămășițele vreunui misionar pionier. Se estimează că în primii douăzeci și cinci de ani de lucrare pentecostală în Liberia, a murit, de malarie sau alte boli tropicale, cel puțin un misionar pe an. Și mulți alții s-au întors acasă din cauza unor boli grave – printre aceștia fiind și William Johnson care, mai târziu, s-a întors pe teren.

Boala și-a cerut tributul și din mijlocul populației tribale locale. În urma mășăluirilor prelungite prin păduri, din cauza expunerii excesive, a traversării râurilor inundate și a mlaștinilor când mergea să predice, Jasper a contractat tuberculoză. (Cam la un an după ce am ajuns în Liberia, am avut trista sarcină de a îngropa, la Newaka, pe acest om dedicat al lui Dumnezeu, alături de misionarii ce își găsiseră deja odihna acolo.)

Sosirea noastră

În dimineața zilei de 19 decembrie 1920, *Boma* a ancorat în largul Capului Palmas. O barcă ce flutura steagul liberian și condusă de câțiva vâslași localnici au tras alături, iar doi ofițeri vamali și de imigrare liberieni au urcat pe scara de frânghii până pe punte. Ceva mai târziu, o barcă a adus agentul liniei maritime a Capului Palmas, misionarul William Johnson, pentru a ne întâlni. Noi primisem chemarea de a veni în Liberia tocmai prin lucrarea lui Johnson.

După controlul oficial riguros, vasul a primit aprobarea de a lăsa la țarm pasagerii. Noi, cu puținele bagaje pe care le aveam, am fost puși în scaunul mami și legănați de-a lungul peretelui vasului până în barca cu vâsle ce ne aștepta săltând în sus și în jos în marea agitată de dedesubt. Scaunul nostru a lovit cu zgomot puternic barca ce se mișca. Cu ajutorul mai multor mâini negre ce s-au întins pentru a ne prinde, am urcat din scaun în barca aruncată de colo până colo.

Experiența acostării unui nou misionar în vestul Africii, este viu descrisă de Jean MacKenzie în cartea sa *Drumul spre Africa* scrisă la începutul anilor 1900.

Gândește-te la el în timp ce pășește dincolo de puntea vaporului. În general este tânăr; cascheta sa e nouă și îl protejează de soare. Bagajul său e de zinc, sau de cositor, sau de oțel lăcuit împotriva ploilor, a cărăbușilor și a furnicilor albe. Stă în

barcă între trupurile maronii ale vâslaşilor ce stau lângă parâme. Ei intonează cântecul vâslirii; ridică și coboară vâslele în ritmul impecabil al rasei lor. Omul cel nou remarcă incredibilul alb al dinților și albul ochilor lor strălucitori.

Atenția lui vie este un spectacol pentru ei. Strigă și se leagănă, ca un singur om, într-o frenezie accelerată, dar măsurată. Ei sunt tendoanele mâinii pe care Africa și-a întins-o să-l ia pe omul alb de pe puntea unde stătuse printre frații săi – cei care îi vorbesc limba și îi urmează obiceiurile. Cu acea mână, el va fi condus pe cărările singuratice ale experienței pe care o va avea în această țară străină! Acea mână îi poate deveni urâtă sau dragă. Îl poate strivi, sau după anotimpuri ploioase și secetoase, îl poate pune înapoi pe puntea unui vapor cu aburi ce se îndreaptă spre nord. Dar, cu siguranță, amprentele acelor degete rămân impregnate – pe sufletul și trupul său – până la sfârșitul zilelor sale. Acel semn rămâne peste el ca cicatricea lăsată de gheara leului pe brațul lui Livingstone.

Spre Garraway

După ce am trecut de vamă, am angajat o barcă să ne ducă pe noi și bagajele noastre, ziua următoare, la Garraway, la aproximativ patruzeci și opt de kilometri de la coastă, de unde trebuia să începă călătoria spre interior. În Capul Palmas nu exista nici un hotel, dar am reușit să asigur camere de dormit într-o misiune metodistă, iar Blanche a stat la reședința agentului companiei maritime.

A doua zi dimineața, la ora cinci, în data de 20 decembrie, ne-am îndreptat spre Garraway. Luntrașii localnici au ridicat pânzele și astfel am fost duși într-un ritm alert de-a lungul coastei. Uneori ni se părea

că ne vom zdrobi de stânci. Apoi urma câte o perioadă de acalmie, timp în care vâslaşii ar fi trebuit să vâslească, dar ei, în general, au decis să tragă un pui de somn în timp ce vor aștepta ca vântul să le fie mai favorabil. D-l Johnson și Blanche aveau rău de mare, iar eu cântam: „Nu a venit încă sfârșitul”, pentru a mai adăuga ceva la disconfortul lor. (S-a întâmplat că nu am avut niciodată rău de mare, dar, de obicei, mă feresc să admit acest lucru după ce am auzit că doar „idioții” sunt imuni la răul de mare!)

Călătoria cu barca a fost o adevărată încercare. Soarele bătea de sus, iar strălucirea oglinirii sale în mare era orbitoare. Am încercat să ținem umbrele deschise deasupra capului pentru protecție. A fost o adevărată ușurare când a apus soarele, dar noi nu am ajuns la Garraway până a doua zi dimineața la ora 1:30 – arși de soare, bătuți de vânt și foarte oboșiți. O zi și o noapte într-o barcă deschisă, pe o mare tropicală nu seamănă cu un picnic! Iar să mergi patruzeci și opt de kilometri timp de douăzeci de ore, nu e o călătorie prea rapidă.

Garraway, care trebuia să fie „punctul de plecare” spre alte părți și mai primitive, fusese deja locul multor sacrificii misionare. Cu mult înainte de debarcarea lui Perkins și a lui Harrow, fusese deschis centru metodist aici, în 1887, de către preotul și dna. Gortner, însoțiți de cei doi fii ai lor și de o doamnă Meeker. Imediat ce au ajuns la Garraway, i-a lovit pe toți febra. Agnes McAllister, misionară ea însăși în Garraway, a scris puțin timp după aceea, despre acest grup misionar:

D-l Gortner, soția sa și băiatul cel mare, împreună cu domnișoara Meeker au fost ținuiți la pat în același timp. Doar fiul cel mic și o bătrână liberiană au putut face ceva pentru bolnavi. dna Meeker, care de-a lungul anilor fusese sănătoasă, cu toate că nu era puternică, a fost prima care a murit de febră. S-a întâmplat după-amiaza. Și în seara aceleiași zile, D-l Gortner a mers să fie cu Isus, lăsându-și soția și fiul prea bolnavi pentru a se descurca singuri, sau pentru a participa la înmormântarea sa. Cele două

trupuri moarte au stat acolo până a treia zi când s-au terminat pregătirile de înmormântare.

Câțiva marinari, auzind de morții de la misiune, au urcat și au făcut două sicrie de lemn din zidurile despărțitoare ale casei și au îngropat trupurile. dna Gortner, care era prea bolnavă pentru a sta pe picioare, s-a târât în mâini și genunchi pentru a se uita pentru ultima oară la soțul ei. Când episcopul Taylor, aflat la Capul Palmas, a primit vestea, a mers la Garraway să aibă grijă de dna Gortner și de cei doi băieți. Ei și-au revenit și s-au întors în America.

Călătoria de cincisprezece ore spre Newaka

Acum, Garraway vedea încă o dată sosirea unor noi misionari – dar Blanche și cu mine nu am dorit să rămânem. Un grup de cărăuși și de hamali ne așteptau, fiind angajați de D-l Johnson pentru a ne căra bagajele și pentru a ne ajuta să ajungem la Newaka la timp pentru Convenția de Crăciun ce trebuia să înceapă în ajunul Crăciunului. La Garraway am împărțit bagajele, iar la ora 3:00, în data de 24 decembrie, ne-am îndreptat spre Newaka. Era un drum de cincizeci și șase de kilometri, distanță considerată, în mod normal, ca putând fi parcursă, pe jos, prin pădurea deasă și prin junglă, în două zile.

Mare parte a drumului, Blanche a fost cărată într-un hamac făcut dintr-o pânză de cort tivită la fiecare capăt, cu o bucată de frânghie trecută prin tiv și apoi legată la un băț de bambus. La fiecare capăt al bățului era câte un băștinaș puternic ce echilibra bățul pe cap și folosind un cerc turtit de frunze sau iarbă ca pernă. Din cauză că poteca din junglă era foarte îngustă, întregul grup trebuia să meargă în șir indian.

În timpul călătoriei, bărbații caravanei cântau și strigau în ritm. Cărăriia era șerpuită pentru că africanii, în general, coteau

pe lângă copacii și ramurile căzute, în loc să le taie din drum. Pe cărăriua sinuoasă era uneori greu de știut dacă veneau din față sau din spate cântecele celor ce mărșăluiau. Uneori, căraușii și hamalii se grăbeau în mare măsură, iar alții încetineau pentru a traversa râuri sau valuri de pământ. Caravana se odihnea pentru puțin timp la anumite intervale, de obicei lângă câte un râu.

Dimineața și, din nou, spre după-amiază, toți se opreau pentru a mânca lângă potecă sau în vreun sătuc. Unii băieți cărau orez și o oală cu trei picioare pentru gătit. De-a lungul cărării, fratele Johnson a împușcat câteva maimuțe pentru a face rost de carnea care să meargă cu orezul. Ni s-a părut, în cea mai mare parte a călătoriei, că toate triburile de maimuțe au trecut, prin pădure, deasupra capului nostru. Uneori, mirosul greu era înțepător.

În final, cu picioarele rănite și oboșiți, am ajuns la centrul de misiune din Newaka, în aceeași zi, pe la 18:30 după un marș lung de aproximativ cincisprezece ore. Am fost primiți cu căldură de către misionarii și creștinii băștinași care se adunaseră pentru Convenția ce începea seara. Am scris în jurnalul meu: „Este minunat să te afli în țara noastră de adopție. La primul nostru Crăciun în Africa, 25 decembrie 1920, am fost rugat să botez pe cei douăzeci și patru de candidați care erau pregătiți pentru botezul în apă. A fost o experiență măreață pentru un misionar începător.”

După Crăciun, Blanche și cu mine am mers la centrul de misiune Blebo pentru a-i ajuta pe D-I și dna Edgar Personius care trebuiau să sosească în ajunul Anului Nou, 1920.

Călătoria în teritoriul Pahn

Lăsând-o pe Blanche la Blebo în 13 ianuarie, m-am întors la Newaka pentru a-l însoți pe William Johnson într-o călătorie în interiorul continentului. El era interesat de populația Pahn, un trib despre care se spusese că erau canibali și care nu auziseră niciodată de Evanghelie. După aproximativ nouă zile de marș prin pădurea

incredibil de deasă, prin jungla aproape impenetrabilă și prin prerie - fără a mai menționa umblarea prin mlaștini și râuri umflate – am ajuns în final la Rhodily. Era primul sat mai mare, locuit de acești războinici.

Ajunsese vestea la Pahn că doi albi împreună cu căraușii lor se îndreptau spre teritoriul lor. În acest caz, pentru că au fost avertizați dinainte, însemna literalmente că s-au înarmat din timp. Am fost întâmpinați la marginea satului de un grup de războinici ce aveau săbii scurte, sulite, arcuri, săgeți și ciomege. Caravana noastră s-a oprit în timp ce căraușii au strigat că nu am venit cu gând de război sau să le facem probleme, ci am venit în pace și că nu le vom face nici un rău. Când au văzut că eram neînarmați, iar comportamentul nostru părea prietenos, și-au lăsat în jos armele și ne-au permis să intrăm în satul Rhodily.

Acest trib nu fusese niciodată supus de către guvernul liberian, astfel că oamenii și-au continuat obiceiurile și practicile în tradiția strămoșilor lor. După ce au auzit că soldații guvernului invadaseră și supuseseră alte triburi de lângă coastă, erau hotărâți să lupte pentru a-și păstra independența. În consecință, erau foarte suspicioși cu străinii ce se aventurau în apropierea domeniului lor privat.

Noi nu eram doar primii albi pe care îi văzuseră vreodată, eram și primii oameni pe care îi văzuseră vreodată complet îmbrăcați. Unii din oamenii Pahn erau îmbrăcați doar cu ceva, făcut din iarbă sau frunze, sau din coajă de copaci, și purtat în jurul șoldurilor, dar cei mai mulți dintre ei erau complet goi. Mulți dintre ei își purtau părul împletit în numeroase codițe de grosimea unui creion și toți aveau dinții din față ascuțiți.

Ne-am dus până în centrul satului în locul unde se ținea, în mod tradițional, judecata șefului de trib. Cele mai multe femei și copiii s-au ascuns, în timp ce bărbații s-au apropiat de noi cu precauție. Deși nici unul din bărbații caravanei noastre nu cunoștea limba Pahn, câțiva știau unele cuvinte vorbite de tribul din apropiere. Deci, prin replicile noastre la traducerea defectuoasă și prin gesticulații, am reușit să-l facem pe șeful tribului să știe că doream un loc în care să rămânem peste noapte.

La început, fără să ezite, ne-a refuzat cererea, iar câțiva bărbați, cinici, ne-au spus să mergem să dormim cu maimuțele din prerie.

I-au spus șefului de trib că aveau suspiciuni în ce ne privea și că nu ar trebui să aibă încredere în noi. Totuși, după multă muncă de convingere, care a inclus și oferirea unei pături șefului de trib, am reușit să-l convingem că nu eram reprezentanții guvernului și nu ne aflam acolo pentru a le face vreun rău. Regele Tho ne-a dat colibe în care să stăm, iar după ce am servit masa, ce consta în principal din orez, ne-am întins pe paturile noastre de campanie.

Eram extenuat după călătoria de nouă zile prin junglă, dar eram mulțumitor că grupul nostru avea, peste noapte, un acoperiș deasupra capului. Totuși, după câteva ore de somn, în toiul nopții, am fost trezit de voci. Am încercat să mă uit în colibă, să văd dacă intrase cineva, dar peste tot se așezase o perdea groasă de întuneric. Era imposibil să văd ceva, iar eu nu am îndrăznit să aprind o torță.

Am rămas întins, treaz, uitându-mă în întuneric – întrebându-mă ce spuneau acei oameni și ce ar trebui să fac. Faptul că știam că erau canibali, a făcut ca experiența să fie cu atât mai înfricoșătoare. Tot ce puteam face era să dau problema în mâna Domnului și să mă rog să îmi dea pacea și puterea Sa. Curând, am adormit la loc, iar noaptea a trecut fără nici un incident.

Am petrecut câteva zile în Rhodily, la picioarele muntelui Geta și gradat, regele Tho a devenit tot mai prietenos. A ascultat cu atenție povestea mântuirii pe care am încercat să i-o spunem. În final, a consimțit să îi lase pe John Yeddah și Timothy, cei doi lucrători băștinași din Barroba, să locuiască printre oamenii săi și să le spună mai multe despre vestea bună a Evangheliei. Aceasta a fost victoria principală a întregii călătorii.

Cu ajutorul câtorva săteni, am reușit, înainte de a pleca acasă, să ridicăm o casuță dreptunghiulară cu două camere. John și Timothy s-au întors la Barroba cu noi, pentru a-și lua familiile. Oamenii Pahn ne-au dat, d-lui Johnson și mie, alte nume – Kwi Yonsini și Kwi Kali. „Kali” era modul în care puteau pronunța numele Garlock, așa că am ajuns să fiu cunoscut ca fiind Kwi Kali, ce însemna „pasăre albă”.

Tragedia de la Newaka

Ne-am reîntors la Newaka în data de 18 februarie, după ce fusesem plecați timp de treizeci și două de zile. D-l Johnson s-a gândit că dacă toate au mers bine în așezarea celor doi băștinași și a familiilor lor într-un sat Pahn, timp de câteva luni, acest lucru va deschide calea ca și misionarii să meargă în final să locuiască printre ei. A fost nevoie de mare curaj și dedicare din partea lui John și a lui Timothy pentru a se oferi să meargă voluntar să trăiască printre acești oameni primitivi.

Din Newaka, m-am întors la Blebo pentru a mă alătura lui Blanche și d-lui și dnei Personeus. La scurt timp după sosirea mea, Blanche a fost lovită de primul ei atac de malarie, cu febră care a crescut foarte mult, timp de o săptămână. Mulți misionari muriseră la primul atac de malarie. De aceea, devenise un obicei al misiunii ca nimeni să nu fie lăsat singur în centru până după ce are prima confruntare cu malarie.

În 14 martie, după ce Blanche se refăcuse aproape în întregime, am mers la centrul din Newaka să pun uși și obloane de bambus la o casă de misiune. Zece zile mai târziu, toți misionarii și lucrătorii băștinași trebuia să se adune acolo pentru Convenția de Paști. Când ne-am apropiat de Newaka, s-a abătut deasupra noastră o teribilă furtună tropicală însoțită de tunete și fulgere. Ploaia a căzut într-o rupere de nori, iar noi am fost înmuiiați până la piele, în timp ce ne grăbeam pe cărăruia îngustă, șerpuită.

Când am ajuns la Newaka, am descoperit că fulgerul lovise un arbore mare de bumbac sub care șapte băieți de vârstă școlară se adăpostiseră în timp ce încercau să alunge păsările de la orezul copt din ferma misiunii. Toți băieții cu excepția unuia, fuseseră aruncați la pământ; el a fugit la misiune după ajutor. Trei misionari rezidenți s-au grăbit la locul tragediei și au reușit să resusciteze trei dintre băieți făcându-le respirație artificială. Pentru că nu i-au putut ajuta și pe ceilalți, în același timp, trei băieți au murit. Normal, Convenția a început pe un ton trist. Prima întâlnire a fost un serviciu funebru,

deoarece era necesar să îngropăm morții imediat într-o climă atât de fierbinte.

După întâlnirea de seară, pe când toți lucrătorii misionari se retrăseseră, am fost dintr-o dată treziți de o serie de sunete ciudate ce-ți înghețau sângele în vene, sunete ce-l avertizau pe misionarul experimentat și pe lucrătorul băștinaș că se apropia „răzbunătorul sângelui”. În mintea acestor oameni primitivi, nimeni, niciodată, nu a murit accidental sau din cauze naturale. O anume persoană era totdeauna responsabilă pentru fiecare moarte din trib.

În sunetul unei serii anume de incantații, vraciul local venise datorită morții celor trei băieți de la ferma de orez. În mintea lui, o anume persoană sau persoane din satul apropiat numit Simlika, trebuia vânată pentru a i se administra „testul arborelui otrăvitor”. Dacă, după ce este forțat să bea amestecul otrăvitor, victima vomita, atunci era nevinovată. Dar dacă murea, după cum se întâmpla în cele mai multe cazuri, era declarat vinovat de vrăji făcute asupra decedatului. Vraciul din Newaka și oamenii săi se îndreptau acum spre Simlika pentru a cere să fie administrat testul arborelui otrăvitor oamenilor de acolo.

Cărarea din pădure ce ducea la Simlika trecea prin centrul de misiune, iar D-l Johnson a recunoscut semnificația sunetelor ciudate, scoase de vânătorii vraci, ce brăzdau noaptea. I-a chemat pe misionari și pe lucrătorii băștinași să-l ajute să blocheze cărarea spre Simlika. Cu toții ne-am îmbrăcat în grabă și l-am urmat. Când vraciul și oamenii lui s-au apropiat, D-l Johnson i-a muștrat și cu ajutorul băștinașilor creștini, i-a reținut fizic pe liderii lor, până când a putut să vorbească cu ei.

Le-a spus acestor bărbați că oamenii din Simlika nu erau responsabili pentru fulgerul ce i-a omorât pe băieți, pentru că a fost un fenomen al naturii. Fără îndoială că Dumnezeu l-a îngăduit pentru a le atrage atenția și a-i face să se pocăiască și să se întoarcă la El înainte să se întâmple ceva mai rău.

*Palavrele*¹ s-au dovedit a fi o întâlnire ce a ținut toată noaptea. Cu ajutorul lui Dumnezeu, acest misionar înțelept a reușit să-i facă pe luptători să se întoarcă, prevenind astfel o mare vărsare de sânge. Oamenii din Simlika s-ar fi împotrivit, cu siguranță, până la moarte, cererilor vânătorilor vraci din Newaka.

Eram, până în acest moment, în Liberia de mai puțin de trei luni. Cu toate acestea, multele experiențe avute – atât de străine de tot ce cunoscusem vreodată acasă, în Connecticut – făceau să mi se pară că trecuse, parcă, cel puțin un an. Cu adevărat, parcă mă aflam pe o altă planetă, nu doar pe alt continent. Dar eram mulțumit de faptul că eram sigur că mă găseam aici, prin voia lui Dumnezeu, pentru a-mi da toate silințele să-L fac cunoscut acestor oameni ce trăiau în întuneric.

TREI

UN CĂMIN TROPICAL PENTRU TINERII CĂSĂTORIȚI

Am auzit glasul Domnului, întrebând: „Pe cine să trimet, și cine va merge pentru Noi?” Eu am răspuns: „Iată-mă, trimete-mă!”

ISAIA 6:8

În timpul călătoriei noastre spre teritoriul Pahn, William Johnson și cu mine trecuserăm prin Gropaka și pe la centrul de misiune ce domina satul. Centrul fusese închis după moartea celor două femei misionare care începuseră lucrarea de acolo. Pentru noi a fost o experiență solemnă să găsim două morminte marcate cu semne rudimentare, într-o pădurice de lângă complex.

Gropaka fusese cel mai îndepărtat centru de misiune din interiorul continentului, situat în mijlocul tribului Barroba, în centrul unei populații dense. Un centru de misiune abandonat este întotdeauna ceva tragic, iar inima mea s-a îndreptat spre populația din Gropaka și din teritoriul învecinat. Se pare că misionarele care construiseră centrul își pierduseră viețile înainte de a se stabili acolo o biserică puternică.

Când ne-am întors la Newaka, l-am rugat pe D-l Johnson să ne permită să redeschidem centrul de misiune de la Gropaka. Știind că Ruth ni se va alătura pe teren, peste câteva luni, eram nerăbdător să-i pregătesc un loc pentru momentul când va sosi. Șeful satului, regele Jufuli, împreună cu bătrânii satului, au venit la Convenția de Paști de la Newaka și au implorat să fie trimiși misionari la Gropaka pentru a-i înlocui pe cei care muriseră. Cât de fericiți au fost când au auzit că misionarii nou veniți vor redeschide centrul.

După Convenție, Blanche s-a întors la Blebo cu D-l și dna Personeus, știind că voi trimite după ea imediat după ce voi pregăti o cameră pe care s-o ocupe în vechea casă, de la Gropaka, ce stătea să se prăbușească.

În 13 aprilie 1921, am ajuns la complexul misionar abandonat, pentru a începe reparațiile la clădire. Casa, construită din scânduri tăiate manual, era situată lângă doi arbori de bumbac uriași, pe cel mai înalt loc din grădină.

Pentru a construi o casă în aceste condiții primitive, misionarul trebuie în primul rând să angajeze localnici pentru a tăia copaci din pădurea din apropiere, copaci ce vor fi tăiați în bucăți de 2,5 sau 3 metri. Apoi, muncitorii săpau o groapă suficient de adâncă pentru ca un om să poată sta în picioare în ea și să lucreze la unul din capetele unui fierăstrău cu două mânere. În vârf era un alt muncitor. Împreună, cei doi tăiau încet butucii în atâtea scânduri câte erau necesare pentru pereții și podeaua casei. Acest proces îndelungat și obositor lua, în mod normal, o întreagă zi pentru tăierea unei singure scânduri. Casa era ridicată pe stâlpi, la aproximativ nouăzeci și doi de centimetri deasupra pământului, ca protecție împotriva termitelor, umezelii și mușgaiului din clima neobișnuit de umedă.

Din păcate, materialul ce fusese folosit la construirea casei de la Gropaka nu era rezistent împotriva termitelor, așa că furnicile albe mâncaseră cea mai mare parte a stâlpilor și a treptelor de lemn din fața și din spatele clădirii. De fapt, când am intrat, treptele din fața s-au prăbușit, iar multe din scândurile podelei din casă s-au sfărâmat sub greutatea mea. Spațiul părea locul de întâlnire al șobolanilor, șerpilor, scorpionilor și uriașelor șopârle tropicale. Bineînțeles că nu erau ferestre de sticlă, iar furnicile albe mâncaseră cu mult timp în urmă rogojinele de bambus ce fuseseră cândva folosite ca jaluzele.

Realitatea se instalează

Mi-am pus patul de campanie într-o cameră în care podeaua părea sigură și am atârnat deasupra lui plasa de protecție împotriva țânțarilor. Mi se spusese că plasa va alunga animalele sălbatice, așa că nu era nimic de temut. Dar zgomotul șobolanilor uriași ce fugeau pe podea în timpul nopții m-a tulburat. Oamenii din satul apropiat, au cântat și dansat cea mai mare parte a nopții în bătaia monotonă a tobelor. Chemările stridente ale păsărilor din timpul nopții semănau, uneori, cu strigătele unor monștri uriași. Iar maimuțele au trăncănit, în preerie, fără încetare. Zgomotul m-a împiedicat în primele nopți să dorm prea mult. În toți cei douăzeci și trei de ani nu mă simțisem niciodată atât de singur cum m-am simțit atunci. Dar un lucru mult mai deranjant mi s-a întâmplat în timpul primei săptămâni de ședere în noua noastră casă.

Am fost trezit în timpul nopții de țipetele îngrozite ale copilășului familiei găzduite într-o colibă temporară din complex. Băiatul abia ieșise din colibă, când un leopard care se învârtea pe acolo pentru a-și ataca eventuala pradă, s-a aruncat asupra lui și l-a târât în întuneric. Familia sa, înspăimântată, dar neajutorată în întuneric, nu a putut face nimic pentru a-l salva. Cu toții am ascultat cu oroare cum țipetele bietului micuț deveneau tot mai îndepărtate, ca apoi să înceteze de tot. A doua zi dimineața, în preeria înaltă din apropiere, am găsit fragmente și craniul, mâinile și picioarele sale.

Această experiență înspăimântătoare ce urma șocului pe care îl simțisem în ziua în care ajunseseam pe deal, când m-am uitat la mormintele părăsite ale ultimelor două misionare, această experiență, deci, mi-a spulberat orice iluzii pe care le-aș fi putut avea vreodată despre gloria muncii misionare de pionierat. Acum eram față în față cu realitatea rece, dură și grea.

Am început să mă întreb dacă făceam bine să-mi aduc sora și viitoarea mireasă să trăiască într-un loc atât de terifiant. Dar după ce m-am rugat și am reflectat asupra problemei, mi-am dat curând

seama că atât Blanche cât și Ruth își primiseră chemarea la lucrarea misionară din partea lui Dumnezeu, la fel ca și mine. Ele erau la fel de dornice ca și mine să treacă prin orice suferință ar fi necesară pentru a aduce Evanghelia la acești oameni. Cu toate acestea, mă simțeam izolat, singur și departe de civilizație.

Nu erau drumuri, mașini, cale ferată, poduri peste râuri, cai, telefoane, serviciu poștal local, electricitate și nici radio. Singura cale de comunicare cu lumea exterioară era aceea de a trimite curieri. Nu puteai folosi nici o bicicletă din cauza mlaștinilor și a terenului îmbibat cu apă, iar prin pădure, cărările bătătorite cu piciorul erau doar urme înguste cât lățimea unui picior gol. Haitele de animale nu puteau trăi acolo din cauza muștei țețe ce provoca boala somnului. Unii misionari importaseră cai și măgari, dar îi vedeau murind în decursul a câtorva săptămâni.

În timp ce aceste dezavantaje păreau suficient de mari, cel mai de temut lucru pentru misionari era siguranța prezenței frigurilor malariei. Cu toții știam despre cei care decedaseră din această cauză, iar viața, pentru noi, era foarte nesigură. În cel mai adevărat sens al cuvântului, fiecare putea doar să speră că va supraviețui zilei.

În cartea sa, *Africa tropicală*, exploratorul englez Henry Drummond relatează cum a vizitat faimoasa misiune a lui Livingstone din Nyasaland, doar pentru a găsi casele, școala și alte clădiri curate ca și cristalul și puse în ordine, dar fără nici un misionar prezent acolo. El scria:

Atunci s-a apropiat un băștinaș și m-a condus câțiva metri în pădure. Și acolo, printre mimoze, sub un uriaș munte de granit, erau patru sau cinci morminte. Acolo erau misionarii.

Am petrecut o zi sau două la umbra solemnă a acelei case dezolante. Este unul din cele mai frumoase locuri din lume. Era greu de crezut, stând sub copacii tamarinzi, lângă malul tăcut al lacului, că mirosul pestilențial ce s-a risipit la miezul nopții făcuse din acest loc minunat, căminul său.

...Febra malariei este o realitate tristă cu care trebuie

să se confrunte fiecare călător prin Africa. Poate scăpa câteva luni, dar degetul ei se află deasupra lui. Și bine e de el dacă are prin preajmă un prieten când, în sfârșit, îl ajunge.

Stabilirea în noul cămin

Misionarii anteriori din Gropaka nu numai că lucraseră din greu pentru a construi o așezare cât mai stabilă, dar aduseseră cu ei suficiente sârme de gard împletite pentru a cuprinde complexul misiunii. Când am ajuns aici, cea mai mare parte a gardului de sârmă dispăruse. Oricum, mai târziu, l-am recunoscut în brățările de la mâini și de la glezne și în obiectele purtate la gât de către băștinașii locali. Iubitori de bijuterii, sătenii dăduseră peste o mină de aur! Până la urmă, am reușit să înlocuim gardul cu stâlpii făcuți dintr-un anume arbore pe care l-am descoperit crescând într-un pâlcc de copaci, stâlpi buni dacă sunt fixați chiar înainte sau în timpul anotimpului ploios, înainte ca furnicile albe să aibă timp să îi mănânce. Localnicii numeau acești stâlpi „bețe crescute”.

După ce am terminat o cameră pentru Blanche, a venit de la Blebo și mi s-a alăturat în Gropaka. Amândoi eram foarte nerăbdători să terminăm cât mai mult posibil munca la casă înainte ca Ruth să sosească. Pe lângă munca la casă, am dat de lucru unei echipe pentru a curăța curtea, care, din cauza nefolosirii ei, se transformase în junglă. Pentru un timp, am ținut școala duminicală și serviciile divine sub copacii mari de bumbac.

Clădirea veche de pământ, din curte, acoperită cu paie, ce servise ca școală și capelă, se prăbușise în întregime, așa că am început să construim una care s-o înlocuiască. Cu un băț ascuțit, am desenat un plan dreptunghiular pe pământ, de aproape nouă pe cincisprezece metri, și i-am pus pe muncitori să sape un șanț mic pentru a începe operațiunile de construire. Folosind săbii scurte, bărbații au tăiat copăceii din pădure de mărimea unor araci pentru fasole și i-au înfipt

în pământ la o distanță de aproximativ cincisprezece centimetri. Printre acești stâlpi, am legat fâșii de bambus, pentru a servi ca rețea de susținere pentru tencuiala de pământ.

Bărbații au scos tone de pământ dintr-un capăt al curții, apoi au cărat apă, în vasele purtate pe cap, de la un izvor aflat la piciorul dealului pe care se afla misiunea. Cu picioarele goale, au călcat în pământul amestecat cu apă, pentru a-l transforma într-o pastă groasă pe care au întins-o cu mâna pe ambele laturi ale fâșiilor de bambus. Pereții au sfârșit prin a fi mai groși în unele locuri decât în altele și erau departe de a fi perpendiculari, dar arătau bine atât pentru mine cât și pentru lucrători.

Copacii mai mari au fost tăiați și aduși în curte pentru căpriori, iar cete de bărbați și băieți au tăiat iarba înaltă și anumite frunze și ramuri de palmieri pentru acoperișul de paie. Era încântător să privești șirul lung al cărașurilor cum apărea în șir indian, „bărbați ca niște copaci umblători”, cu materialul pentru acoperiș pe capul lor.

Când s-a terminat de construit capela, am ținut un serviciu de dedicare la care l-am invitat pe regele Jufuli, pe bătrâni și pe oamenii din oraș. Micuța clădire era plină ochi în stil african, cu oameni stând jos pe podeaua de pământ, iar afară erau mai mulți oameni decât erau înăuntru. Câțiva și-au exprimat dorința de a se pocăi și de a-L sluji pe Domnul, așa că am fost foarte mult încurajați. În sfârșit, Gropaka avea o capelă unde oamenii puteau auzi mesajul Evangheliei.

În timpul lunilor în care eram ocupat cu pregătirea centrului de misiune Gropaka pentru sosirea lui Ruth, ea se confruntase cu propriile provocări ale venirii pe teren. În continuare, avem propria ei povestire despre chemarea sa în Africa și despre modul în care Dumnezeu i-a deschis calea împlinirii ei.

Raportul lui Ruth despre pregătirile pentru Africa

Participam la un serviciu divin de după-amiaza în Newark, New Jersey, biserica a cărei membră eram, când pastorul ne-a chemat

pe toți la rugăciune. După obiceiul nostru, fiecare persoană îngenunchea la locul ei și se ruga în stilul său propriu. În timp ce mă rugam, am văzut într-o vedenie, un fel de diagramă a unui triunghi echilateral. Dumnezeu era vârful de sus, eu însămi eram în colțul din stânga de jos, iar continentul Africa era în colțul din dreapta de jos. Am văzut foarte clar o linie fermă, ca o legătură între Dumnezeu și mine și, de asemenea, o linie fermă de la Dumnezeu spre Africa. Am luat acest lucru ca pe un indicator al faptului că El îi iubea pe acei oameni la fel de mult cât mă iubea și pe mine. Ceea ce lipsea, era o linie care să mă lege *pe mine* de Africa. Se părea că Dumnezeu îmi spunea în inimă: „*Îi iubesc, dar ei nu știu asta. Vei vrea tu să fii legătura, să mergi la ei și astfel să completezi triunghiul?*”

Când i-am spus mamei că m-am simțit chemată în mod divin să merg în Africa ca misionară, s-a împotrivit cu putere. Știa că experiența primirii Duhului Sfânt adâncise în mod radical dedicarea mea față de Cristos și marea Sa trimitere. Dar, la urma urmei, eu eram singura ei fiică, iar Africa era un loc groaznic de periculos. De asemenea, din cauză că părinții mei divorțaseră, slujba mea de profesoară reprezenta o parte importantă a resurselor familiei. De aceea, deși știam că Dumnezeu mă chemase, am simțit că nu puteam pleca până nu era și mama de acord. Tot ce puteam face, era să mă rog.

Și mama primise Duhul Sfânt și era o persoană a rugăciunii. De multe ori, când mă întorceam de la serviciu, o auzeam rugându-se în camera din spate a casei. Am fost surprinsă să o aud într-o zi rugându-se: „O, Doamne, ai grijă de Ruthie când va merge în Africa și împlinește-i toate nevoile...” Eram încântată, dar mă întrebam ce o făcuse să se răzgândească.

„Ei bine”, mi-a explicat mama când am întrebat-o despre acest lucru, „seara trecută am participat la o întâlnire la care, o doamnă misionară aflată în concediu, vorbea despre India. Ea a spus cum stătea pe marginea drumului dând broșuri cu versete din Evanghelie, când o femeie indiană a trecut pe acolo cu doi copii mici. Unul, care abia învățase să meargă, arăta sănătos, iar celălalt, mai mare stând în brațele ei, era grav schilodit. Câteva ore mai târziu, când femeia s-a întors pe acel drum, misionara a observat că nu mai avea cu ea pe cel mic. Curiosă, ea a întrebat-o: „Ce s-a

întâmpilat cu băiețelul pe care-l aveai în această dimineață?”

„Spre groaza ei, femeia i-a replicat: „L-am sacrificat zeului Gange.”

„Șocată, misionara nu s-a putut abține să nu întrebe: „Dar dacă trebuia să renunți la unul dintre copiii, de ce nu ți-ai sacrificat copilul olog și să-l fi ținut pe cel sănătos?”

„O, nu, nu înțelegi”, a spus femeia. „Zeul meu îmi cere ce am eu mai bun.”

„Așa că”, a zis mama printre lacrimi, „Nu te pot împiedica să faci ceea ce te-a chemat Dumnezeu să faci. Știi, tu ești ce am eu mai bun.”

Îl acceptasem pe Cristos când aveam unsprezece ani. După ce am primit Duhul Sfânt, pe când eram o adolescentă, m-am decis că nu mă voi mărita cu nici un bărbat decât dacă este un creștin dedicat și care să fi primit și el Duhul Sfânt. Apoi, când am știut că eram chemată în Africa, m-am hotărât că orice soț aș avea, trebuie să aibă și el o astfel de chemare. Știind ce gândeam, unii prieteni mi-au prezis că o să mor fată bătrână, dar pentru mine nu era loc de dat înapoi. Dumnezeu trebuia să rezolve problema.

L-am întâlnit pe Henry Garlock pe când era colegul de cameră al fratelui meu, Alfred, la Școala Biblică. Când ne-am îndrăgostit și el mi-a cerut să-i fiu soție, am descoperit, iată, că toate cerințele mele se împlineau! Convinsă de faptul că era cel mai dedicat tânăr pe care-l cunoscusem vreodată, am promis că mă voi alătura lui în Liberia, imediat ce contractul de predare expira.

Doar pentru a mă asigura de două ori, i-am vizitat într-un weekend familia la ferma lor din Connecticut. Știind că eram logodiți și întrebându-se dacă vreo femeie din lumea asta era suficient de bună pentru Henry al lor, familia Garlock s-a decis să mă testeze. După ce noi doisprezece luasem cina, ei m-au lăsat singură în bucătărie ca să vadă ce voi face. Am trecut testul în momentul în care m-am apucat repede de spălat și uscat toate vasele.

Eu i-am testat când am reușit să-i fac pe copiii mai mici să vorbească în particular despre fratele cel mare „Henny”, cum îl numeau cei mici. Când, în unanimitate, m-au bombardat cu întâmplări impresionante și cu faptele sale minunate, multe de altfel la număr, nu am mai avut nici o îndoială în mintea mea despre virtutea acestui om. A trecut cu brio.

Purtarea de grijă a lui Dumnezeu pentru nevoile mele ca misionară, a fost la fel de miraculoasă ca și chemarea mea, dar la început nu am apreciat metodele Sale. Eu eram obișnuită să fiu independentă, să-mi port eu de grijă. Într-o zi, când am îngenuncheat în fața bisericii noastre, o femeie a venit în spatele meu și mi-a pus în mână o hârtie de cinci dolari. Sincer, m-am simțit ofensată. Am spus în rugăciune: „Doamne, arat chiar atât de săracă, încât oamenii cred că am nevoie să-mi dea în modul acesta?”

„Nu te-am chemat Eu să mergi ca misionară?” a răspuns El.

„Da, Doamne.”

„Cum crezi că vei primi ajutor financiar?”

„Păi, Doamne, bineînțeles că voi depinde de Tine – la urma urmei, Tu ești Cel ce m-a chemat.”

„Atunci nu critica modul în care vreau s-o fac”, a venit răspunsul.

După aceea, am acceptat, fără cârtire, orice ajutor pe care mi-l ofereau oamenii.

În luna mai a anului 1921, am navigat spre Anglia pe S.S. *Coronia*, iar de acolo, pe S.S. *Patani*, am trecut de Spania și Portugalia, până pe coasta africană, la Capul Palmas.

Sosirea lui Ruth

În data de 25 iunie 1921, un alergător a sosit la complex cu o telegramă de la Ruth prin care se spunea că părăsise Liverpool cu o fregată, în ziua de 4 iunie. Am strâns câțiva hamali și cărăuși și am părăsit Gropaka pentru a o întâlni. Când am ajuns pe coastă la Garraway, i-am lăsat acolo pe hamali și pe câțiva cărăuși ca să ne aștepte pe Ruth și pe mine să ne întoarcem. M-am îndreptat cu o barcă spre Capul Palmas, iar când am sosit acolo, am aflat că *Patani* era așteptat să sosească în port în data de 26 iunie, duminică, dimineața devreme. M-am trezit în zorii zilei și am văzut de la distanță cum se apropia vaporul.

Așteptaserăm atât de mult să vină această zi. Trecuseră opt luni lungi de când Ruth și cu mine ne despărțiserăm în New York. Imediat ce vasul și-a aruncat ancora la o anumită distanță în mare – mi se părea că era în mijlocul Oceanului Atlantic – m-am îmbarcat într-o barcă împreună cu agentul liniei maritime și ne-am îndreptat spre vapor. Înainte de a părăsi țărmlul, mă uitasem printr-un telescop din biroul agentului și văzusem vaporul *Patani*. Acolo, pe punte, uitându-se cu o privire melancolică spre țărml, Ruth era cea mai frumoasă fată din întreaga lume – și ea era a mea! Nu mai aveam răbdare până am tras lângă vas.

Este dificil de descris bucuria acelei reîntâlniri. A trebuit să așteptăm până ce funcționarii portuari liberieni au trecut prin formalitățile verificării vaporului înainte de a mi se permite să-mi croiesc drum în sus, pe o scară de frânghie, până pe punte. În sfârșit, în sfârșit, eram unul în brațele celuiilalt. Ruth călătorise acele mii de mile singură, dar acum, ziua pe care o sperasem, pentru care ne rugasem și la care visasem, sosise în sfârșit. Eram împreună în Africa – cât de bun era Dumnezeu cu noi!

După ce Ruth și-a identificat bagajele, am fost trecuți de cealaltă parte a corabiei într-un scaun mami și coborâți spre barca de dedesubt. Era aceeași experiență ca cea pe care Blanche și cu mine o avuseserăm cu un an în urmă, în decembrie. Vapoarele cu aburi veneau atât de neregulat la Capul Palmas în acele zile, iar albi care coborau la țărml erau atât de puțini, încât întotdeauna era un adevărat eveniment pentru vâslașii băștinași, acela de a duce la mal un nou misionar. Păreau nerăbdători să se laude în fața lui Ruth cu îndemânarea lor la vâslire când ne-au dus spre debarcader.

Funcționarii vamali liberieni au cerut ca totul să fie despachetat și arătat pentru a le verifica, așa că a durat destul de mult până ce i-a verificat puținele ei bagaje. Dar, în final, după ce formalitățile au fost terminate, ne-am bucurat că Ruth se afla pe pământ african. Soția agentului companiei a aranjat ca Ruth să stea la ea peste noapte, iar eu am putut sta cu un comerciant european. Un frate penticostal tânăr, din Minnesota, se îmbarcase în Liverpool pe *Patani* și fusese pasager împreună cu Ruth tot drumul până la Capul Palmas. Și el se îndrepta spre o misiune din interiorul continentului, așa că a decis să ne însoțească până la Garraway.

A doua zi, în 27 iunie, am angajat o barcă pentru Garraway. Experiența noastră a fost similară celei descrise anterior, doar că am avut un vânt mai puternic pentru navigare, deci am ajuns la Garraway într-o perioadă mai scurtă de timp. Dar călătoria din Capul Palmas, într-o barcă deschisă, a fost foarte obositoare. Unii reușiseră să scape de răul de mare tot drumul de la New York până la Capul Palmas, iar apoi s-au îmbolnăvit foarte rău în barca micuță. Atât Ruth cât și noul misionar s-au îmbolnăvit grav de rău de mare. Am ajuns la Garraway seara, destul de târziu.

Ruth a scris următorul raport despre sosirea ei acolo:

Când am ajuns la Garraway, era un întuneric de smoală, și nu puteam vedea absolut nimic. Vâslașii vorbeau toți deodată și strigau la cineva de pe țărm. Partea din față a bărcii a intrat în nisipul plajei și s-a oprit. Apoi a fost o agitație nebună, iar eu eram, în mai multe sensuri, în întuneric total.

„Iubita mea, stai liniștită unde ești până vine cineva după tine”, a strigat Henry. Așa că am stat. La scurt timp după aceea, am auzit un negru spunând: „Mami, acum ești gata?” Am zis: „Da, sunt gata” și m-am ridicat.

Mi-a luat brațul și m-a condus cu mare grijă spre capătul bărcii și mi-a spus: „Acum stai nemișcată.” Nu-l puteam vedea nici pe el și nici orice altceva, dar îl auzeam mișcându-se în jur. Pășise din barcă în apa care îi venea până la genunchi. Apoi a spus: „Mami, vino.” Mi-am întins brațul pipăind după ceva de care să mă apuc pentru a mă echilibra și am dat de brațul său întins. Atunci am întrebat: „Cum voi ajunge vreodată la țărm prin apă?”

„Mami, eu car la tine”, a răspuns el. După cum a zis, m-a ridicat cum ar ridica cineva un copilăș, cu un braț sub umeri, iar cu un altul sub genunchi. M-a dus prin valuri, m-a așezat pe o stâncă și a zis: „Nu te mișca”. Henry fusese cărat în spate până la mal și îl trimisese pe acest vâslaș înapoi ca să mă aducă și pe mine.

Peste câteva secunde, Henry a spus: „Nu te teme, scumpa mea. E îngrozitor de întuneric, dar acum ești în siguranță.”

Apoi, m-a condus pe plaja nisipoasă până la casa misionară ale cărei ferestre iluminate erau o priveliște primitoare.

Nunta noastră

În timp ce îl așteptam pe Edgar Personeus să sosească la Garraway pentru a oficia ceremonia căsătoriei, Ruth și cu mine i-am împachetat zestrea, pentru cărăuși, în boccele. Am încercat să le facem impermeabile, dar asta nu era totdeauna posibil. În general, am legat frunze de bananieri în jurul celor mai multe boccele.

Ne-am căsătorit în data de 28 iunie 1921, la ora trei după-amiaza. D-l și dna. Howard (care veniseră în Liberia cu Blanche și cu mine) ne-au fost alături, iar audiența a fost formată din hamalii și cărăușii noștri. Făcusem rost, cu câteva zile în urmă, de un certificat de căsătorie de la un funcționar colonist britanic din Capul Palmas. Ruth îmi dăduse inelul ei de la școala normală (colegiul pentru învățători) înainte de a ne despărți în New York. Folosindu-l ca model pentru mărime, am angajat un fierar băștinaș din Capul Palmas pentru a face o verighetă pe care să i-o dau, și am folosit pentru aceasta aurul unei monede de aur englezești. L-am plătit, pentru inel, cu o altă monedă de aur. Ruth a fost totdeauna foarte mândră de verigheta sa făcută în Africa.

A doua zi după nuntă, ne-am sculat la ora două dimineața și am pornit spre Newaka. În prima parte a călătoriei, Ruth și cu mine am călătorit într-o pirogă mică, pe un râu plin de crocodili. Erau câțiva kilometri până la debarcare, loc în care trebuia să ne întâmpine hamalii pentru a înainta prin junglă. Era un întuneric aproape ca de smoală, nu se vedea luna, dar vâslașii africani păreau în stare să găsească drumul printre șerpuirile râului și pe sub ramurile aplecate specifice terenului mlăștinos. Am avertizat-o pe Ruth să-și țină mâinile înăuntrul canoei, din cauza crocodililor.

După ce am debarcat din canoe, Ruth a fost cărată de hamali pe cărăruia din prerie. Dar, din cauză că a fost dificil să gășesc hamali,

eu am luat-o pe jos tot drumul până la Newaka. A fost o călătorie lungă, grea, pentru că nu ne făcusem suficient timp pentru a ne odihni la Garraway după încercarea deosebit de grea a călătoriei făcute de la Capul Palmas, în barca deschisă. Dar din cauză că începuse anotimpul ploios, m-am simțit obligat să ne zorim înainte ca râurile și mlaștinile să devină imposibil de trecut.

Bătuți de ploaie, a fost foarte dificil pentru cărauși să pășească pe cărarea alunecoasă, șerpuită. Uneori a trebuit să mergem prin apa ce ne ajungea până la mijloc. Milă după milă, ne-am stropit cu apă și noroi. După cum spunea odată David Livingstone despre o călătorie făcută cu familia prin ploaie, „Ne înmuiam dacă continuam să mergem și ne muram dacă rămâneam pe loc.”

În sfârșit, am ajuns la centrul de misiune din Newaka chiar înainte de a se întuneca, fiind parcă mai mult morți decât vii. Reușisem să fac rost doar de patru hamali pentru Ruth în timpul călătoriei, ceea ce, în condițiile date nu erau suficienți. Cei patru au făcut cu schimbul la cărarea hamacului, dar alunecarea și înotarea prin noroi și înaintarea prin apa mlaștinilor și a râurilor, i-a făcut pe acești africani puternici să ajungă la capătul puterii. De fapt, unul dintre bărbați, pe nume Banker (nume dat anterior de un căpitan de navă), în timpul călătoriei s-a udat din nou și din nou, s-a îmbolnăvit de malarie la scurt timp după aceea și a murit la două sau trei zile după ce a ajuns acasă la el în Gropaka. A fost unul din cei mai plini de curtoazie și mai amabili bărbați și a fost foarte preocupat de bunăstarea lui Ruth, pentru că era o misionară nouă. Întreba frecvent în engleza sa stălcită: „Cum noi facem pentru Mami?”

Misionarii din Newaka doreau să rămânem câteva zile. Dar, din cauza amenințării ploii, și știind că Blanche ne aștepta la Gropaka, am vrut să ajungem la capătul călătoriei cât mai curând posibil. De aceea, am continuat să înaintăm și am ajuns la Gropaka la ora 15:00 în data de 30 iunie 1921. Blanche, copiii de la școală și mulți dintre oamenii din oraș erau strânși pentru a ne saluta. Ce primire caldă ne-au făcut lui Ruth și mie – era un vis ce devenise realitate și anume că eram împreună în propriul nostru cămin din Africa. După câteva zile ne-am revenit după călătoria lungă și grea pe care am făcut-o de la Capul Palmas.

Regele Jufuli din Gropaka ne-a dăruit un bou tânăr spre a-l sacrifica pentru celebrarea nunții noastre, iar orbul Moses Ty ne-a dat o capră. Noi am oferit patruzeci și cinci de kilograme de orez, iar băieții de la misiune au tăiat mai mulți ciorchini de nuci de palmier, pe care i-au găsit împrejurul complexului, nuci pe care le-au pregătit, cu carne, ca și garnitură, sau sos – cunoscut oamenilor sub denumirea de unt de palmier – care era puternic condimentat cu ardei iute. Au fost necesare câteva ore pentru pregătirea mâncării și doar câteva minute pentru mulțimea, ce se adunase, pentru a devora fiecare bucățică.

După petrecerea de nuntă, am ținut un serviciu divin la care mulți și-au exprimat dorința de a-L urma pe Cristos. Încântați să facem lucrurile pentru care venisem de la o distanță atât de mare, abia așteptam să slujim oamenilor din Gropaka în zilele care ne stăteau înainte.

PATRU

MIRACOL LA RÂUL SORRIKA

Eu nu sunt nici prooroc, nici fiu de prooroc; ci sunt păstor, și strângător de smochine de Egipt. Dar Domnul m-a luat de la oi, și Domnul mi-a zis: „Du-te...”

AMOS 7:14-15

Cam la o săptămână după ce Ruth și cu mine am ajuns la Gropaka, a venit un alergător cu o scrisoare de la centrul de misiune din Newaka ce spunea că Esther Sandstrom era foarte grav bolnavă de malarie. Celelalte două misionare povesteau că erau amândouă aproape epuizate din cauza îngrijirii bolnavilor și sugerau că, poate, Blanche va dori să vină la Newaka să ajute ca infirmieră. Nu i-a făcut deloc plăcere să părăsească Gropaka atât de curând după sosirea lui Ruth, dar s-a simțit obligată de datorie să răspundă apelului făcut. Așa că, a doua zi dimineața, a plecat împreună cu câțiva cărauși, reușind să traverseze râul Sorrika înainte ca acesta să se reverse peste bancurile sale.

Cam pe la miezul nopții, patru zile mai târziu, alergătorii au adus vestea tristă a morții lui Esther și rugămintea misionarilor din Newaka să mă duc acolo pentru a conduce serviciul funebru. Ei mai spuneau și că Blanche se îmbolnăvisese de malarie la sosirea ei la Newaka și acum avea febră mare.

Amintiți-vă, era o regulă nescrisă a misiunii, ca nici un nou misionar să nu fie lăsat singur până nu avea primul atac de malarie. Ruth nu avusese încă prima ei febră și era riscant să o las singură. Dar amândoi am simțit că nu aveam nici o altă alternativă decât ca eu să mă grăbesc la Newaka pentru a o îngropa pe Esther și pentru a vedea ce puteam face pentru Blanche. Am trimis imediat un alergător la Nynabo pentru a o ruga pe Sophia Nygaard, una

din misiunile de acolo, să vină și să stea cu Ruth cât timp eram eu plecat. Promițând că mă voi întoarce cât de curând posibil, am plecat în 12 iulie spre Newaka. Sophia a sosit la scurt timp după plecarea mea.

Traversarea râului

Purtătorii scrisorii care veniseră cu o noapte în urmă, ne-au spus că avuseseră mari probleme până să ajungă la noi în Gropaka, pentru că râul începea să iasă din matcă. Când ne-am apropiat de râul Sorrika, m-am întrebant dacă va fi posibil să ajung la Newaka fără prea multe dificultăți. În condiții normale, nu aș fi încercat să traversez râul în perioada aceea a anului. Dar știind că misionarii cu inima frântă mă așteptau să-i mângâi și să conduc înmormântarea lui Esther, m-am rugat ca Dumnezeu să meargă înaintea mea.

Când m-am apropiat de apă, am observat că nu numai râul era un torent înfuriat, dar și zonele joase de fiecare latură a râului erau inundate. Ce puteam face? Am stat pe o ridicătură de pământ, uitându-mă peste zona inundată și la apele învolburate dincolo de ea, întrebându-mă cum aș putea trece dincolo. Asta este tot ce-mi amintesc.

Următorul lucru pe care îl știu, e că mergeam în curtea centrului de misiune din Newaka. Hainele mele nu erau ude, exceptând transpirația mea și nici unul din cărăușii mei nu era cu mine. Ei nu au ajuns la Newaka decât multe ore mai târziu. Ruth mi-a spus mai târziu că unii cărăuși s-au întors la Gropaka în aceeași zi spunând că nu puteau traversa Sorrika și că nu știau ce se întâmplase cu mine. Asta a făcut-o pe Ruth să se îngrijoreze mult, dar ea știa că nu avea nici un alt ajutor decât acela de a-L ruga pe Dumnezeu să mă protejeze.

În mijlocul necazului lor, misionarii din Newaka m-au întrebant cum am traversat apele Sorrika. Le-am spus doar că Domnul m-a ajutat – nu știam ce altceva să le spun. Dacă am fost răpit de Duhul, după cum Filip a fost dus la Azot (vezi Fapte 8:39-40), nu știu. Dar ceea ce știu este că toate lucrurile sunt posibile la Dumnezeu.

Miracolul nu a fost făcut de dragul meu, ci de dragul misionarilor îndurerăți care aveau atunci nevoie de ajutor. Niciodată nu am putut da vreo altă explicație în afara faptului că era un miracol al lui Dumnezeu.

Esther Sandstrom a fost așezată să se odihnească lângă alți eroi misionari care „nu și-au iubit viața chiar până la moarte” (Apocalipsa 12:11) și de care lumea nu era vrednică. Ea era o soră suedeză zeloasă și dedicată, mult iubită de toți care o cunoșteau.

Blanche era încă ținută la pat și nu a putut participa la funeralii. Dar a doua zi, m-a implorat s-o iau acasă, la Gropaka, cu mine, pretinzând că mirosea moartea, peste tot, în casa de misiune. „Te vor chema, peste câteva zile, să mă îngropi și pe mine dacă nu mă iei acasă cu tine”, a spus ea.

Ceilalți misionari au sfătuit-o să aștepte până va fi mai în putere, înainte de a face călătoria spre Gropaka. Dar eu știam că dacă ea ar fi murit la Newaka în câteva zile, nu mi-aș fi iertat niciodată faptul că am abandonat-o. Pledoaria sa era că Gropaka era căminul ei și că Ruth va fi bucuroasă să aibă grijă de ea până va fi din nou în putere. În situația aceasta, ce altceva mai puteam face decât să-i împlinesc dorința?

În timp ce mă aflam încă la Newaka, a sosit vestea din Blebo, că dna Personeus, care suferea, de asemenea, de malarie, fusese cu o zi înainte pe punctul de a muri. Se părea că aerul însuși era încărcat cu moarte. Așa că, împotriva avertizărilor și a sfatului aparent bun dat de ceilalți misionari, am decis s-o iau pe Blanche cu mine și să mă încred în Dumnezeu în ce privește rezultatul călătoriei. Trebuie să mărturisesc că am fost mișcat de lacrimile ei și la gândul că ar putea muri departe de Ruth și de mine. Avea doar douăzeci și unu de ani.

Călătoria de întoarcere

Am angajat câțiva hamali s-o care pe Blanche, pentru că era prea slabă pentru a umbla, și am pornit la drum spre Gropaka, a doua zi dimineața devreme. Amintindu-mi de modul în care mă ajutase

Domnul pe drumul spre înmormântare, am sperat că ne vom putea bucura de o experiență similară pe drumul de întoarcere acasă. Totuși, n-a fost să fie așa. Cu mult înainte de a ajunge la râul principal Sorrika, am găsit zonele joase inundate, apa ajungându-ne până la mijloc. I-am pus pe cărași să taie copaci și să facă o luntre din butucii verzi, dar aceasta s-a scufundat repede sub greutatea mea. I-am spus lui Blanche că mai bine m-ar lăsa s-o duc înapoi la Newaka și mă voi întoarce după ea la o dată ulterioară. Dar ea a insistat că dacă o las, nu o să o mai văd niciodată în viață. Așa că ne-am luptat cu ideea.

Cu Blanche purtată pe umerii și capetele hamalilor, am ajuns în final la marginea canalului principal. După ceea ce ni s-au părut a fi ore de manevre, câțiva cărași vânjoși au reușit să întindă liane lungi deasupra torentului furios și le-au legat, de fiecare parte a râului, de copaci mari. Au făcut acest lucru plonjând în curentul învolburat cu mult mai sus față de locul traversării propuse, fiind apoi târați în jos de ape în timp ce se luptau să ajungă pe bancul opus. După ce au legat lianele și ne-au asigurat că ne vor susține, ne-am împins în curentul principal ținându-ne de frânghia-liană pentru a ne echilibra.

Bestman, un creștin puternic din Gropaka, mergea în față. Blanche, care nu putea înota și era atât de bolnavă de malarie, urma. I-am pus sub subțiori frânghia din liană și am urmat-o îndeaproape, încercând s-o țin la suprafață. Cu toate că frânghia ajungea în apă, sub greutatea noastră, am trecut destul de bine până am ajuns în mijlocul râului și am început să ne smucim ca să ajungem de cealaltă parte. Atunci ne-am pierdut echilibrul, iar picioarele noastre au fost târate în aval de forța curentului.

La jumătatea traversării, Blanche și-a pierdut cunoștința și arăta ca un mort. Când curentul a tras-o, de câteva ori, sub apă, în ciuda eforturilor noastre de a-i ține capul la suprafață, se părea că se va îneca în ciuda a tot ce puteam noi face. Dar Bestman cel mare și puternic a zis: „Crezi, Mami moare azi? Și eu – eu mor cu ea.” Și vorbea serios.

Chiar în momentul în care se părea că nu mai putem înainta, sau că tulpina se va rupe sigur, am reușit să ne împingem, câțiva

centimetri de fiecare dată, până când, în final, am atins bancul opus. Dacă nu ni s-ar fi dat, lui Bestman și mie, puteri supranaturale, știu că nu am fi reușit. Și încă mai trebuia să înaintăm, aproximativ patru sute de kilometri, prin apa ce ne ajungea până la mijloc.

Nu era nici un loc unde să ne fi putut schimba hainele ude și, de altfel, nici nu aveam altele uscate. Așa că ne-am luptat să ajungem la Gropaka, până am ajuns, în miezul nopții, la complexul misiunii.

Ce ușurată s-a simțit Ruth că supraviețuisem călătoriei. Ca tânără mireasă, căsătorită de mai puțin de două săptămâni, se confruntase deja cu posibilitatea de a rămâne văduvă. Blanche a început să-și revină din încercarea grea doar câteva zile mai târziu, dar a fost încântată să fie înapoi acasă, în Gropaka, împreună cu Ruth și cu mine.

Febra lovește

Unii istorici au estimat că într-o decadă sau două după Livingstone și Stanley, o treime dintre misionarii pionieri din întreaga Africă au murit în primul an după ce au ajuns în țară. Cei mai mulți dintre ei, la douăzeci și ceva de ani, nu au supraviețuit primului atac de malarie. Dacă ar fi supraviețuit, numele lor ar fi putut fi trecute pe lista celor mai importanți oameni din Africa. Fără îndoială, pentru unii, singurătatea și dorul de casă au jucat un rol important în grăbirea sfârșitului lor.

Exact la șase săptămâni după ce a ajuns pe teren, Ruth a fost lovită de primul ei atac de malarie. Se trezise în acea dimineață, după cum spunea ea, „simțindu-se ciudat”. A stat la mașina de cusut aproximativ două ore, făcând haine pentru copiii de școală. La masa de prânz, a zis că îi era rece și l-a rugat pe Matthew, copilul nostru de casă, să-i aducă un pulovăr. Când i-am întins farfuria, s-a uitat la ea, apoi s-a uitat la mine și a spus tremurând: „Nu pot mânca”. Atunci am înțeles că avea malarie, așa că am trimis-o să stea în pat. Când m-a chemat ceva mai târziu, am intrat în dormitor și am găsit-o

cu friguri atât de violente, încât patul se zgâlțâia. Am îngrămădit peste ea toate păturile până ce nu s-a mai putut mișca.

După un timp, frigidurile au mai încetat; atunci a venit febra. Am dat jos toate păturile. Pe la zece, în acea seară a izbucnit febra, făcând-o să transpire abundent și să se simtă atât de slăbită, încât s-a gândit că o să fie invalidă pentru tot restul vieții. Dar, încetul cu încetul, și-a recăpătat puterea. De aniversarea celor douăzeci și patru de ani, pe data de 12 august, am făcut o prăjitură – după ce am cernut făina mucegăită de gândăcii și viermi. Ea a reușit să vină, pentru puțin timp, la masă, iar în două zile s-a refăcut complet.

Vorbind de copt de prăjituri, îmi amintesc o întâmplare când butoiul de făină pe care-l comandasem de la Capul Palmas, a sosit la centru foarte închis la culoare, mucegăit și plin de gândăcii și viermi. Împreună cu următoarea comandă, am trimis o scrisoare, printr-un căraș, la managerul postului comercial, descriindu-i starea proastă a acelei cantități de făină. (Niciodată făina pe care am cumpărat-o n-a fost bună, dar făina aceasta era mai rea decât în cele mai multe cazuri.) La scurt timp după aceea, am primit o scrisoare de la el, după cum urmează:

Compania de Comerț Cavalla River
Capul Palmas
15 septembrie 1921

D-lui H.B. Garlock
Centrul de misiune Gropaka
Interior

Dragă domnule Garlock,

În dimineața aceasta, am primit scrisoarea ta din luna aceasta și regret mult să aflu că făina cumpărată recent de la noi a fost primită într-o stare atât de jalnică. Mi-am consultat biroul de informații și am auzit că butoiul a fost scăpat, accidental, în apă în timpul operațiilor de descărcare la Garraway. Aceasta explică nuanța maronie.

Viața animală din butoi este, bineînțeles, ceva inevitabil în Africa de Vest, iar după un timp, fiecare se obișnuiește, în locul stafidelor, cu gândăciile. Firma noastră este o firmă vie și toată

făina noastră este un produs viu! De aceea, mă abțin să-ți trimit un alt butoi de orori. În locul lui, îți trimit prin purtător, 33 de metri de material albastru (material albastru, subțire, folosit pentru comerț) și sunt sigur că îl vei primi în condiții satisfăcătoare.

Referitor la butoiul anterior, cred că cel mai bine ar fi să-l îngropi. Dacă nu vrei să-l ai în complexul tău, trimite-l la Capul Palmas. Va ajunge acasă fără îndoială.

Cu sinceritate,
William S. Murdoch

Scrisoarea originală a d-lui Murdoch a fost înrămată sub sticlă și expusă mult timp în holul Editurii *Gospel Publishing House* din Springfield, Missouri. Poate că fără simțul umorului, nici unul dintre noi nu ar fi supraviețuit, în acele zile, în Africa de Vest.

PROVOCÂND ÎNCHINAREA LA FETIȘ

Iată semnele cari vor însoți pe cei ce vor crede: în Numele Meu vor scoate draci; vor vorbi în limbi noi;... își vor pune mâinile peste bolnavi, și bolnavii se vor însănătoșa.”

MARCU 16:17-18

Întrarea principală în satul Gropaka era păzită de un fetiș mare, sau „casa amuletă”, pe care localnicii îl făcuseră pentru a găzdui și liniști duhurile strămoșilor lor. Toți cei ce intrau în sat, trebuia să treacă pe sub el. Structura era construită în formă de arc, făcută din stâlpi de lemn căptușiți cu iarbă, iar de fiecare latură a arcului era câte un scaun făcut din bețe de bambus.

Pe unul din scaune, era chipul unui om făcut din pământ, coji tari și păr de capră. De cealaltă parte se aflau două vase de pământ ce slujeau ca stupi de albine. Albinele erau parte componentă a fetișului și erau considerate ca fiind sacre, dar puteau constitui o amenințare, uneori, pentru oamenii ce treceau prin arc, atunci când intrau sau ieșeau din sat. Centrul nostru misionar era localizat pe un deal de cealaltă parte a satului față de marea amuletă.

Am observat că mulți oameni purtau fetișuri la gât sau la brâu, iar amuletele atârnav deasupra ușii colibelor lor. Preotul fetiș sau vraciul conducea de multe ori sărbători speciale în cinstea fetișului satului. În nopțile cu lună, oamenii cântau și dansau toată noaptea uneori, acompaniați fiind de bătaia tobelor. Ca cele mai primitive triburi africane, oamenii din Barroba erau foarte superstițioși. Prin purtarea fetișelor pe trupul lor, ei credeau că pot fi apărați de animalele sălbatice și de triburile ostile. Gândeau că fetișurile le garantau faptul că nici o boală nu-i va atinge și că astfel li se va asigura o viață lungă. De multe ori, părinții sau bunicii atârnav

fetișuri de gâtul bebelușilor și al copiilor mici.

Localnicii credeau și că anumite fetișuri le asigurau o recoltă bogată de orez, cu foarte puțină muncă. Și alte fetișuri, cu mult mai scumpe, puteau fi cumpărate de la vraci, fetișuri care se spunea că îi va face să aibă familii numeroase. Ca și în cazul argintarului din Efes (vezi Fapte 19:24-25), preoții fetiș ai Africii de Vest depindeau de superstiția oamenilor în ce privea traiul lor.

Ni s-a întărit inima când i-am văzut pe oamenii din Gropaka abandonăți aproape în întregime închinării demonice la fetiș. Venisem cu siguranță în locul potrivit pentru a predica Evanghelia! În fiecare zi țineam serviciul divin de dimineață la misiune, urmat fiind apoi de trei ore de școală cu cei patruzeci-cincizeci de băieți și fete ce veniseră să locuiască în complex. În acele zile, era obiceiul să oferi cazare copiilor ce veneau la școala misiunii.

În fiecare seară, când era posibil, țineam servicii divine în mijlocul satului, cu ajutorul traducătorului nostru, Ernest Weah, un pastor ce slujise alături de alți misionari. Am descoperit că unii localnici înțelegeau engleza în dialectul local, limbă pe care o prinseseră de la colegii noștri. Mai târziu, am învățat puțin din limba barroba.

În predicile noastre, îi asiguram în mod frecvent de faptul că Cristos îi putea elibera de frica de duhuri rele și le putea da o pace adevărată în inimă, pace pe care nu o experimentaseră niciodată prin închinarea la fetiș. Fiind atât de zeloși pentru Domnul, doream să-i vedem pe oameni că renunță imediat la căile lor păgâne și că Îl acceptă pe Cristos. Dar zelul nostru nu a fost totdeauna temperat de cunoștință.

Într-o seară, în timp ce predicam în sat, am arătat spre regele Jufuli și spre bătrâni și am spus că nu era bine ca ei să aibă un altar păgân fetiș la o intrare în satul lor și centru misionar creștin la cealaltă. Înainte le spuseseam despre Isus cum a curățit leproșii, cum a deschis ochii orbilor și chiar cum a înviat morții. De data aceasta, am început să le predic despre Ilie, cum i-a provocat pe preoții lui Baal pe muntele Carmel. Am citat cuvintele lui Ilie: „Până când vreți să schiopătați de amândouă picioarele? Dacă Domnul este Dumnezeu, mergeți după El; iar dacă este Baal, mergeți după Baal!” (1 Regi 18:21).

Le-am spus cum au cerut preoții lui Baal ca zeul lor să trimită foc și să ardă jertfele pe care le puseseră pe altar – dar nu au văzut nici un rezultat. Ilie a pus o jertfă pe altarul pe care îl construise și i-a pus pe oameni să toarne apă de trei ori peste jertfă. Când s-a rugat profetul, Dumnezeu a trimis foc din cer și a ars jertfa lui Ilie. Oamenii au răspuns proclamând: „Domnul este adevăratul Dumnezeu!” (v.39).

Doi misionari își pierduseră viața în Gropaka când au făcut muncă de pionierat printre acești primitivi. Acum, noi încercăm să construim pe fundația lor. Acum era, cu siguranță, timpul când să-i presăm pe lideri să ia o decizie. Sau nu?

„Arată-ne puterea lui Dumnezeu...”

Când am terminat de vorbit, i-am rugat pe șef și pe bătrâni să ne dea un răspuns. Erau ei gata să renunțe la închinarea la fetiș și să-L urmeze pe Dumnezeul care răspunde prin foc și pe Cristosul despre care am predicat? Sau ar fi trebuit să ne gândim să mergem la alt trib cu Evanghelia?

Provocarea mea era prematură. Cât voi trăi, nu voi uita replica șefului. Iată esența a ceea ce a spus:

Omule alb, tu ne-ai rugat să renunțăm la religia strămoșilor noștri pentru o nouă religie, una care nu a fost încercată de poporul nostru. Tu ne spui că Dumnezeul tău are toată puterea – că poate vindeca leprosul, poate deschide ochii orbului și poate învia morții. Tocmai ne-ai spus despre Dumnezeul lui Ilie cum a trimis foc din cer. Dar noi nu am văzut încă nici un foc, nici o putere a Dumnezeului despre care vorbești. Preoții fetiș au făcut miracole ani de zile, sau așa credem. Părinții noștri au murit crezând în puterea fetișurilor, la fel cum făcuseră și părinții lor înainte de ei.

Noi suntem gata să ne gândim la posibilitatea de a sluji Dumnezeului tău, dar înainte de a face aceasta, am dori să vedem o demonstrare a puterii de care vorbești. Sunt mulți leproși în satul nostru, vrei să vindeci pe câțiva dintre ei? (Șeful și doi din bătrâni aveau lepră.) Sunt mulți orbi printre noi. Te rog să vindeci pe câțiva. Iar oamenii noștri mor în fiecare zi.

În timp ce vorbea șeful, cuvintele lui au fost întrerupte de vaietul amar al unei mame al cărei bebeluș murise în brațele sale. Celelalte femei păgâne s-au adunat curând la coliba ei, și pline de compasiune au început să jelească împreună cu ea. După atâția ani de zile, uneori ne mai trezeam în noapte și ni se părea că auzeam vaietul fără speranță, neajutorat și fără Cristos al celor pierduți, vaiet pe care l-am auzit de atâtea ori în primii ani petrecuți în Africa.

Pe fundalul aceluși sunet trist, șeful a sfârșit prin a ne provoca:

Imediat ce vom fi martorii miracolelor despre care ai predicat și care se vor petrece în mijlocul poporului nostru, ne vom gândi serios la distrugerea marelui fetiș, așa cum sugerezi tu.

Așa că, în loc să-i punem pe regele Jufuli și pe bătrâni la zid, eram acum noi înșine puși cu spatele la zid. Cum îi puteam răspunde acestui șef? Ce le puteam spune oamenilor? A trebuit să recunosc că tot ce spusese regele Jufuli era logic. Acum era timpul să punem în practică ceea ce predicam.

În acea noapte, ne-am întors acasă întrebându-ne dacă nu ar fi trebuit să ne împachetăm și să părăsim țara. Am promis că nu voi mai predica niciodată în sat, până nu va face Dumnezeu ceva pentru noi. Mai multe zile ne-am rugat și am stat cu fața la pământ înaintea Domnului, amintindu-I de promisiunea Sa din Marcu 16:17: „Iată semnele cari vor însoți pe cei ce vor crede...”

Am spus: „Doamne, dacă aceste semne nu trebuie să-i însoțească pe misionarii care au ascultat de porunca Ta de a merge în toată

lumea, atunci cine sunt aceia pe care îi va însoți?” Am postit și ne-am rugat și i-am rugat pe copiii de la școală, care locuiau în complex, să ni se alătore în post și rugăciune, o zi pe săptămână, pentru o revărsare a Duhului Sfânt. Ca rezultat al faptului că i-am pus să caute fața Domnului, mulți dintre băieți și fete au fost mântuiți și câțiva au primit și botezul cu Duhul Sfânt.

Începem să vedem miracole

Regele Jufuli își trimisese unul dintre fii la școala de misiune. James avea aproximativ doisprezece sau paisprezece ani și era aproape orb de cataractă. Într-o dimineață, la timpul de devoțiune, când am citit cum vindecase Isus pe orbul Bartimeu (vezi Marcu 10), James a venit în față pentru rugăciune și a întrebat: „Crezi că Isus îmi poate vindeca ochii?”

După ceea ce avusese loc în oraș cu câteva săptămâni înainte, am știut că nu era timp să evit întrebarea sau să o iau pe ocolite. Făcând un pas îndrăzneț, prin credință, i-am spus că dacă își va preda total viața lui Dumnezeu pentru a-I face voia, Isus îl va vindeca la fel cum o făcuse pentru orbul Bartimeu.

James a îngenuncheat și a strigat la Dumnezeu din toate puterile – presupun cum o făcuse și orbul Bartimeu la Ierihon. Când mi-am dat seama că James vorbea serios, am îngenuncheat lângă el și mi-am pus mâinile pe ochii lui. L-am rugat pe Dumnezeu, ca de dragul lui Isus, de dragul tatălui păgân al lui James și de dragul oamenilor din Gropaka care ceruseră să vadă un miracol al puterii lui Dumnezeu, să-l vindece pe acest băiat.

Dintr-o dată, James și-a deschis ochii și s-a uitat în sus. Am văzut cataracta cum îi dispăruse complet – ochii săi erau clari. Fața i s-a luminat și fără să spună un cuvânt, a sărit în picioare, a ieșit în grabă pe ușa capelei și a fugit tot drumul spre oraș până la casa tatălui său, pentru a-i arăta ce făcuse Dumnezeu. Pelicula groasă ce-i acoperise ochii nu mai era, iar băiatul putea vedea. Din cauză

că era fiul șefului de trib, vestea despre vindecarea lui s-a răspândit rapid în întregul oraș Gropaka.

Salvată de pe un morman de bălegar

Șeful hamalilor de carieră din oraș – un om puternic, musculos, pe nume Gredeji – avea o nevastă care s-a îmbolnăvit foarte tare. Ea nu se refăcuse după nașterea ultimului ei copil și era din ce în ce tot mai slăbită. Pe lângă această problemă, avea și lepră. În timpul vizitelor în oraș, am fost în mod repetat chemați la coliba lui Gredeji pentru a o vedea pe această femeie sărmană, scheletică, ce era pe moarte. Apoi, într-o zi, nu mult după ce ochii lui James fuseseră vindecați, am auzit vaietul morții atât de familiar – sunet ce era purtat până la complexul nostru, dacă vântul bătea în direcția potrivită. Unul din copiii școlari din curtea noastră, înțelegând semnificația sunetului, ne-a spus că soția lui Gredeji a murit.

În loc să-și îngroape morții, oamenii din Gropaka duceau cadavrele la un fetiș într-o pădurice, pe vârful unui deal, nu departe de oraș. Acolo, trupurile erau lăsate pradă hienelor, șacalilor și vulturilor pentru a fi devorate. Când vântul bătea din acea direcție, mirosul cărnii umane aflate în putrefacție era aproape de nesuportat. (După câteva luni, i-am convins pe șef și pe bătrâni să nu mai asculte de dorințele preoților fetiș și să rupă obiceiul părinților lor păgâni și să-și îngroape morții. Când au fost într-un târziu de acord să facă acest lucru, am simțit-o ca pe o adevărată realizare.)

Dar acum, trupul sărmanei neveste a lui Gredeji era destinat păduricii. Târziu, după-amiaza, după cum aveam obiceiul, am mers în Gropaka, unde oamenii, în special copiii, se adunau totdeauna în jurul nostru. Am decis să ne oprim la coliba lui Gredeji pentru a-i prezenta condoleanțe pentru moartea soției.

Un grup mare de oameni, cele mai multe fiind femei, se adunase în fața colibe și plângea și jelea. Am fost îngroziți să vedem trupul gol al femeii întins pe un morman în apropiere. Rămăsese doar piele

și oase, iar în zilele de dinainte de moarte, arătase ca un schelet. Dar când ne-am uitat la trupul ce trebuia să fie dus la fetișul din pădurice unde erau duși toți morții, am observat o ușoară zvâcnire a mușchilor.

I-am spus lui Gredeji: „nu o să o duci încă la pădurice, nu-i așa? Tocmai am văzut o ușoară mișcare în trupul ei.”

El a zis: „Asta nu înseamnă nimic; va înceta înainte de a ajunge la pădurice.”

N-am putut sesiza nici o bătaie de inimă și nici un alt semn de viață, și ni se părea, de la mirosul pestilențial că descompunerea se instalase deja. Când m-am uitat la cadavrul de pe morman și am auzit și am văzut în jurul lui oamenii ce plângeau, am simțit, dintr-o dată, că Dumnezeu vorbea inimii mele: „*Aceasta este oportunitatea pe care o așteptai*”, L-am auzit spunând. „*Oamenii au cerut demonstrarea puterii lui Dumnezeu. Roagă-te pentru această femeie și Eu o voi învia.*”

Dar rațiunea mea a zis: „O, nu, Doamne, e un caz imposibil! Lasă-mă să mă rog pentru o persoană cu o boală minoră.” Atunci am înțeles că eu nu puteam vindeca absolut nimic, nici măcar o înțepătură de țânțar. Dumnezeu care poate face un miracol, poate face toate miracolele, chiar și acela al învierii morților.

Întorcându-mă spre Ruth, am spus: „Cred că Dumnezeu mi-a zis că, dacă mă rog pentru această femeie, El o va învia.”

Îmi era teamă că ea va crede că mi-am pierdut mințile, dar eu subestimam credința partenerei pe care mi-o dăduse Dumnezeu. „Dacă simți că aceasta este voia lui Dumnezeu, roagă-te pentru ea și eu voi fi de partea ta”, a spus ea încrezătoare.

Deci, înainte ca Gredeji să poată începe procesiunea ducerii trupului soției spre fetișul din pădurice, l-am întrebat: „Ești mulțumit că nici un medicament fetiș, sau nici o altă putere de pe pământ nu-ți poate învia soția?”

„Desigur – nu există nici un medicament suficient de puternic pentru a învia morții!”, a replicat el.

Eu eram atât de sigur că Dumnezeu îmi vorbise, încât am trimis după regele Jufuli și după câțiva dintre bătrânii săi. Când au venit, le-am pus aceeași întrebare pe care i-o pusesem și lui Gredeji. Și ei mi-au dat același răspuns.

Atunci am anunțat cu voce tare, ca să mă audă cu toții: „Noi ne vom ruga și-I vom cere lui Dumnezeu s-o învie pe această femeie și s-o vindece, pentru gloria Sa.”

Ruth și cu mine am îngenuncheat lângă trupul așezat pe mormanul de bălegar și am început să ne rugăm cu voce tare. I-am amintit Domnului că noi venisem în Africa la porunca Sa și I-am spus că regele păgân al acestor oameni ceruse o demonstrare a puterii lui Dumnezeu, lucru pe care-l găsisem ca fiind rezonabil. Apoi L-am rugat să o atingă pe această femeie cu puterea Sa vindecătoare. Când am încheiat, rugăciunea mea șoptită a fost: „Dragă Doamne, cauza Ta este în pericol.”

După ce ne-am rugat, Ruth și cu mine ne-am pus mâinile peste cadavru și am muștrat moartea și pe diavol în Numele Domnului Isus Cristos. Instantaneu, trupul a început să se zguduie violent în sus și în jos pe pământ. Trupul femeii a fost ridicat, ca și cum ar fi fost în levitație, așa că se putea vedea între cadavru și bălegarul de dedesubt. Îngroziți, oamenii s-au împrăștiat în toate direcțiile.

Apoi, spre uimirea tuturor, zgâlțâirea a încetat, iar femeia s-a ridicat și a cerut mâncare.

I-am chemat pe oameni să-L laude pe Dumnezeu pentru manifestarea măreață a puterii Sale în învierea dintre morți, a acestei femei. Când i-am spus lui Gredeji să taie un pui și să pună femeile să pregătească mâncare pentru soția lui, mi-a urmat imediat instrucțiunile.

La scurt timp după aceea, pe când plecam din Gropaka pentru a ne întoarce acasă, un alergător ne-a întâlnit pe cărare. El mi-a dat o scrisoare de la o misionară din Nynabo, prin care îmi cerea să merg acolo îndată, deoarece colega ei era pe moarte cu febră, având malarie și mă dorea să fiu aproape, pentru a o îngropa. Scrisoarea spunea că domnișoara Eustace își pregătise deja rochia în care dorea să fie îngropată și dăduse instrucțiuni pentru a trimite anumite amintiri, acasă, la mama ei, în Virginia.

Am luat o lanternă cu kerosen și câțiva din băieții de la misiune și am umblat toată noaptea pentru a ajunge la centrul de misiune Nynabo. Dar de data aceasta nu am condus funeralii. Învierea soției lui Gredeji îmi întărise foarte mult credința de a mă încrede

în Dumnezeu pentru vindecare. După multă rugăciune și după ce am încurajat-o să dea povara Domnului, domnișoara Eustace s-a însănătoșit în curând. După aceasta, a mai slujit încă trei sau patru perioade misionare. Douăzeci și cinci de ani mai târziu, i-am vizitat mormântul aflat sub un palmier, în teritoriul Pahn.

Pe drumul de întoarcere din Nynabo, spre Gropaka, eu însumi am fost lovit de febra malariei și de insolație. Dar m-am încrezut în Dumnezeu că mă va ridica, la fel cum o făcuse cu cei pentru care nu de mult timp mă rugasem. După câteva zile petrecute în pat, am început să-mi recapăt puterea.

Minunea confirmată

Imediat ce am putut umbla din nou, Ruth și cu mine ne-am reluat programul obișnuit de a merge, chiar înainte de apus, în satul Gropaka. Unul din primele locuri pe care le-am vizitat, a fost casa hamalului Gredeji. Când a apărut, l-am întrebat imediat de sănătatea soției sale. El a zâmbit și a spus că ea era perfect sănătoasă și că va sosi în curând de la ferma de orez unde lucra în acea zi. Nu-mi venea să-mi cred urechilor.

Am zis: „Uite, Gredeji, tu ești un păgân și probabil că ai mai multe neveste, după cum este obiceiul poporului tău. Dar eu vorbesc despre femeia ale cărei rămășițe voiai să le duci la fetișul din pădurice cu trei săptămâni în urmă...femeia pentru care ne-am rugat. Unde este ea?”

„Stăpâne, ea e femeia de care vorbeam eu”, a replicat el. „Dumnezeul tău a înviat-o dintre morți și, iat-o, acum vine.”

Am privit în sus și iată că venea o femeie ducând pe cap un butuc uriaș, de pus pe foc. Deasupra butucului era un ciorchine mare de banane – o povară uriașă pentru orice femeie. Când a pus pe pământ povara grea, am întrebat-o care îi era numele. Ea ne-a spus numele femeii pentru care se jeliseră oamenii din oraș cu câteva săptămâni înainte. Am întrebat-o cine a făcut-o sănătoasă.

Fața i s-a luminat și a arătat spre cer și a zis: „*Nyisoa*”, care înseamnă Dumnezeu.

Fiind eu însumi abia vindecat după o experiență teribilă de febra soarelui, și încă tremurând, cred că am fost puțin exaltat. Dar am fost atât de încântat, încât am mers până în centrul orașului și am început să bat „*Toba palavrelor*” cea mare. Oamenii au început să curgă în oraș din toate direcțiile, pentru a afla despre ce palavre era vorba. Când s-au adunat, am stat înaintea lor cu femeia ce fusese înviată dintre morți și i-am întrebat dacă o cunoșteau pe această femeie. Ei au recunoscut că o cunoșteau.

„Cine este Cel ce a readus-o pe această femeie la viață?” am întrebat.

Bineînțeles că vocile au strigat: „*Nyisoa, Nyisoa!*”

Profitând de răspunsul lor, am spus: „Haideți cu toții să aducem mulțumiri lui Dumnezeu pentru această minune prin care a demonstrat că are mai multă putere decât toate fetișurile din lume. Așa că am avut un mare serviciu de laudă chiar acolo, în mijlocul satului păgân.

Regele Jufuli a renunțat la închinarea la fetiș și L-a acceptat pe Domnul, la fel ca și cei mai mulți dintre membrii consiliului său. El a mărturisit prin toată regiunea modul în care binecuvântase Dumnezeu poporul din Gropaka, după ce au renunțat la închinarea la fetiș și L-au acceptat pe Cristos. Fiul lui Jufuli, James, a primit Duhul Sfânt și și-a continuat educația la școala de misiune de la Gropaka.

Cât despre Gredeji, el a luat o poziție puternică pentru Domnul, după ce soția lui a fost înviată dintre cei morți, și a mărturisit tuturor oamenilor din regiunea Barroba ce făcuse Dumnezeu.

ARDEREA MARELUI FETIŞ

Să ne arătăm mulțămitori, și să aducem astfel lui Dumnezeu o închinare plăcută, cu evlavie și cu frică; fiindcă Dumnezeul nostru este „un foc mistuitor”.

EVREI 12:28B-29

Ne-am dat seama repede că răspunsul lui Dumnezeu la rugăciunea noastră pentru soția lui Gredeji, pentru a fi readusă la viață, a avut un impact foarte mare.

Chiar a doua zi dimineața, după serviciul de laudă ținut în Gropaka, regele Jufuli și bătrânii săi, ne-au făcut o vizită la misiune. Primind delegația în casa noastră, am ținut obiceiul important al servirii ceaiului. Protocolul cerea ca noi să arătăm ospitalitate față de oaspeți, înainte ca aceștia să abordeze orice subiecte serioase de discuție.

După ceai, șeful ne-a spus că el, împreună cu consiliul bătrânilor, discutaseră despre miracolul recent pe care-l văzuseră cu ochii lor și că acum erau convinși că nu mai aveau nevoie de altarul fetiș. „Dumnezeul pe care îl slujești este mai puternic decât fetișurile noastre, și poate să ne protejeze de tot răul”, a spus el.

Apoi a sugerat că poate aş dori să distrug fetișul când doresc eu – explicând că ei înșiși nu ar putea să-l distrugă, de teama represaliilor din partea preoților fetișului. Cu toate că aveam permisiunea lor de a îndepărta altarul, bătrânii preferau să nu o facem imediat, pentru că nu doreau ca vracii să-i suspecteze de faptul că ne-au cerut-o ei. Din cauza respectului avut față de șef, nu am acționat îndată.

Dar, după ce am așteptat câteva zile, am luat un grup de băieți de la misiune și ne-am îndreptat spre marele fetiș. Folosind o grămadă de bețe de bambus pe post de torță, am pus foc la altarul ce păzise,

timp de mai mulți ani, intrarea în sat. Când structura a început să ardă, mulți oameni din Gropaka s-au adunat în jur. Câțiva din cei mai bătrâni, l-au chemat pe regele Jufuli la locul acela și i-au spus să ne oprească, deoarece ei se temeau că dacă fetișul va fi distrus, o mare calamitate se va abate asupra satului.

„Dacă fetișul are vreo putere, el se poate apăra singur”, le-a spus cu fermitate șeful.

Acest lucru ne-a amintit de consemnarea Vechiului Testament unde Ghedeon a distrus altarul lui Baal și a jertfit, în locul lui, un taur Domnului. Când i s-a spus de fapta aceasta, tatăl lui Ghedeon a spus: „Dacă Baal este un Dumnezeu, să-și apere el pricina, fiindcă i-au dărâmat altarul.” (Judecători 6:31)

„Mierea din stâncă”

Desigur, „dumnezeul” făcut de mâini omenești nu s-a putut apăra singur, așa că, repede, a ars până la pământ. Doar cei doi stupi de albine, plini de miere, au rămas. După ce majoritatea albinelor a zburat, băieții de la misiune au ridicat vasele și au început să mănânce mierea din ele. Alarmați de îndrăzneala lor, câțiva săteni le-au spus băieților că o să moară cu siguranță, deoarece mierea era parte a altarului fetiș.

„Această miere aparține acum Domnului”, au declarat ei. „Nu ne este teamă de nici un rău că ar putea veni peste noi sau peste sat.” Apoi, au început să cânte un vechi cântec pe care-l învățaserăm noi – „O, gustați și vedeți ce bun este Domnul; El este ca mierea din stâncă!”

De vreme ce distrugerea fetișului adunase o mulțime de martori, am profitat de ocazie pentru a conduce un serviciu de evanghelizare în timp ce eram în oraș. Câțiva creștini au mărturisit ce făcuse Domnul pentru ei, inclusiv James, fiul regelui, care fusese vindecat de orbire. Noi am accentuat marea dragoste a lui Dumnezeu care Și-a trimis Fiul, pe Isus, pentru a-i elibera – punând

în contrast dragostea și mila Sa cu religia fricii care îi făcuse să se bazeze pe fetișuri pentru protecție. Apoi, i-am întrebat câți vor să se scape de fetișurile lor și să-L urmeze pe Domnul.

Mulți dintre ei au îndepărtat amuletele de pe trupurile lor și și-au adus idolii și fetișurile din casă și le-au aruncat, într-un morman, în mijlocul cercului. Am dat foc acelor obiecte și am avut un timp deosebit, bucurându-ne și laudându-L pe Dumnezeu. Parcă se repeta experiența avută de Pavel în Efes, după cum este ea consemnată în Fapte 19:18-19: „Mulți din cei ce crezuseră, veneau să mărturisească și să spună ce făcuseră. Și unii din cei ce făcuseră vrăjitorii, și-au adus cărțile, și le-au ars înaintea tuturor...”

În urma acestor minuni – vindecarea băiatului orb și învierea femeii – a avut loc o mare revărsare a Duhului Sfânt, și nu numai peste oamenii din Gropaka. Trezirea spirituală s-a răspândit prin cea mai mare parte a teritoriului Barroba. După ce și-au ars fetișurile, oamenii din zona aceea au prosperat ca niciodată înainte. Aceasta a fost una din cele mai mari lucrări ale lui Dumnezeu pe care Ruth și cu mine le-am văzut, fie în Africa, fie în Statele Unite.

Odată, la câteva luni mai târziu, l-am auzit pe regele Jufuli vorbind cu șeful unui alt sat mare, despre închinarea la fetiș. În aparență, celălalt șef încă se mai încredea în fetișurile lui pentru protecție. Jufuli i-a spus că, de când oamenii din Gropaka au renunțat la închinarea la fetiș și L-au acceptat pe Dumnezeul misionarului, Domnul Isus Cristos, ei erau mai fericiți și mai prosperi decât fuseseră vreodată înainte.

Înțelegând ispășirea pentru păcate

Zece ani mai târziu, pe când lucram în altă parte a Africii, soția mea a avut o experiență care ilustrează modul în care impulsul innăscut de a încerca să ispășești pentru păcate, pare să fie o caracteristică universală. Ruth a observat că unul din lucrătorii noștri, Boomwah, din când în când își lăsa la o parte îndatoririle, pentru a merge

împreună cu alți bărbați din trib într-o pădurice aflată chiar în spatele complexului nostru, pentru o ceremonie specială. Într-o zi, ea a întrebat dacă ar putea merge cu el, și el a fost de acord. Ea l-a urmat în pădurice, apoi a stat la o parte și l-a urmărit pe șaman cum, folosind o piatră plată de pe altar, a tăiat gâtul unui pui. După ce a vărsat sângele pe piatră, a pus un pic de sânge pe fruntea fiecărui bărbat prezent.

„De ce fac oamenii tăi acest lucru, Boomwah?”, a întrebat ea după ce s-au întors la misiune.

„Pentru a îndepărta păcatele noastre”, a răspuns el.

„Crezi că o face, într-adevăr?”

„Sperăm, femeie albă, sperăm”, a replicat el, în timp ce-i susținea privirea. Apoi, scuturându-și capul, în timp ce vocea i se stinge, a spus disperat: „Dar, cine poate ști?”

Fără a ține cont de cât de multe jertfe ar aduce cineva, sau cât de multe ritualuri ar ține, schimbă acest lucru inima închinătorului? Sau, îl eliberează de vinovăție? Întrebarea lui Boomwah are ecou în orice cultură: *Cine poate ști?*

Din cauză că înțelegea destul de bine engleza, Boomwah a slujit de multe ori ca traducător pentru noi și ceilalți misionari din călătoriile noastre de predicare. Această expunere repetată la Evanghelie, l-a făcut să vină la credință nu după mult timp, și l-a făcut să fie sigur că Isus a deschis calea ca păcatele lui să fie iertate.

Blanche se întoarce în S.U.A.

Cu toate că se părușe la început că Blanche își revenise după atacul anterior de malarie, nu după mult timp a început să sufere de atacuri repetate de febră. Pe măsură ce săptămânile treceau, ele s-au înrăutățit tot mai mult. Uneori, din cauză că temperatura îi creștea atât de mult, începea să delireze. În final, Ruth și cu mine am simțit că trebuie s-o trimitem acasă, pentru a-i salva viața, cu speranța că se va reîntoarce după ce se va însănătoși.

Știam de mulți alții care fuseseră obligați să părăsească Africa după câteva luni. Mentorul nostru, William Johnson, a contractat malarie în timpul primului mandat și a trebuit să plece după doar șapte luni petrecute pe teren. Dar și-a recăpătat sănătatea și, mai târziu, s-a putut întoarce în Liberia și a experimentat mulți ani de lucrare plină de succes.

Deci, după ce am văzut că Blanche suferea mult și era tot mai slăbită, am trimis-o acasă împreună cu Sophia Nygaard, care se întorcea în Canada pentru o vacanță bine meritată. Le-am însoțit pe cele două femei până pe coastă și le-am văzut în siguranță la bordul unei nave ce se îndrepta spre Anglia, în luna februarie, 1922. După ce s-a refăcut un timp acolo, Blanche a putut să-și continue călătoria spre America. Mai târziu, s-a căsătorit cu fratele lui Ruth, Alfred Trotter și au venit împreună în Liberia.

Un alt miracol

Creștinii africani, la fel ca oricine altcineva din lumea asta, au parte și ei, din când în când, de teste grele. Din păcate, unii dintre ei se pierd de pe cale. Dar, odată ce-și taie legăturile cu obiceiurile păgâne și trece de partea lui Cristos, în general, un african nu mai este pe deplin acceptat înapoi în societatea păgână, chiar dacă dorește să se întoarcă la vechile lui cărări. Un creștin african ce cade de la credință este, într-adevăr, o paria atât pentru societatea păgână, cât și pentru părtășia creștină. Singura lui scăpare este aceea de a se duce singur și de a-și stabili o casă într-un loc nou, de obicei la o anumită distanță atât față de orașul natal, cât și față de centrul de misiune.

Philip, care devenise creștin la o altă misiune, era unul din acești nefericiți. Într-o zi, pe când mă aflam într-o călătorie, a venit la centrul nostru de la Gropaka și s-a prezentat lui Ruth. Ea descrie ce s-a întâmplat:

Philip și-a mărturisit căderea și a întrebat dacă și-ar putea aduce soția aflată pe moarte, la centru, pentru ca atunci când va muri, să poată fi îngropată în cimitirul misiunii. Bineînțeles că ea a spus da. Eu i-am oferit hamacul meu pentru ca ea să poată fi adusă într-un anume grad de confort primitiv. El mi-a mulțumit, a luat hamacul și a plecat.

Câteva zile mai târziu, într-o după-amiază, am auzit zarvă în curte, și iată că acolo se afla Philip, cu o adevărată mulțime. În hamac zăcea soția sa, Alice, inconștientă și zbârcită ca un schelet. Însoțitorii erau mai mulți oameni din fiecare sat prin care trecuseră pe drum. Curiozitatea i-a făcut să urmeze mulțimea, pentru a vedea care va fi rezultatul. Am dus-o pe Alice în casa unor lucrători băștinași, Lloyd și Martha, unde pregătisem o cameră pentru ea. Martha m-a ajutat să întind o pătură peste rogojina de iarbă și am pus-o cu blândețe jos.

Starea femeii părea totalmente fără speranță, dar, având un îndemn să mă rog pentru ea, i-am spus lui Lloyd să ceară tuturor oamenilor care veniseră cu femeia, să părăsească încăperea. Am închis ușa, iar grupul de creștini a îngenuncheat împreună cu mine la rugăciune. Aici era o femeie ce avea nevoie de Dumnezeu pentru trupul ei, la fel ca și pentru suflet. Le-am explicat celorlalți că simțeam că Dumnezeu dorea s-o vindece. Acest lucru nu ar fi doar de dragul ei, ci o mărturie pentru toți oamenii care știau cazul ei.

Ne-am rugat împreună, rugându-L pe Dumnezeu să arate acestor necredincioși faptul că El îi iubea și Îi păsa de ei, și că dorea să-i mântuiască. În acel moment nu a fost nici o manifestare anume, dar cu toții am avut pace în inimi când ne-am întors la casele noastre.

La aproximativ o oră după aceea, am mers cu o ceașcă de ceai fierbinte și cu câteva clătite pentru pacienta noastră, și am văzut că Alice abia dacă mai era conștientă. Am hrănit-o și ne-am rugat din nou. Ziua următoare am fost ocupat cu anumite responsabilități și nu am apucat s-o văd pe Alice deloc. Martha avea grijă de ea și mi-a raportat că starea ei se îmbunătățea. I-am dat toată mâncarea pe care puteam să i-o dau, împreună cu chinină pentru malarie.

Câteva dimineți mai târziu, în timp ce eram în bucătărie și-i spuneam băiatului din casă ce să pregătească pentru următoarea masă, a apărut în ușă o femeie cu un vas încărcat pe capul ei. În el

se aflau câteva kilograme de orez, o grămadă de nuci de palmier și un ciorchine de banane. „Bună dimineața, Ma”, a spus ea.

„Bună dimineața”, am răspuns eu. „Ce pot face pentru tine?”

Fața i s-a destins într-un zâmbet radiant. „Nu mă recunoști, nu-i așa?”, a zis ea. „Eu sunt Alice, și acum mă duc acasă. M-am oprit să-ți mulțumesc pentru că m-ai ajutat.”

Abia îmi venea să-mi dau crezare simțurilor. Iat-o, dreaptă și înaltă, cu o greutate de 15,85 kilograme pe cap, cu un băț în mână, mă anunța zâmbind că pleca spre casă, într-o călătorie de 24135 de kilometri prin prerie. Și aceasta, după ce fusese adusă în stare de inconștientă cu doar patru zile înainte, fără nici o speranță umană de recuperare! Vestea bună s-a împrăștiat până departe și a fost un prilej de mare bucurie atât printre creștini cât și printre păgâni.

Nu există cuvinte care să poată exprima încântarea pe care noi, misionarii, am simțit-o când i-am văzut pe africani renunțând la închinarea păgână și experimentând bucuria primirii lui Isus ca Domn al lor.

STABILIREA PRINTRE CANIBALI

Domnul m-a îndreptat...

GENEZA 24:27

John Yeddah și Timothy, lucrătorii creștini care ne însoțiseră, pe William Johnson și pe mine, în prima noastră călătorie din Newaka la tribul Pahn, în 1921, s-au întors și au trăit timp de câteva luni în Rhodilly, printre oamenii Pahn. Când cei doi bărbați s-au întors, împreună cu familiile lor, în teritoriul Barroba, mai târziu, în același an, pentru a participa la Convenția anuală de Crăciun, a venit împreună cu ei, un musafir. Nu era nimeni altul decât însuși regele Tho, șeful Pahn pe care grupul nostru îl întâlnise în prima noastră călătorie de explorare.

Ne-am bucurat că John și Timothy lucraseră atât de eficient în ținutul Pahn, că l-au făcut pe regele Tho să-și dorească să vină cu ei la Convenție. Dar, niciodată nu mai văzusem un rege îmbrăcat atât de regește ca și acesta.

Purta o pălărie cilindrică, veche, neagră, de mătase, ce ajunsese din cauza vremii să aibă nuanțe de mov și o haină de cricket scurtă, strânsă pe corp, de culoare verde, haină pe care cineva din Anglia ne-o dăduse. Unul din lucrători dusese aceste articole vestimentare, când s-a întors în Pahn și le-a dat regelui Tho. Restul veșmintelor sale îl reprezenta un vechi prosop de bucătărie, cu dungi roșii și albe, înfășurat în jurul șoldurilor. De acolo în jos, era gol.

Tatăl tău știa întâmplarea aceasta?

Regele Tho fusese impresionat de tot ce văzuse și auzise despre creștinism în timpul cât John și Timothy locuiseră în satul lui. Și acceptase tot ce a putut să înțeleagă. Dar mai avea încă multe întrebări.

Odată, mi-a spus: „Domnule, această istorie a lui Isus – tatăl tău știa întâmplarea aceasta?”

„Da”, i-am replicat eu.

„Și tatăl lui – știa și el întâmplarea aceasta?”

„Da, o știa.”

„Atunci, de ce tatăl tău, sau tatăl lui nu a venit să le spună părinților mei întâmplarea?” a întrebat el tulburat. „Acum eu sunt prea bătrân pentru a înțelege totul, pe deplin. Dar vreau ca tu să spui povestea oamenilor mei – am venit aici ca să fac rost de un misionar pentru ei.”

În ciuda vestimentației sale ciudate, regalitatea lui Tho se vedea clar prin comportamentul său demn. El era un rege. O știa el, iar toți cei care-l întâlneau, recunoșteau acest lucru.

Nedorind să-l jignesc, i-am spus respectuos că îi apreciam interesul, dar va trebui să-și facă cunoscută cererea înaintea comitetului pentru misiuni, comitet ce se va întruni peste câteva zile. A fost de acord.

La scurt timp după aceasta, toți misionarii, pastorii băștinași, lucrătorii și mulți creștini din regiune, s-au adunat la Blebo pentru Convenția anuală de Crăciun. Regele Tho s-a alăturat șirului lung de șefi ce veneau unul câte unul înaintea comitetului de misiune de pe teren, pentru a cere un misionar, un pastor băștinaș sau un lucrător creștin laic care să se stabilească în satul lor.

Trist de spus, dar la acea Convenție, comitetul nu a putut promite nici măcar unuia din acești șefi că le va putea trimite lucrători în zonă. Unul dintre misionari tocmai murise. Alți trei, incluzând-o pe sora mea Blanche, fuseseră trimiși acasă bolnavi, în efortul de a le salva viețile. Fiecare din ceilalți misionari aflați încă pe teren, erau deja încărcăți cu mai multe responsabilități pe care trebuia să le îndeplinească cu succes.

Ți se rupea inima să-i vezi pe acei șefi că plecau dinaintea comitetului cu dezamăgirea pe fețe. Îmi aducea aminte de compasiunea pe care a exprimat-o Isus față de mulțimile în nevoi care Îl urmau oriunde mergea. El le-a spus ucenicilor Săi: „Mare este secerișul, dar puțini sunt lucrătorii! Rugați dar pe Domnul secerișului să scoată lucrători la secerișul Lui.” (Matei 9:37-38).

Conferința a luat sfârșit și delegații s-au întors în satele lor. Toți, cu excepția unuia.

Insistența unui rege

Regele Tho nu era ușor de convins. El a zis că va aștepta, și a așteptat, într-adevăr. S-a întors cu noi la Gropaka, chiar dacă îi spusese la prima sa cerere că nu vom putea părăsi centrul nostru de misiune. Dar acest șef venise pentru a face rost de un misionar și nu avea nici o intenție să plece acasă fără unul.

În fiecare dimineață venea pe veranda din fața misiunii, bătea la ușă și întreba: „Kwi Kali, ești gata să mergi cu mine astăzi?”

De fiecare dată îi spuneam: „Nu”, iar el cobora de pe verandă, trecea prin curte scoțând un sunet prelung, fără speranță, ce-ți frângea inima.

În sfârșit, într-o zi, a anunțat ferm: „Nu mă pot duce acasă fără tine. Oamenii mei mi-au poruncit să le duc un misionar, iar dacă mă întorc singur, mă vor ucide. Nu mă pot întoarce acasă doar dacă ești de acord să vii la Rhodilly.”

Pentru mai mult de o lună, în fiecare dimineață, regele Tho venise la ușa noastră cu aceeași cerere. Dorea cu adevărat să aibă un misionar și nu pleca fără unul. Ce contrast era între cererea aceasta zilnică și atitudinea pe care o avusese față de William Johnson și față de mine când l-am întâlnit, pentru prima dată, cu mai mult de un an înainte! Atunci, plin de dispreț față de străini, ne spusese că puteam merge să dormim în preerie cu maimuțele, până ce, în final s-a mai temperat și ne-a împrumutat o colibă.

Acum, el ne oferea o ușă deschisă, pentru ca un misionar să vină la poporul său, dar nu aveam suficienți misionari pentru a-i împlini cererea. Cât îi mai puteam suporta cererea și urlatul ce-i urma?

Ruth și cu mine ne-am rugat mult și, în final, am ajuns la concluzia că, probabil, Dumnezeu încerca să ne spună că era mai multă nevoie de noi în Rhodilly, în teritoriul Pahn, decât în Gropaka și în teritoriul Barroba. La urma urmei, văzusem în zona noastră o creștere spirituală. Câțiva din creștinii băștinași mai maturi, dovedeau deja că vor deveni lideri promițători.

Ne-am consultat cu misionarii de la alte centre de misiune și ne-am pus de acord ca cele două misionare de la Nynabo să se separe – una să rămână la centrul de acolo, iar cealaltă să vină la Gropaka pentru a continua în locul nostru, până ce vor sosi noii misionari care erau așteptați să vină peste câteva luni. Așa că am început imediat să ne facem planuri de a ne muta în teritoriul Pahn.

Când, într-o dimineață, i-am spus regelui Tho că vom merge cu el, bucuria sa nu a cunoscut margini. Folosind unicul sistem de comunicare între sate, acela de a transmite mesajele prin bătaia tobelor, a trimis vorbă la Rhodilly să fie trimiși cărăuși la Gropaka pentru a ne căra hamacele și bagajele. Le-a trimis, de asemenea, instrucțiuni să ne construiască o casă în care să locuim când vom ajunge acolo.

Îi rugasem pe oamenii din Gropaka să ne pună la dispoziție cărăuși pentru călătoria până la Rhodilly, dar au refuzat. Ne-au spus că ei ajută misionarii să *vină* în satul lor, dar niciodată nu-i vor *duce* la nici un alt trib. În sfârșit, bărbații Pahn au sosit, aproximativ cincizeci dintre ei.

Ethel Bingeman, o canadiancă ce fusese în teren mai mulți ani și care avusese de mult timp o povară pe inimă pentru populația Pahn, a dorit să meargă cu noi. După ce a făcut aranjamentele necesare pentru ca alți misionari de la centrul Newaka să-i preia responsabilitățile, am fost de acord să ne însoțească.

Ruth îi întâlnește pe oamenii tribului Pahn

Înainte ca hamalii din Rhodilly să sosească, am format un grup mic și m-am îndreptat spre coastă pentru a-mi lua poșta și a-mi face aprovizionările necesare mutării într-un alt sat. Ruth și Ethel Bingeman erau, deci, singure în complex, atunci când cei cincizeci de canibali tribali au ajuns la Gropaka. Ruth relatează experiența pe care a avut-o cât timp am fost plecat, experiență care îți face inima să ți se oprească în piept:

În acea seară, stăteam la biroul meu micuț din dormitor cu lampa de kerosen aprinsă și scriam o scrisoare prin care îi explicam mamei despre planurile noastre de a ne muta mai departe, în interior, într-un sat de canibali. În timp ce scriam, dintr-o dată, am simțit că Domnul îmi spune să mă opresc din ce făceam și să mă rog. „*Termin întâi scrisoarea și apoi mă rog*”, m-am gândit eu în timp ce continuam să scriu.

Dar vocea a devenit insistentă: „*Roagă-te acum!*”

Am pus jos penița, am îngenuncheat lângă pat și am început să mă rog. Instantaneu, am fost conștientă de o pată de întuneric, aproape palpabilă, care s-a apropiat și era gata să mă înfășoare. M-am uitat în jos la brațele mele și am văzut că întunericul aproape că îmi atingea pielea. Era înspăimântător. Dar apoi, am văzut că o lumină părea să emane din trupul meu, lumină ce împiedica întunericul să mă atingă.

De obicei, mă rog cu ochii închiși. Dar, de data aceasta, în timp ce mă rugam, ochii îmi erau atrași de fereastra de deasupra patului. Nu aveam geamuri, iar obloanele de bambus erau deschise. Atârnasem o perdea deasupra deschizăturii de dragul intimității, lăsând deschis câțiva centimetri, pentru ventilație. Deschizătura îngustă era neagră ca smoala. Nu puteam vedea nimic în afara ferestrei, dar simțeam cu putere că un anumit rău se strecura afară. Am continuat să mă rog în alte limbi, cu ochii ațintiți spre spațiul deschis, până ce tensiunea din atmosferă părea că se ridicase.

Știam că Ethel Bingeman era la capela complexului, ținând serviciul divin, de seară, cu copiii. Luând cu mine o lanternă, am mers cele câteva sute de metri până la capelă și i-am povestit lui

Ethel ceea ce tocmai experimentasem. I-am chemat pe copii să vină în față să îngenunchem la rugăciune. Am îngenuncheat lângă amvon, cu fața spre fereastra ce se afla chiar în spatele acestuia și m-am rugat din nou în alte limbi, cu ochii deschiși și fixați asupra ferestrei. Odată ce am simțit pacea și prezența lui Dumnezeu cu noi și după ce i-am văzut pe copii în siguranță în pat, apoi Ethel și cu mine ne-am retras peste noapte în casa misiunii.

Acești păgâni tribali veniseră la noi la ordinul șefului lor, dar sunt sigură că ei nu înțeleseseră pe deplin de ce fuseseră chemați să care bunurile misionarilor în satul lor. În timpul zilelor de așteptare până când caravana a fost gata de plecare, uneori s-au îmbătat cu vin de palmier, continuând în timpul nopții cu strigăte și incantații în timp ce își aruncau în aer cuțitele și săbiile.

Ethel și cu mine eram pe deplin conștiente de protecția lui Dumnezeu, dar am simțit o mare ușurare când s-a întors Henry de pe coastă și a preluat controlul asupra situației.

Călătoria cea lungă

Când, în sfârșit, a sosit ziua cea mare, am început lunga și epuizanta călătorie prin jungla cea deasă. Din cauză că frunzișul era foarte des, soarele nu pătrundea niciodată prin el. Mărăcinișurile, ce formau o rețea încurcată de vițe, plante cățărătoare, ferigi, mușchi și vegetație parazită, erau uneori impenetrabile, ca un zid gros.

Existau unele porțiuni în care căraușii erau nevoiți să pună jos încărcăturile și, cu săbiile, să croiască un tunel prin vegetația deasă. Noi trebuia să ne târâm în genunchi, apoi căraușii trăgeau poverile după ei până ajungeam în locul în care puteam sta drepti.

În fiecare noapte, ne opream pe drum, în vreun sat, iar prezența noastră crea o adevărată agitație. Bineînțeles, în fiecare sat trebuia să negociem cu șeful de trib local pentru a obține permisiunea de a rămâne peste noapte și, de asemenea, de a-i cere să ne dea spre folosire o colibă goală.

Se pare că unii oficiali guvernamentali, auzind că noi, misionarii, făcusem o călătorie adânc, în interior, au decis că ar putea trimite, cu succes, soldați pentru a stabili legea și ordinea. Într-un trib învecinat cu teritoriul Pahn, soldații guvernamentali arseseră un sat mare, doar pentru că oamenii nu se supuseseră cererii lor. Dar războinicii tribali au reușit să-l captureze pe comandantul forței de avangardă și, în timp ce satul mai ardea încă, bărbații și femeile satului s-au adunat în jurul lui. Conform propriei lor mărturii, acești oameni au început să taie bucăți din trupul lui, cât timp mai era încă în viață, să le prăjească în cenușa fumegândă a satului lor ars și să le mănânce înaintea ochilor săi.

Când am ajuns în acel sat, câteva luni mai târziu, în călătoria noastră spre ținutul Pahn, oamenii reconstruiseră satul și ridicaseră o nouă barieră defensivă în jurul lui. La intrarea principală, care era bine păzită de sulițași, atârnav deasupra porții, pe o țepă, oasele comandantului pe care îl mâncaseră. După ce au fost convinși de căraușii noștri că noi eram misionari și nu reprezentanți ai guvernului, ne-au permis să intrăm în sat.

Unul din căraușii noștri ne-a spus că șeful satului purta în jurul gâtului său o pungă de tabac făcută dintr-una din urechile uscate ale ofițerului de armată. I-am făcut lui Ruth o poză stând lângă acest șef războinic. Desigur, am avut niște îndoieli în ce privește petrecerea nopții în acest sat de canibali. Dar soarele apusese deja și noi ne aflam la mii de kilometri de orice alt sat, așa că nu am avut nici o altă alternativă.

Noua noastră casă de pământ

În final, am ajuns la Rhodilly. Micuța casă de pământ cu trei camere pe care bărbații o construiseră pentru noi, era departe de a fi confortabilă, dar aceasta era noua noastră casă. Curând a venit peste noi sezonul ploios și am descoperit că acoperișul de paie nu era suficient de gros pentru a rezista ploii torențiale. Apa a intrat în

casă, s-a prelinș în râulețe, pe pereți, până pe podeaua de pământ. A trebuit să chemăm în repetate rânduri muncitori care să refacă acoperișul casei până ce, într-un târziu, au fost puse suficiente frunze pentru a împiedica ploaia să mai pătrundă.

Femeile din sat au venit din nou și din nou pentru a bate podelele, atunci când, pe măsură ce pământul se usca, apăreau crăpăturile. Ele stropeau o porțiune din podea cu apă, iar apoi o loveau cu un băț greu, îndoit pentru acest scop. Grupul lucra în unison, păstrând ritmul cântând sau incantând o melodie, în timp ce băteau noroiul.

În noua noastră casă, copiii și tinerii ne îmbulzeau continuu, în încercarea de a-și da seama cum făceam noi lucrurile. Mașina de gătit, veche, cu lemne, a fost o noutate pentru ei, deoarece femeile Pahn găteau întotdeauna într-un vas greu, de fier, pus pe trei pietre mari pe foc deschis, de obicei în afara casei. Patul nostru a fost un alt element neobișnuit pentru ei, deoarece sătenii dormeau cu toții pe rogojini de bambus pe podelele de pământ ale colibelor lor.

Un tânăr, Kiday, ne stătea tot timpul în cale. Era nerăbdător să învețe, și prinsese suficientă engleză în dialect vest african, pentru a putea comunica cu el, deși era un proces laborios.

Înainte de a părăsi Gropaka, fusesem avertizați de oficialii guvernamentali și de șefii Barroba, că oamenii din Pahn erau canibali cu adevărat. Când am ajuns la Rhodilly, abia știam la ce să ne așteptăm. După câteva săptămâni în care nu au fost războaie sau lupte și nu văzusem nici o evidență reală a canibalismului, am început să ne întrebăm dacă rapoartele erau cu adevărat reale. De vreme ce Kiday părea atât de deschis și de prietenos, Ruth a decis să-l roage s-o lămurească cu privire la acest subiect.

Kiday era un bărbat Pahn tipic, de vârsta unui războinic – era, probabil, pe la douăzeci și cinci de ani. Nu purta nici cămașă, nici pantaloni și nici pantofi; avea doar o haină făcută din scoarță bătută într-o bucată pliabilă, ce semăna cu iuta foarte aspră și care era legată în jurul mijlocului cu o frânghie făcută din viță. Capul lui, acoperit cu o sută, sau mai multe sute, de mici codițe împletite ce ne aminteau de mult folositul mop. Părul îi fusese uns cu ulei de palmier, iar apoi, coafura odată terminată, era tratată cu bălegar de vacă (care omora păduchii, afecțiune foarte des întâlnită).

Așteptând o ocazie, într-o zi Ruth a început să vorbească cu el în engleza dialectului local și a adus în discuție subiectul canibalismului.

„Moda țării”

„Kiday, eu este străină pentru țara ta și eu nu înțelege toată moda la țara ta”, a zis Ruth. „Tu potrivit să ajuți la mine învăț moda țării tale?”

„Eu potrivit”, a replicat el.

„Înainte eu vin pentru acest oraș, eu aud mult timp cum oamenii Pahn, voi mâncați la cineva. Ar fi adevărat? Oamenii Pahn mănâncă la cineva?”

El nu i-a răspuns imediat, ci a petrecut câteva minute studiindu-i fața pentru a hotărî dacă ea încerca să-l prindă în capcană sau intenționa să-l ridiculizeze.

După ce a așteptat câteva minute, Ruth a spus: „Kiday, asta nu palavre. Noi venit la Pahn să ajutăm oamenii Pahn. Fiecare popor diferit, modă diferită. Vreau doar să știu cum e moda țării tale. Poate eu nu auzit adevărat; eu este străină. Tu este prieten pentru misiune, deci eu întreb la tine. Ar fi adevărat? Nu ar fi adevărat? Oamenii Pahn mănâncă la cineva?”

El părea să recunoască faptul că era într-adevăr plină de compasiune și serioasă în dorința ei de a învăța. „Ar fi adevărat. Noi mâncăm la cineva”, a răspuns el.

„Tu însuși, Kiday? Tu mâncat vreodată la cineva?”

„Eu mâncat mulți oameni”, a replicat el.

„Cine tu mănânci?”, a întrebat Ruth.

„Când avem niște război, această parte (*întinzându-și brațul drept*) luptă această parte (*întinzându-și brațul stâng*). Noi prindem cineva din altă parte și mărunțim la el”, a terminat apucându-și în aer brațul stâng și aducându-și la gură, brațul drept, cu ostentație. (*A mărunți* era cuvântul folosit în mod obișnuit pentru „a mânca”).

„O, înțeleg”, a răspuns Ruth, dând din cap. „Atunci, într-o zi, tu supărat pe mine și apoi tu mărunțit la mine?”

„O, nu, doamna, tu este om alb!”, a exclamat el.

Următoarea experiență ne-a învățat că era practicat, într-adevăr, canibalismul în acel trib. Kiday a fost unul din tinerii care m-a însoțit câteva săptămâni mai târziu, în călătoria de salvare a micuțului Jitueh, deci era conștient de seriozitatea situației în care mă aflam atunci când am încercat să negociez eliberarea copilului.

Curând după ce am ajuns la Rhodilly, Ruth și cu mine am fost loviți de malarie și am rămas izolați, fără nici un contact cu prietenii noștri misionari aflați aproape de coastă. Noi nu cunoșteam limba acestor oameni primitivi și cei mai mulți dintre ei nu cunoșteau un cuvânt în engleză, deci a fost foarte dificil să comunicăm cu ei. Dar eram încredințați că era voia lui Dumnezeu ca noi să fim în acest loc întunecat. Și, cu ajutorul Domnului și a doi lucrători credincioși, evlavioși din Barroba, am reușit să semănăm sămânța care, în final, a început să dea roadă.

GETA – MUNTELE SACRU

N-am vrut să mă împotrivesc vedeniei cerești.

Fapte 26:19

Am descoperit că oamenii din tribul Pahn se asemănau foarte mult cu cei din Barroba – foarte superstițioși și dedați la închinarea la fetișuri. La fel ca și oamenii din Barroba, purtau și ei amulete fetiș pe trupul lor, folosindu-le și în case. Totuși, tribul Pahn avea un fetiș mare ce domina deasupra tuturor celorlalte – Muntele Geta, pe care ei îl numeau muntele sacru.

Povestirile pe care le-am auzit despre Geta, erau extraordinare. Oamenii credeau că era casa spiritelor ancestrale ce se aflau acum sub controlul lui Satan însuși. Când vreunul din poporul lor murea, spiritul lui, se credea că mergea imediat să locuiască pe muntele sacru. Când aceste duhuri erau primite, spuneau ei, muntele era acoperit de nori de fum.

În nopțile cu lună, oamenii cântau și dansau în bătaia tobelor, și invocau numele lui Geta în timp ce se contorsionau și gesticulau în mod ciudat. Aduceau jertfe lui Geta punând hrană în cutii la marginea orașului. Dimineața, când mâncarea dispărea, ei credeau că spiritele veniseră și o luaseră cu ele.

Noi am întrebat dacă încercase vreodată cineva să urce pe munte pentru a-și vizita strămoșii. Un bătrân ne-a spus că în urmă cu mult, mult timp, niște nesăbuiți se aventuraseră prea aproape de munte, iar Geta a trimis foc și i-a ars. Alții, care s-au plimbat puțin prea aproape, au auzit mârâituri de avertizare și au fugit să-și scape viețile. Unii au raportat că au văzut urme de pași lăsate de Satan și de ucenicii lui.

După ce am auzit aceste povești fantastice despre munte, am devenit nerăbdător să urc pe el pentru a le dovedi oamenilor că

nu era absolut nimic adevărat în aceste povești superstițioase. Cu toate acestea, deoarece acești oameni se înfierbântau cu ușurință și păreau gata să lupte la cel mai slab pretext, știam că trebuia să aduc în discuție acest subiect, înaintea regelui Tho, cu precauție. Orice acțiune din partea mea, care ar fi amenințat tradițiile lor, ne putea pune, instantaneu, pe toți în pericol.

Eram conștient de nevoia de a acționa cu prudență, mai ales din cauza a ceea ce se întâmplase cu puțin timp înainte de a ne muta în teritoriul Pahn. Lucrătorii noștri, John Yeddah și Timothy înființaseră o școală mică pe terenul misiunii și acceptaseră câțiva băieți din Rhodilly. După ce am ajuns, John ne-a spus că unul din băieții fugise. M-a rugat să merg în oraș împreună cu el pentru a întreba în legătură cu cele întâmplate. Abia începusem să discutăm cazul cu bătrânii din Rhodilly (pe care îi consideram prietenii noștri), când, dintr-o dată, fără nici o avertizare, s-au mâniat foarte tare. Apucându-și săbiile și sulițele, ne-au înconjurat și amenințat că ne omoară. Erau atât de înfuriați, încât era imposibil să vorbim cu ei.

Ne-am rugat în gând, cerând ajutorul lui Dumnezeu, și, în final, am reușit să ne îndepărtăm în tăcere, fără a fi răniți fizic. În aceeași seară, regele Tho și bătrânii săi au venit și ne-au rugat fierbinte să trecem cu vederea ce făcuseră o parte din bătrâni, în mânia lor. Apoi, au adus o găină albă și după ce i-au tăiat gâtul, ne-au stropit atât pe noi cât și pe ei cu o parte din sânge. Acesta, spuneau ei, trebuia să fie un legământ al sângelui între noi. Ei nu aveau să ne verse niciodată sângele, nici noi nu aveam voie să-l vărsăm vreodată pe al lor. Acest legământ trebuia extins pentru a-i include, în viitor, și pe ceilalți oameni din Rhodilly și pe oricare alt misionar care ar putea veni să locuiască în mijlocul lor.

Dar, în acea noapte, am scris în jurnalul meu următoarea observație de avertizare: „Acest legământ afectează doar satul Rhodilly și nu întreg tribul Pahn!”

N-am aflat niciodată de ce fugise băiatul sau de ce sătenii se mâniaseră atât de mult când am încercat să investigăm problema. Dar ne-a servit drept o avertizare că oamenii se puteau mânia și puteau începe o luptă periculoasă din cel mai mic nimic. Experiențele următoare, avute cu ei ne-au confirmat acest lucru.

Urcând pe Geta

La început, când am adus în discuție subiectul, regele Tho a părut șocat că am putut doar să sugerez că aş urca pe munte și m-a avertizat în legătură cu pericolele ce mă pândeau. În final, după ce trăisem o bucată de timp în mijlocul lor, și se părea că îi câştigasem încrederea, fără tragere de inimă, a consimțit să mă lase să urc. Dar, doar dacă îi promiteam că nu o să distrug nimic pe Geta și nici nu o să deranjez duhurile celor plecați. Pe de altă parte, trebuia să-mi asum orice responsabilitate pentru tot ce mi s-ar putea întâmpla mie și grupului meu. Geta se poate înfuria și trimite foc pentru a ne mistui. Am acceptat solemn toate condițiile impuse de el.

Într-o dimineață, devreme, după ce m-am rugat împreună cu Ruth – însoțit de John Yeddah, de câțiva din băieții de la misiune și de aproximativ cinci războinici Pahn din Rhodilly – m-am îndreptat spre muntele sacru. Satul Mobilly era mai aproape de Geta, așa că am decis să intrăm în jungla ce înconjură muntele, prin acel loc.

Nu ne îndepărtasem prea mult, până ce tinerii războinici din Rhodilly au început să strige: „Geta, zeul nostru, nu fi mâniat pe noi! Omul alb nu aduce război sau neazuri, ci doar vine să te viziteze. Te rugăm să nu ne faci nici un rău.” Între timp, mușcau din niște nuci și scuipau pe pământ în timp ce făceau anumite gesturi cu mâinile.

Pe măsură ce ne apropiam de munte, jungla a devenit atât de deasă, încât a trebuit să folosim **macetele** pentru a ne croi drum, pas cu pas. Curând, războinicii s-au oprit spunând: „Până aici e suficient de departe pentru noi.” Ne-au îndemnat să ne întoarcem și noi înainte de a fi prea târziu. Le-am mulțumit pentru ajutorul acordat până acum și le-am sugerat să se întoarcă la Mobilly și să ne aștepte acolo.

Vedenia

Pas cu pas, ne-am croit drum până am ajuns la baza muntelui. Pe partea care era în fața noastră, era o stâncă perpendiculară ce părea de parcă ar fi fost tăiată cu un cuțit mare. În timp ce stăteam acolo, căutând o posibilă rută spre vârf, dintr-o dată, am înlemnit. Am recunoscut locul! Am avut sentimentul copleșitor că mai văzusem locul acela înainte.

„John, am mai văzut muntele acesta”, i-am spus ajutorului meu.

S-a uitat la mine ca și cum aș fi înnebunit dintr-o dată, sau parcă aș fi delirat din cauza unui atac de febră de malarie. Mi-a amintit unde ne aflam și că noi eram primii oameni care au venit atât de aproape de Geta – sau cel puțin atât cât își puteau aduce aminte oamenii Pahn. Apoi, adevărul m-a izbit.

După cum am povestit deja, eu am primit chemarea de a merge în Africa în timp ce eram student la Beulah Heights Missionary și la Bible raining School din North Bergen, New Jersey. Într-o zi, în timpul unei rugăciuni de mijlocire, se părea că a apărut înaintea mea un munte pe care stătea un mare număr de negri fără a ține cont de stânca abruptă. Printre ei, am văzut o creatură oribilă pe care am recunoscut-o imediat ca fiind diavolul. Cu o privire plină de o exaltare diabolică, el îi apuca pe acești sărmani, unul câte unul, și îi arunca peste culme.

În timp ce aveam vedenia aceasta, am început să plâng. „Domnul meu drag, nu este nimeni care să-i avertizeze să se întoarcă și să scape de ghearele acestei creaturi oribile?”, m-am rugat eu.

Răspunsul a venit: „Nu este nimeni care să le spună. Vrei să mergi tu?”

„Da, Doamne, aș fi încântat să merg dacă-mi spui unde”, am răspuns eu.

La scurt timp după această experiență, a venit William Johnson din Liberia pentru a vizita școala noastră, ocazie cu care ne-a spus despre triburile din interiorul Liberiei care nu auziseră niciodată Evanghelia. Eu am răspuns chemării, iar Dumnezeu m-a adus

până aici. Iată-mă acum aici, uitându-mă la același munte pe care Dumnezeu mi-l arătase cu câțiva ani în urmă, într-o vedenie!

Experiența era atât de incredibilă, încât eram pe punctul de a mă prăbuși din cauza unei slăbiciuni fizice. Iar clopoțelul meu spiritual suna. Ne aflam noi pe teritoriul diavolului? Locuia aici cu adevărat? Era muntele locuit de duhuri rele? De când venisem în Africa, am simțit, ocazional, puterile întunericului atât de puternic, încât sentimentul era aproape copleșitor. Dar aceasta era o experiență nouă și mult mai intensă.

Dintr-o dată, am simțit că Domnul îmi clarifica toate lucrurile. Diavolul, nu numai că „locuia” pe muntele Geta, dar el dădea târcoale ca un leu care răcnește și caută pe cine să înghită (vezi 1 Petru 5:8). El profita de teama superstițioasă a acestor oameni primitivi, pentru care Cristos murise, și, timp de mai multe generații, îi ținuse în legăturile fricii. Dumnezeu mă adusese aici pentru a proclama vestea bună că Cristos a venit să-i elibereze din această teamă.

Simțind prezența lui Dumnezeu, grupul nostru mic și-a croit drum până în vârful muntelui, unde am cântat împreună câteva imnuri religioase. I-am mulțumit lui Dumnezeu că ne-a adus în siguranță, în locul din vedenia mea și m-am rugat ca Dumnezeu să ne ajute să-i câștigăm pentru El, pe oamenii Pahn.

După ce am luat câteva mostre din minereurile ce se aflau din belșug pe munte, ne-am întors la Mobilly. I-am găsit pe bărbații lăsați în urmă, împreună cu cei mai mulți dintre locuitori, stând în afara satului. Ei se uitau să vadă ce se va întâmpla cu noi.

Când ne-am întors în siguranță, unii au insistat să spună că nu se poate să fi atins muntele pentru că ar fi trebuit să fim uciși. Alții au zis că diavolul s-a speriat de omul alb și, fie s-a ascuns, fie a fugit. Dar africanii care mă însoțiseră, au insistat că, într-adevăr, am ajuns pe vârful muntelui și am adus bulgări de minereu pentru a dovedi fapta. Această evidență i-a făcut pe cei mai mulți dintre oamenii din Mobilly și Rhodilly să ne accepte mărturia.

„Vom asculta acum mesajul omului alb, în locul povestirilor transmise nouă de strămoșii noștri”, au spus oamenii. În special tinerii erau dornici să ne asculte.

Veștile despre eveniment s-au răspândit în lung și în lat, chiar și la alte triburi ce priveau muntele ca fiind cel mai puternic fetiș din întreaga țară. Un om alb și grupul lui a urcat pe vârful muntelui Geta și a supraviețuit și a adus mostre de minereu. Așa că, oriunde mergeam după aceasta, nu aveam nici o dificultate în a capta audiența. Încetul cu încetul, puterea închinării la fetiș a fost frântă. Astăzi sunt, printre oamenii Pahn, predicatori și biserici umplute cu Duhul Sfânt.

Muntele Geta – treizeci de ani mai târziu

În 1951, R.G. LeTourneau a vizitat Liberia cu scopul procurării minereului de fier necesar fabricării mașinilor sale. Până în acel moment, misiunea amenajase o pistă de aterizare lângă baza muntelui sacru, nu departe de locul primului nostru centru de misiune. Un avion mic al misiunii, împreună cu un pilot, a fost pus la dispoziția d-lui LeTourneau și a geologilor și inginerilor săi cât timp au analizat conținutul mineral al lui Geta.

LeTourneau a găsit muntele foarte bogat în minerale, inclusiv în fier, cositor, magneziu, aur și alte materiale. Se crede că, odată, a fost un vulcan activ, fapt care ar putea explica relațiile despre fumul ce fusese văzut pe vârful muntelui în zilele demult apuse.

Când am locuit printre populația Pahn, am observat că erau fierari care-și făceau propriul fier în fierării rudimentare în care îl băteau în unelte ca sulite, săbii, săgeți, cuțite, topoare și târnăcoape. Se părea că era singurul trib din interior ce putea face acest lucru. Izolați de lumea exterioară, au reușit să supraviețuiască fără a importa unelte moderne.

Oamenii lui LeTourneau i-au întrebat pe câțiva dintre bătrânii Pahn ce foloseau în loc de clei. Ezitând, au admis că folosiseră, în acest scop, oase umane. Poate acesta a fost unul din motivele practicării canibalismului în vechime.

NOUĂ

SALVAREA

*Îngerul Domnului tăbărăște în jurul celor ce se tem de El,
și-i scapă din primejdie.*

PSALMUL 34:7

Era martie 1922. Ne aflam în mijlocul populației Pahn de aproape două luni. Un grup mic de lucrători creștini, pe care îi adusesem cu noi din teritoriul Barroba, se întorcea dintr-o călătorie de predicare când, aproape că s-au împiedicat de trupul unei femei ce zăcea lângă o cărare, chiar în afara unuia din satele unde avusese loc o întâlnire. Au adus-o, aproape fără viață, la misiunea noastră unde ne-am rugat pentru ea și am îngrijit-o până s-a refăcut suficient ca să ne spună povestea ei.

Era o membră a tribului Kru de pe coasta liberiană; numele ei era Jetu. Nenorocirea a venit peste ea atunci când primul ei născut, un băiat de aproximativ cinci ani, a fost răpit și ucis într-o noapte, de către vraci. Canibalii i-au mâncat băiatul, iar porțiuni din trup au fost folosite la prepararea medicamentului fetiș. Următorul copil al lui Jetu a fost o fetiță, născută în 1911. În timpul unei foamete, de teamă că cineva s-ar putea să-i rănească micuța, Jetu și-a luat fetița, și-a părăsit soțul și s-a îndreptat spre interior. Câteva zile a urmat grupuri de călători, până ce a simțit că se distanțase suficient de duhurile rele care i-ar fi putut aduce moartea copilului ei.

În ținutul ciudat din interiorul continentului, a căutat hrană și adăpost pentru sine și pentru copilul ei. În final, un bătrân al sfatului unuia din șefii de trib Pahn, s-a oferit să-i împrumute suficientă sămânță de orez pentru a o semăna într-un teren, dacă ea i-ar încredința lui copilul, pentru siguranța acestuia. S-a făcut învoiala ca, îndată ce se va termina secerișul, Jetu va înapoia sămânța de

orez cu dobândă și își va primi micuța înapoi. Totuși, când a sosit timpul recoltei, bătrânul african viclean a refuzat să-i dea înapoi copilul, știind că putea fie s-o adauge haremului său deja mare, fie s-o vândă pe un preț bun, altcuiva.

Jetu a implorat și a pledat în zadar pentru eliberarea fiicei sale. Într-o noapte, a reușit s-o elibereze pe fată și au pornit într-o călătorie lungă, înapoi, spre coastă. Dar nu a fost mult până ce a fost prinsă de o bandă trimisă de bătrânul șef de trib care a bătut-o rău și i-au luat copilul. De trei ori a făcut aceeași încercare, de fiecare dată cu același rezultat.

Descurajată, Jetu a intrat în haremul unui localnic Pahn și mai târziu, a devenit mama unui băiețel, Bamwe. Curând, a început să pribegească din nou și a contractat o boală incurabilă ce a lăsat-o slabă și fără mijloace de trai. Nimeni n-o dorea. A fost izgonită dintr-un sat într-altul până ce, în satul lângă care lucrătorii creștini au găsit-o, băiețelul i-a fost luat, iar ea a fost aruncată afară pentru ca fiarele sălbatice s-o devoreze.

Unul din predicatorii noștri băștinași, un bărbat din tribul Kru, a recunoscut însemnele tribale de pe fața lui Jetu și i-a vorbit de Domnul în limba ei maternă. A avertizat-o că se confrunta cu posibilitatea eternității petrecute fără Dumnezeu și a îndemnat-o să se pocăiască și să-și trăiască restul zilelor pentru Dumnezeu. Cu trupul bolnav și cu sufletul împovărat de păcate, ea s-a predat Domnului și a fost mântuită în mod glorios. Primul nostru convertit în Pahn era o femeie Kru dintr-un trib de pe coastă.

La scurt timp după aceea, Jetu a trimis după Ruth și după mine și ne-a rugat să-i salvăm cei doi copii. Spunea că dorea ca ei să crească în misiune și să-L slujească pe același Cristos pe care Îl găsisese ea. Fără prea mari probleme, am reușit să-i returnăm băiețelul, pe Bamwe, deoarece îl cunoșteam pe șeful satului în care fusese luat. Cu toate acestea, speranța recuperării fetei era o cu totul altă poveste. I-am spus lui Jetu că va fi aproape imposibil să-i salvăm fiica, de vreme ce ea era ținută captivă într-un sat aflat la o călătorie de trei sau patru zile de misiunea noastră, sat ce era sub supravegherea unui alt șef. Acest șef și oamenii lui fuseseră în ultima vreme în război cu tribul în care ne aflam, situație ce dusese la multă vărsare de sânge și multe resentimente.

Oamenii din acel sat îndepărtat nu văzuseră niciodată un om alb și nici nu veniseră în contact cu civilizația din exterior. Știindu-i suspicioși cu străinii, am ezitat să mergem în mijlocul lor cu un asemenea scop. Dar Jetu nu accepta un „nu” ca răspuns. Tânguirea ei era totdeauna la fel: „O, dacă aş putea să-mi mai văd fiica înainte de a muri”.

După mai multe zile în care am ascultat cererea ei vrednică de milă și știind că timpul ei pe pământ era scurt, am decis să fac tot ce puteam pentru a-i îndeplini dorința. După multă rugăciune și deliberare, am organizat un grup de lucrători care să meargă împreună cu mine în această călătorie de cerere a îndurării. În acest timp, Ruth, Ethel Bingeman și creștinii de la misiune s-au rugat ca Dumnezeu să dea izbândă călătoriei noastre.

Micuța noastră caravană a pornit la drum într-o dimineată, chiar înainte de răsărit. Din fericire, câțiva dintre tinerii ce fuseseră convinși să ne însoțească, o mai văzuseră anterior pe fetița lui Jetu și puteau s-o identifice atunci când vom ajunge în satul celor ce o țineau în captivitate. Drumul a fost lung și dificil. Uneori trebuia să evităm anumite sate din cauza recentelor ostilități, fapt care a lungit călătoria. Alteori, am intrat în sate, umblând printre șirurile de războinici ale căror sulite erau ridicate amenințător. Dar Dumnezeu era cu noi.

În a treia zi a lungului nostru marș, am fost lovit de febră în mijlocul unei păduri dese. Când ni s-a terminat rezerva de apă, limba mi s-a umflat, iar buzele mi s-au crăpat. Dar, ne-am continuat călătoria în ciuda temperaturii mele ridicate, pentru că nu era nici un loc unde să ne fi putut opri pentru odihnă. În final, am căzut extenuat la marginea drumului și mi-am pierdut cunoștința.

Credinciosul meu pastor african, John Yeddah, care mă însoțea în această călătorie, mai văzuse alți misionari murind. A crezut că îmi sosise timpul. El împreună cu ceilalți creștini din grupul nostru s-au strâns în jurul trupului meu, ce părea să nu mai aibă suflare în el, și s-au rugat cu disperare pentru mine. Ne aflam la kilometri distanță de orice sat. Se părea că numele meu va fi adăugat la șirul lung al celor ce își pierduseră viețile în încercarea de a deschide Africa pentru Evanghelie.

Între timp, tatăl meu care trăia la ferma familiei din South Norwalk, Connecticut, a fost trezit din somn în mijlocul nopții, având o povară pe suflet pentru a se ruga pentru mine. Dumnezeu i-a dat o vedenie în care m-a văzut zăcând pe cărarea din jungla africană, arzând de febră tropicală. Îngenunchind lângă patul său, în acea noapte rece de martie din Connecticut, s-a rugat și a mijlocit pentru mine câțva timp, până ce a simțit siguranța faptului că Dumnezeu îi răspunsese la rugăciune. De fapt, în vedenia sa, m-a văzut cum m-am ridicat de pe cărare și am continuat să merg înainte.

Cât timp am zăcut lângă cărăruie, nu știu. Dar dintr-o dată, spre uimirea celor ce călătoreau cu mine, mi-am recăpătat cunoștința, am stat pe picioarele mele și mi-am putut continua călătoria. Dumnezeu mi-a dat o putere supranaturală pentru încercarea grea ce îmi stătea înainte pentru salvarea micuței Jitueh.

Câteva luni mai târziu, am primit a scrisoare de la tatăl meu în care îmi spunea despre experiența sa neobișnuită. După ce am comparat notițele și am ținut cont de diferența de fus orar dintre cele două continente, am descoperit că vedenia sa și mijlocirea ce i-a urmat, au avut loc chiar în momentul în care fusesem lovit de febră. Dumnezeu a ascultat rugăciunea tatălui meu și m-a vindecat pentru a-mi continua drumul. Sunt incredințat că lucrarea mea a fost prelungită cu încă cincizeci de ani, ca rezultat al rugăciunilor mijlocitoare ale bătrânului meu tată.

Găsirea lui Jitueh

Când ne-am apropiat de satul în care era ținută captivă fiica lui Jetu, ne-am rugat ca Dumnezeu să meargă înaintea noastră și să lucreze pentru binele nostru și spre gloria Sa. La intrarea în sat, unul din cărăușii mei a observat-o pe Jitueh jucându-se cu alți copii. Mi-a arătat-o cu degetul, fără să fie văzut de vreun sătean.

Când ne-am îndreptat direct spre casa șefului de trib, s-a răspândit rapid zvonul că sosise un grup ciudat de călători și

curând s-a adunat o mare mulțime. După ce am schimbat salaturile obișnuite, care sunt lungi și foarte ceremonioase în Africa, l-am asigurat pe șef că noi venisem cu gânduri de pace. Cu toate acestea, el împreună cu bătrânii săi s-au uitat cu o mare suspiciune la noi și am înțeles că aproape fiecare bărbat din cercul său era înarmat cu o armă de un anume tip.

Știind că era mai mult sau mai puțin o stare de război între acești oameni și cei din secțiunea noastră a tribului Pahn, am simțit că ar fi mai sigur dacă am petrece noaptea în altă parte. I-am spus, deci, șefului că vizita mea va fi una scurtă de data aceasta, dar că speram să mă întorc în viitorul apropiat să-i spun lui și poporului său mai multe despre vestea bună a mântuirii.

Rugându-mă pentru înțelepciune și încercând să fiu plin de tact și diplomat, am început prin a întreba dacă vreunul din ei cunoștea o femeie rătăcitoare din tribul Kru, pe numele Jetu. S-au uitat cu toții la noi fără nici o expresie pe față și au negat că ar fi auzit vreodată de o asemenea persoană. Am continuat spunându-le că Jetu era la misiunea noastră, pe moarte, și implora să o vadă pe fetița ei înainte de a muri. Am explicat că îi promisesem femeii muribunde că o să-mi dau toate silințele să găsesc copilul și, auzind că ea era în satul lor, venisem să le cer ajutorul. Am apelat la mila șefului, sugerând faptul că eram sigur că și el ar fi fost mișcat de rugămintea mamei muribunde, după cum fusesem și eu.

Fără tragere de inimă, șeful a admis că o cunoscuse pe femeie; la un moment dat, copilul ei fusese în sat, dar plecase cu câteva zile înainte, împreună cu o altă femeie, într-o direcție necunoscută. Altfel, a zis el, ar fi fost atât de fericit să trimită copilul să-și vadă mama. Atunci i-am spus că știam că fiica lui Jetu era încă în satul lui și i-am arătat-o cu degetul.

Oamenii s-au uitat la mine cu uimire. Unul a spus: „Omul alb are multă judecată”. Fiindu-mi teamă că ar putea s-o răpească pe fetița și să n-o mai vadă niciodată, am cerut să fie adusă la cercul palavrelor unde eram adunați. Fără tragere de inimă, au făcut așa. Când a sosit Jitueh, i-am zâmbit și am întrebat-o dacă i-ar plăcea să-și revadă mama. Nu a răspuns, probabil de frică. Dar ochii ei mari, negri, s-au uitat în sus, la mine, rugători și părând să spună:

„O, sigur că aș dori!”. Atunci și acolo, am simțit că nu pot pleca fără ea.

L-am rugat pe șef să-i permită să meargă cu noi ca să-și vadă mama sau, dacă dorea, putea trimite cu noi pe unul din slujitorii în care avea încredere pentru a avea grijă de ea. Simțeam că dacă reușeam s-o ducem la centrul nostru de misiune, am fi putut negocia cumva, eliberarea ei. Dar șeful a refuzat cererea mea.

Apoi l-am întrebat pe șef dacă ar accepta invitația mea de a veni cu noi, într-o vizită regală, la misiune și să aducă cu el copilul. Și această propunere a fost refuzată. Apoi m-am oferit să răscumpăr copilul plătindu-i omului, care pretindea că era al lui, prețul unei femei adulte. Când oferta a fost refuzată, m-am oferit să-i plătesc prețul a două femei și apoi a trei. Simțeam că nici un preț nu era prea mare dacă Jetu reușea să-și vadă fata încă o dată și s-o știe înainte de a muri, în siguranță, la misiune.

După ce am ținut palavrele – care au durat câteva ore – fără succes, m-am decis dintr-o dată, să iau o decizie disperată. Le-am spus că din cauza orei târzii, va trebui să plec. Deoarece ei nu mi-au acceptat nici o propunere, voi lua copilul cu mine și voi pleca. Apoi, dacă doreau, mă puteau urma, peste câteva zile, la centrul nostru, unde vom putea continua discuția pe subiectul acesta.

După cele zise, am dat-o pe fetiță unuia din oamenii mei pentru a o duce în brațe, le-am spus la revedere șefului și bătrânilor lui și am părăsit în grabă satul. Oamenii s-au dat la o parte și ne-au făcut loc să trecem prin mijlocul lor, dar imediat și-au arătat nemulțumirea prin obișnuitul scrâșnet al dinților.

Speram să ne fie bine, cu toate că eram pregătiți pentru cel mai rău scenariu. Dar ceea ce știam cu siguranță, era că trebuia să lăsăm o distanță cât mai mare între noi și sat și să încercăm să ajungem acasă înainte ca Jetu să moară. În ciuda plecării târzii, datorate lungimii palavrelor, am reușit să trecem de trei sate înainte ca soarele să coboare la orizont.

Când am ajuns la al treilea sat, l-am rugat pe șef să ne dea un loc în care să stăm peste noapte. Ne-a dat o colibă mare de unde se vedea curtea satului în care se țineau toate judecățile și erau discutate toate palavrele. Am ținut acolo un scurt serviciu divin și

le-am prezentat localnicilor primul mesaj al Evangheliei pe care îl auziseră vreodată.

Protecția lui Dumnezeu

După întâlnire, șeful i-a spus soției sale principale să pregătească o mâncare delicioasă pentru musafirul lui, omul alb. La scurt timp, ea a venit cu o tidvă cu orez fiert și cu un vas de pământ cu supă de șobolan preparată cu nuci de palmier. Femeia a gustat orezul și supa în prezența noastră ca dovadă că mâncarea nu fusese otrăvită. Carnea de șobolan mort o făcea să aibă, pentru mine, gustul de otrăvă, dar abundența de ardei roșu folosit la prepararea ei, a ajutat la acoperirea „mulțimii păcatelor”. Mi se spusese, că dacă musafirul unui șef din acel trib refuza să mănânce din mâncarea pusă înaintea lui, femeia care o pregătise trebuia ucisă ca fiind vrăjitoare. De aceea, pentru a salva viața bieteii femei, m-am rugat: „Dragă Doamne, sfințește mâncarea și te rog, nu o lăsa să ne omoare”. Și nu a făcut-o!

Era obiceiul ca în timpul unei călătorii, căraușii noștri să petreacă noaptea împrăștiați în diferite colibe, în tot satul. Dar în acea noapte, toți au fost neliniștiți și au dorit să rămână în aceeași colibă cu mine. După ce ne-am încredințat în paza protectoare a lui Dumnezeu, am pregătit un loc pentru Jitueh ca să doarmă pe o rogojină lângă patul meu și ne-am culcat.

Pe la miezul nopții, am fost dintr-o dată trezit de sunetul bătailor de tobă și de țipete ce-ți înghețau sângele în vene. Ridicându-mă din patul meu, m-am uitat prin singura deschizătură a colibeii ce dădea în direcția dinspre care venisem ceva mai devreme, în acea seară. Spre consternarea mea, am văzut o masă de forme umane negre ce curgeau prin poarta de nord a satului, țipând și urlând din toți plămânii.

Fiecare purta o armă. Înțelegeam suficient de mult din limba lor pentru a înțelege că strigau: „Unde este omul alb? Noi am venit să-l omorâm pe omul alb! Știm că este în sat și dacă nu ne spuneți unde este, vă vom arde satul din temelii!”

L-am văzut pe unul dintre localnicii înspăimântați cum a arătat spre coliba în care stăteam. Acesta era semnalul de care aveam nevoie; s-au năpustit în direcția noastră. Strigătele lor sălbaticе i-au trezit pe John Yeddah și pe restul grupului. Parcă îl văd și acum pe dragul și bătrânul John cum a venit la deschizătură și a îngenuncheat lângă mine. „Uită-te la ei!”, a zis el. „Ai mai văzut vreodată oameni atât de sălbatici? Auzi ce spun?”

„Da”, l-am asigurat, „aud totul prea bine”.

În timp ce ne uitam, ei s-au oprit în mijlocul spațiului deschis dinaintea noastră, unde erau câteva craniі umane, un craniu de elefant și o piatră uriașă ce era folosită de oameni ca tocilă pentru a-și ascuți armele de vânătoare sau uneltele de lucrat pământul. I-am văzut pe acești bărbați ascuțindu-și armele pe piatră și făcând un jurământ. Era cel mai puternic jurământ al tribului care includea faptul că trebuia să-și bea propria urină din mâinile lor și au jurat că nu vor mânca și nici nu vor dormi până nu-l vor ucide și mânca pe omul alb.

John s-a întors spre mine cu lacrimi în ochi, zicând: „D-le Garlock, ce vom face?” I-am spus că era un singur lucru pe care-l puteam face, și acesta era să ne RUGĂM. Și ne-am rugat într-adevăr. Micuțul nostru grup și-a vărsat inima înaintea lui Dumnezeu. N-am căutat cu siguranță floricele cu care să ne împănăm rugăciunea, ci am strigat ca Dumnezeu să aibă milă de noi și să ne ajute.

Îmi amintesc că L-am rugat pe Domnul să mă ierte pentru ce am greșit și pentru orice rău făcut, să treacă cu vederea ignoranța mea și în mila Sa să ne scoată din situația grea în care ne aflam. I-am amintit Domnului că noi credeam că venisem după voia Lui, ca răspuns la rugăciunea unei femei muribunde – și că soția mea împreună cu ceilalți creștini care se rugau pentru succesul călătoriei noastre nu vor ști niciodată ce ni s-a întâmplat în cazul în care vom cădea în mâinile acestui grup setos de sânge.

Îngerul Domnului

Dintr-o dată, mi-a venit în minte versetul din Psalmul 34:7: „Îngerul Domnului tăbărăște în jurul celor ce se tem de El, și-i scapă din primejdie.” Când mă rugam, am fost îndemnat să ies afară și să întâmpin hoarda mânioasă. Când i-am spus lui John de planul meu, m-a implorat să rămân înăuntru și s-a oferit să meargă el pentru a încerca să calmeze grupul înfuriat. Spunea că nu conta dacă îl omorau pe el, dar eu nu trebuia să ies afară – și acest om curajos vorbea serios, din toată inima.

„John, eu sunt cel pe care-l vor, nu tu”, am spus eu. „Tu și cu ceilalți continuați doar să vă rugați lui Dumnezeu.”

Am ieșit în spațiul deschis, în timp ce micuța Jitueh și toți căraușii mei stăteau ascunși în colibă, înspăimântați de moarte. John a venit la ușă pentru a încerca să mă ajute cu limba. Era o noapte minunată, luminată de lună, iar acești bărbați sălbatici m-au văzut imediat. Bineînțeles că și eu îi puteam vedea pe toți, foarte clar.

Grupul s-a năpustit și a înconjurat repede coliba. Am încercat să vorbesc cu ei, să-i fac să înțeleagă, dar totul era în zadar. Ei băuseră vin de palmier, erau beți și stăpâniți de o mânie frenetică. După cum era obiceiul, bărbații aceștia aveau fiecare din dinții din față piliți sub formă de colți, iar părul împletit în codițe lungi, lănoase. Fețele le erau vopsite în culorile războiului, iar trupurile înarmate erau unse cu ulei de palmier. Cuțitele și săbiile lor străluceau în lumina lunii.

Când am văzut că erau prea sălbatici pentru a asculta argumentele mele, mi-am făcut curaj și am spus cât de calm am putut: „Voi v-ați făcut juruințele voastre și v-ați rostit amenințările, dar eu mă încred în Dumnezeul meu pentru protecția mea.”

S-au năpustit nebunește spre mine, cu cuțitele scoase, strigând: „Ucideți-l, ucideți-l!”. Liderul lor s-a avântat spre mine cu sabia ridicată pentru a-mi tăia capul. Când se părea că-mi sosise sfârșitul, iar capul urma să-mi fie despărțit de corp, mi-am închis ochii și

m-am încredințat lui Dumnezeu, repetând din nou și din nou Numele care este mai presus de orice nume: „ISUS, ISUS!”.

Dintr-o dată, s-a lăsat o tăcere de moarte. Tobele s-au oprit din bătaia lor și toate țipetele și strigătele au încetat subit. Tăcerea era aproape palpabilă. După ceea ce mi se părea a fi ore întregi, mi-am deschis cu precauție ochii – și mă întrebam dacă puteam da crezare la ceea ce vedeam! Înaintea mea stăteau câțiva dintre bărbați cu armele ridicate, gata să lovească, în timp ce alții își țineau pe lângă trup cuțitele scoase. Dar toți erau înghețați pe locul în care se aflau, inclusiv cel ce urma să mă execute. Stăteau nemișcați, fără să scoată un sunet.

Dumnezeul care a închis gurile leilor în timpul lui Daniel, îi ținuse pe acești canibali sălbatici, mânioși, la distanță (vezi Daniel 6:22)! Ca răspuns la rugăciunile noastre, L-am văzut pe Dumnezeu făcând ceea ce rațiunea și munca de convingere nu au putut face.

Stabilirea palavrelor

Ferm pe poziție, am așteptat cu suflarea tăiată să văd ce se va mai întâmpla. Curând, bărbații au început să se relaxeze, apoi, încetîșor, s-au dat înapoi și s-au retras până în centrul satului, în jurul pietrei cele mari, unde au avut o consultare grăbită. După câteva discuții, liderul a venit spre mine, aplecându-se la intervale, până la pământ. Eu stăteam încă în fața colibeii, ca în vis. Acest bărbat m-a apucat de glezne, rugându-mă să am milă de el și de oamenii lui și să le cruț viața.

„Vedem că Dumnezeul omului alb luptă pentru el”, a spus acesta. „Dacă ne vei ierta, noi vom accepta termenii tăi în stabilirea palavrelor.”

I-am spus că nu doream să le facem nici un rău. Deoarece vorbeau de termeni, noi am fi bucuroși să le plătim prețul răscumpărării micuței Jitueh, pentru ca ea să fie liberă să se întoarcă la mama ei muribundă. Când au acceptat prompt, le-am măsurat câțiva metri

de material albastru, o cantitate de sare și alte bunuri care ajungeau la prețul unei femei adulte Pahn. Pe lângă acestea, le-am dat o pătură ca dar pentru șeful lor și niște ornamente pentru tinerii ce vor căra încărcătura înapoi, în sat.

După ce au acceptat bunurile, pentru care mi-au mulțumit, liderul lor a strigat un ordin. A început bătaia tobelor și într-o goană nebună, au dispărut în noaptea africană. Doar după ce tot zgomotul strigătelor și al tobelor s-a stins în depărtare, doar după aceea am înțeles ceea ce tocmai se întâmplase.

Nici acum nu știu ce au văzut în acea noapte, acei bărbați beți, dar m-am întrebat deseori dacă nu l-au văzut cumva pe îngerul Domnului, cum scrie în Psalmul 34:7. Sau, poate, ca și slujitorul lui Elisei, în vechime, au văzut cai și care de foc înconjurând grupul nostru mic (vezi 2 Regi 6:16-17). Dar un lucru e absolut sigur – au văzut și simțit ceva ce i-a făcut să știe că Dumnezeu era acolo, protejându-și slujitorii. Dumnezeu făcuse o minune chiar înaintea ochilor noștri.

Ne-am petrecut restul timpului, până dimineața, laudându-L și mulțumindu-I Domnului pentru eliberarea minunată – n-a mai avut somn nici unul din membrii grupului nostru mic în acea noapte. Când s-a crăpat de ziuă, ne-am continuat călătoria spre casă. Câteva zile mai târziu a fost mare bucurie la misiune când Jetu și micuța Jitueh s-au reîntâlnit. Chiar în acea noapte Jetu a murit, dar Dumnezeu îi cruțase viața, în mila Sa, pentru a vedea eliberarea copilului ei.

Pe drumul de întoarcere spre centrul de misiune, i-am dat lui Jitueh numele englezesc de Ruth, după soția mea. M-am gândit că, pe vremea aceea, era de aproximativ unsprezece ani. Avea un inel greu de bronz atașat în jurul gâtului ei, ceea ce arăta că era o sclavă, inel pe care l-am scos imediat ce am ajuns la Gropaka. Soția mea a început imediat să-i facă niște rochii drăguțe și ea a devenit ca una din familie. Ruth a învățat-o să scrie și să citească și să facă anumite treburi pe lângă casă, iar la o vârstă fragedă, și-a dat inima Domnului. Fața micuței Ruthie îi strălucea când mărturisea la serviciile divine modul în care i-a mântuit Isus sufletul. Ea ne numea tata și mama și era umbra soției mele aproape zi și noapte.

114 / *Înainte să te ucid și să te mănânc*

ZECE

SALVAREA VIEȚII UNUI REGE

Căci locurile dosnice din țară sunt pline de bârloage de tâlhari.

PSALMUL 74:20

Într-o dimineață de aprilie a anului 1922, un alergător african agitat, transpirat, a venit sărind pe cărarea ce ducea la centrul nostru de misiune. Avea probabil puțin peste zece ani. Părul lui era împletit în codițe lungi adunate apoi într-o singură coadă, avea dinții din față foarte ascuțiți și era complet gol. Îmi dădeam seama, după privirea terorizată de pe fața sa, că ceva îngrozitor se întâmplase.

„Kwi Kali, Kwi Kali”, a strigat el. „Vino repede. Ei vor să-l ucidă pe prietenul tău, regele Karlo. Trebuie să încerci să-l salvezi.”

Regele Karlo era șeful satului din apropiere. Noi îi vizitasem de câteva ori satul în călătoriile noastre de predicare și el ascultase cu atenție la povestea mântuirii. Era bun prieten al regelui Tho și vizita deseori Rhodilly. Dar acum avea probleme. Fratele lui, un om foarte bătrân, murise cu câteva zile înainte, iar oamenii din trib îl acuzau pe șef că-l ucisese prin magie. Ca multe alte grupuri din zonă și acest trib credea că nimeni nu murea din cauze naturale, ci ca rezultat al vrăjitoriei sau al ochiului diavolului.

Imediat ce s-a auzit vestea că fratele lui Karlo murise, fiecare om din comunitate s-a întrecut pe sine în exprimarea durerii – chiar până acolo că și-au frecat ardei iute de ochi. Făceau acest lucru pentru a îndepărta de ei înșiși orice suspiciune. Jelirea, văitările și țipetele de durere ne țineau uneori trei mai multe zile și nopți, până ce vrăciul alegea un „vinovat” pentru a fi încercat prin testul cupei cu otravă. S-a estimat de către unele autorități din Africa că,

în acele zile, în tot continentul, nu mai puțin de patru milioane de băștinași erau uciși, în acest mod, fără rost, anual.

Cupa cu otravă

După câteva zile de vânătoare de vrăjitoare, puternicul vraci l-a numit pe șeful cel mare, regele Karlo, ca fiind suspect. Crezând în infailibilitatea vraciului, chiar fiii lui Karlo și ceilalți membri ai familiei au ajutat la torturarea sa în speranța smulgerii unei mărturisiri. Când am auzit acest lucru, am știut că nu va trece mult până ce vraciul va insista pentru supunerea șefului la temutul „test al otrăvii”. Asta însemna că va fi obligat să bea din cupa otrăvită. Și nimeni, niciodată, se pare că nu a vomitat și prin urmare nu a fost declarat nevinovat.

Sperând să-l pot salva pe regele condamnat la moarte, am organizat în grabă un grup mic de localnici și ne-am îndreptat pe jos, prin preerie, spre satul lui Karlo. După ce am ajuns acolo, m-am apropiat de casa regelui și am auzit de la câțiva servitori că, la instigarea vraciului, membrii propriei sale familii l-au capturat. L-au legat cu frânghii și l-au pus în spațiul de depozitare din pod, sub acoperișul colibe sale celei mari. A fost aprins focul în centrul podelei de pământ și pe foc, a fost pusă o cantitate mare de ardei iute. Timp de trei zile și trei nopți a fost afumat cu fum de ardei iute.

Slăbit, pe jumătate mort, șeful fusese adus jos din pod cu câteva ore înaintea sosirii mele. În acel moment se afla în mâinile vraciului, ale șefilor adjuncți, ale bătrânilor și ale războinicilor tribali care erau pe deplin convinși de faptul că el era responsabil pentru toate morțile recente din trib. Karlo își susținea cu fermitate nevinovăția, fără nici un folos însă. Vraciul și bătrânii lui îl luaseră într-o pădurice de copaci de mango, la marginea satului, în locul unde se țineau judecățile și aveau loc ospetele canibale din timpuri imemorabile.

Când am ajuns în acel loc, am găsit o mare mulțime de oameni agitați, adunați într-un mare cerc. Trupul semiconștient al lui Karlo

zăcea pe pământ aproape de centru. Vraciul, un bărbat hidos, pășea înainte și înapoi în mijlocul cercului. Coditele de păr lungi, erau unse cu ulei de palmier și bălegar de vacă. Fața sa avea cicatrice profunde de tatuaj. De gât îi atârna un șirag de dinți de leopard, iar de mijloc punga cu amulete și medicamente fetiș. Cozile albe ale mai multor maimuțe legate la cureaua de piele din jurul mijlocului atârnavă înapoia sa.

„Stângăcia” salvează regele

Adresându-se mulțimii adunate, vraciul chema numele celor ce muriseră recent – conform spuselor lui, din cauza blestemului aruncat asupra lor de către șef. Pe pământ, lângă regele Karlo, am văzut un vas cu otravă și am știut că în curând va fi obligat să o bea. Ce mai puteam face, la această oră târzie, pentru a-i salva viața?

Acționând sub impulsul momentului, m-am îndreptat spre centrul cercului și înainte ca cineva să înțeleagă ce se întâmpla, m-am „împiedicat” de vasul cu otravă, vărsându-i conținutul mortal pe pământ. Apariția mea neașteptată și stângăcia mea nu a cauzat nici cea mai mică agitație printre oameni. Mi-am cerut scuze că am întrerupt conferința lor încercând să le explic că venisem să-mi invit prietenul, pe amabilul și respectatul lor șef, Karlo, să mă însoțească acasă pentru o vizită mai lungă.

La început se părea că am făcut o greșală fatală. Aproape instantaneu, micul meu grup de oameni a fost complet înconjurat de un zid solid de războinici furioși. Cu toții erau înarmați – arcuri și săgeți, sulite lungi, săbii scurte și una sau două pistoale. Dintr-o dată, cineva a strigat: „Ucideți-l pe omul alb!” Acest urlat a fost preluat și de alții, până ce a devenit un răcnet asurzitor.

Foarte rapid, au intrat într-o stare de frenezie și tremurau din cap până în picioare de o mânie aproape de necontrolat. Era acum evident că, în loc să-l putem salva pe Karlo, grupul nostru va fi și el ucis, alături de șef, de către grupul mânios.

Iadul a continuat o perioadă care mie mi s-a părut că a ținut câteva ore. Au răgușit atât de mult din cauza urlletelor, încât unii din ei nu mai puteau vorbi decât șoptit. Eu personal eram neînarmat, cu toate că doi din cărașii mei aveau arme – un pistol și o veche pușcă de armată pe care le foloseam pentru a asigura vânatul cât eram în călătorie.

Îi avertizasem pe cei ce le duceau să fie foarte atenți când foloseau pușca. Le spuseseam reclama fabricantului și anume, că un glonț putea ucide doisprezece oameni dacă toți stăteau într-un șir, ca într-un pluton de soldați, și erau loviți într-un punct vital. Le spuseseam aceasta pentru a împiedica folosirea puștii pentru un vânat mic, mai ales în apropierea grădinilor și a satelor unde cineva ar fi putut fi ucis accidental de glonțul tras.

Ce i-a făcut să se răzgândească?

Dacă n-ar fi fost serios necazul nostru, ar fi fost hilar să vedeți modul în care Sido, cel ce purta arma, se agăța de vechea pușcă de armată. În ce-l privea, pentru el era ca un tun. Am înțeles că, fără o minune, în curând vom fi uciși de acești războinici mânioși. Ne-am rugat cu ardoare pentru o intervenție divină. Când se părea că situația era totalmente fără speranță, s-a așezat peste mulțime o tăcere subită. Vrăciul, care discutase cu bătrânii tribului, avea să facă un anunț.

A ieșit în față și a declarat oficial că bătrânii decisese să ne permită să-l luăm în vizită pe Karlo la centrul nostru. Apoi, a părăsit în grabă păduricea. Pentru noi, asta suna prea bine pentru a fi adevărat. De fapt, ne era teamă că nu am înțeles bine. Încă temători că s-ar putea răzgândi, l-am pus în grabă pe neajutoratul șef în hamacul meu și ne-am croit drum printr-o spărtură a aceluia zid solid de războinici, și am părăsit în goană satul. Ce se întâmplase? Ce-i făcuse să se răzgândească?

Doar când, în acea noapte, ne-am instalat tabăra, am înțeles adevăratul motiv al acelei atitudini subite, reconciliante, arătate de

acești oameni ostili, de altfel. În mijlocul strigătelor asurzitoare: „Ucideți-l pe omul alb”, viclean, Sido a oferit, de bună voie, informația unuia dintre bătrânii de frunte, informație conform căreia, puștile omului alb erau în stare să ucidă doisprezece bărbați cu un singur glonte! Și pe lângă glonțul aflat pe țeavă, mai avea încă cinci, fiecare fiind capabil să facă același lucru.

După ce a primit această veste tulburătoare, bătrânul i-a chemat deoparte pe vraci și pe alții pentru o consultare. Ei s-au decis rapid că cel mai bine ar fi să facă pace. În superstiția și ignoranța lor, referitor la armele de foc, au crezut că dacă pușca ar trage, ea ar uicide instantaneu cel puțin doisprezece persoane!

Ridicol? Bineînțeles. Dar Dumnezeu a folosit credințele lor superstițioase pentru eliberarea noastră. A fost nevoie de câteva săptămâni de îngrijire pentru a-l face pe Karlo din nou sănătos. Îndată ce a fost în stare, din punct de vedere fizic, a participat la toate serviciile noastre zilnice de la capelă și a stat sub influența Evangheliei. Ne-am rugat cu el zilnic, la fel cum au făcut-o și lucrătorii noștri creștini, și se părea că răspunde așa cum știa el mai bine.

După ce și-a recăpătat puterile, am convocat o ședință în satul său cu șefii adjuncți și cu bătrânii și am reușit să-l reinstalez ca șef suprem. A rămas în această poziție până la moartea sa, câteva luni mai târziu.

La douăzeci și cinci de ani după ce am locuit printre oamenii Pahn, am vizitat tribul și am găsit că folosirea cupei cu otravă și canibalismul fuseseră, în mod oficial, abolite. Bisericele, școlile și clinicile erau o evidență vie. Influența Evangheliei creștine a adus o schimbare nemaipomenită, printre acești oameni, din ziua în care Dumnezeu a salvat un rege.

ÎNAINTE DE A TE UCIDE ȘI DE A TE MÂNCA

Când vă vor duce să vă dea în mâinile lor, să nu vă îngrijorați mai dinainte cu privire la cele ce veți vorbi, ci să vorbiți orice vi se va da să vorbiți în ceasul acela; căci nu voi veți vorbi, ci Duhul Sfânt.

MARCU 13:11

Înainte de venirea noastră, triburile Pahn din Liberia, în mijlocul cărora trăiam acum, rareori văzuseră o persoană albă sau auziseră numele lui Isus. Am lucrat sârguincioși să le dăm Evanghelia creștină. Dar, la doar câteva luni după sosirea în această zonă îndepărtată, am fost complet izolați de rutele ce duceau spre coastă, de mlaștinile și râurile inundate. Rezervele erau puține, iar stomacurile noastre au început, în curând, să se răzvrătească împotriva dietei constante cu orez. Mai ales Ruth a avut probleme cu asimilarea puținei hrane pe care o găseam.

Din cauza unor atacuri dure de febra malariei, ne-am îmbolnăvit foarte tare amândoi. După ce m-am rugat săptămâni întregi de oamenii tribului să organizeze o caravană pentru a merge după scrisori și rezerve pentru noi, am luat, în final, contact cu un grup de bărbați care au fost de acord să facă o călătorie de 160.900 kilometri până pe coastă. Ruth era atât de bolnavă, încât fusese semiconștientă timp de șaptesprezece zile și nici nu a știut când au plecat cărașii, într-o dimineață, odată cu cântatul cocoșului.

Dar, pe la miezul zilei, spre surprinderea mea, cărașul șef a reapărut la ușa noastră. Am început să-l mustru pentru că și-a călcat

promisiunea, când a izbucnit spunându-mi ce se întâmplase.

În timpul unei ostilități intertribale anterioare, oamenii unui anume sat a terminat conflictul cu satul rival cu un om în minus. În mod obișnuit, orice inamic capturat în timpul unui război trebuia să fie ucis și mâncat de cei ce-l prindeau. Fără să știe de situația respectivă, cărașul șef angajase un tânăr, Kuso, din tabăra care ucisese pe cel prins. Când grupul nostru de cărași a încercat să treacă prin satul care pierduse un om, cineva l-a descoperit pe Kuso și l-a recunoscut ca fiind un dușman. Hotărâți să facă scor egal, războinicii acelu sat au pus mâna pe Kuso, l-au bătut rău și l-au luat ca prizonier. Cu toate că ceilalți cărași au încercat să-l protejeze, erau în minoritate. În final, l-au abandonat în mâinile celor ce l-au capturat.

Când șeful cărașilor, care scăpase și se întorsese la Rhodilly, mi-a spus ce se întâmplase, i-am zis să se întoarcă în sat și să-i ceară acelu șef să elibereze victima.

„Nu eu”, a spus el. „Abia am scăpat. Toți hamalii sunt prizonieri și nimeni nu îndrăznește să părăsească satul. Dacă mergi cu mine, voi merge. Dar nu mă voi întoarce niciodată fără tine.”

O altă misiune de salvare

Nu-mi plăcea s-o las pe Ruth cu boala sa, dar din cauză că aveam nevoie disperată de rezerve și deoarece era la mijloc viața omului, Rachel Yeddah și soția lui Timothy, Mabel – două creștine dedicate din tribul Barroba – au spus că vor avea grijă cu mare plăcere de „Ma” cât timp voi fi plecat. Așa că, în graba mare, am organizat o altă caravană și am pornit. Chiar înainte de a se întuneca, am sosit în sat.

Toate satele din regiune erau înconjurate de garduri înalte, din stâlpi de lemn și erau de obicei păzite, de jur împrejur, de sulițași. Am mers pe lângă barieră, fără să fim văzuți până ce ne-am apropiat cât mai mult posibil de coliba-închisoare. Am fost ridicat peste gard de oamenii mei, cărora le-am spus să intre pe poarta satului și să

se îndrepte spre coliba-închisoare imediat ce mă văd că am intrat în ea. Mișcându-mă cu precauție printre umbre, trecând de la o colibă la alta, am ajuns într-un spațiu gol din fața curții șefului și a colibei-temniță.

Ușa colibei-închisoare era păzită de doi războinici robuști înarmați cu sulițe. Trebuie să mărturisesc că eram aproape paralizat de frică. Și mai eram și slab după efectele malariei și a lipsei unei alimentații adecvate. Adunându-mi tot curajul pe care-l aveam, m-am îndreptat spre ușa colibei și am salutat gărzile cu unul din puținele saluturi pe care le știam: „Tatto, tatto”. Apoi, am tăiat frânghia de iarbă ce susținea ușa din rogojină de bambus și am intrat în colibă. Mergând pe pipăite prin întuneric, l-am găsit pe Kuso, bătut zdravăn și legat la stâlpul central. Imediat a început să mă implor: „Te rog, omule alb, salvează-mă! Salvează-mă!”

„Ei bine, voi încerca”, am răspuns eu.

I-am tăiat funiile și l-am târât pe ușă afară. Până în acest moment, cele două gărzi răspândiseră alarma, iar o mare mulțime de oameni ce striga și țipa, se adunase în curte. Oamenii mei mi s-au alăturat. Înțelegând că nu voi scăpa niciodată mergând prin mulțime, m-am așezat jos, din cauza unei stări de extenuare fizică, pe un craniu de elefant bătrân, lângă coliba-închisoare, avându-l pe Kuso întins pe pământ, lângă mine. M-am gândit că sătenii înfuriați mă vor sfâșia. Oamenii mei, și cu mine eram complet înconjurați de mulțime. Am stat și m-am rugat, știind că în orice moment putea veni sfârșitul. Cunoșteam doar câteva cuvinte din limba lor, dar știam suficient de mult pentru a trage concluzia că ei intenționau să măucidă împreună cu omul pe care încercam să-l salvez.

Procesul

Mi s-a părut că starea de confuzie a durat ore în șir. În final, oamenii s-au așezat într-un cerc mare și au încetat să mai strige. Vraciul s-a ridicat din locul lui, să-și prezinte cazul pentru acuzare. Semăna

mult cu ceilalți vraci pe care îi întâlnisem până în acel moment. Părul său împletit și uns, era acoperit cu bălegar de vacă; avea dinții strâmbi, urâți, iar fața era plină de cicatricele însemnelor tribale. În jurul gâtului era un lanț cu dinți de leopard, iar de gât, la mijloc și pe umeri îi atârnavu obișnuitele pachete de amulete și obiecte magice fetiș. Cred că nu mai văzusem vreodată o persoană care să aibă o înfățișare atât de diavolească.

S-a repezit spre mine, făcând niște grimase grotești, iar apoi s-a retras în mijlocul strigătelor de încurajare ale privitorilor. Era evident faptul că spera să mă sperie de moarte, și aproape că a și reușit asta! Simțeam puterile întunericului cum veneau împotriva mea cu atâta putere, încât era aproape sufocant. Apoi a început un discurs lung, emoțional, în timp ce țopăia, înainte și înapoi în fața mea, și flutura un smoc de iarbă pe care-l ținea în mână – ce era, evident, simbol al autorității sale.

I-am urmărit discursul mai mult prin deducție și doar din când în când înțelegeam câte un cuvânt ce-mi era vag familiar. El povestea lunga istorie războinică a poporului său ce se derulase până în acea noapte. Explica faptul că acum erau chit prin capturarea războinicului inamic, războinic pe care urmau să-l ucidă și apoi să-l mănânce. Dar acest om alb, un străin, le întrerupsese cu neobrăzare, acțiunile.

„Acum”, a întrebat el, fluturând smocul de iarbă spre oameni, „ce îi vom face omului alb care a îndrăznit să ne deranjeze planurile?”

„Îl vom ucide și-l vom mânca și pe el!” au răspuns ei într-o voce.

Duhul Domnul este peste mine

Atunci, vraciul a venit în locul unde stăteam pe craniul de elefant și și-a pus smocul de iarbă pe pământ, la picioarele mele, indicând faptul că mi se permitea acum să vorbesc în apărarea mea. Foarte clar, ca și cum ar fi vorbit într-o engleză perfectă, mi-a zis cu

dispreț: „Înainte de a te ucide și de a te mânca, hai să auzim ce ai de spus.”

Mingea era pe terenul meu. Cu toate că înțelegeam câte ceva din cele ce auzisem, nu puteam vorbi în limba lor. Predicatorul african din Barroba, știa ceva mai mult decât mine. Ne-am rugat amândoi cu disperare ca Dumnezeu să ne arate ce să facem. Îmi era teamă să depind de o traducere nesigură, acum când viețile noastre erau puse în joc.

Dintr-o dată, am început să tremur. Acest lucru m-a deranjat, pentru că nu doream ca oamenii aceia să știe cât de înfricoșat eram în realitate. Apoi am înțeles că Duhul Sfânt venise peste mine și mi-au venit în minte cuvintele lui Isus din Marcu 13:11: „să nu vă îngrijorați mai dinainte cu privire la cele ce veți vorbi, ci să vorbiți orice vi se va da să vorbiți în ceasul acela; căci nu voi veți vorbi, ci Duhul Sfânt.”

Acum, simțind ungera Duhului, m-am ridicat. Uitându-mă împrejur la cercul de oameni ostili, am ridicat smocul de iarbă al vraciului care era la picioarele mele. Mi-am deschis gura pentru a spune câteva cuvinte în limba lor și am început cu: „Ny lay...”, însemnând „ascultați-mă”. Și apoi s-a întâmplat.

Duhul Sfânt a preluat, în întregime, controlul asupra limbii și organelor vocale și de pe buzele mele s-a revărsat un torent de cuvinte pe care nu le învățasem niciodată. Cu toate că vorbeam fluent și cu putere, nu am înțeles limba pe care o vorbeam. Am vorbit câteva minute – câte, nu știu cu exactitate. Dar când am terminat, domnea tăcerea. De când, cu zece ani înainte, primisem Duhul Sfânt, am vorbit de multe ori în alte limbi, dar niciodată în condiții ca acestea.

Vraciul a vorbit ceva, în particular, cu unul dintre bărbați, care s-a dus pentru a reveni cu un cocoș alb. Vraciul i-a sucit capul și a venit la mine, stropindu-ne pe frunte cu o parte din sânge, atât pe mine cât și pe rănitul Kuso care stătea lângă mine. Apoi a pus sânge pe propriul său cap și pe cel al șefului canibal al acestui sat.

Gestul său mi-a spus că situația cerea vărsare de sânge, așa că sângele cocoșului alb îl substituise pe al nostru! Judecata a luat sfârșit pe la miezul nopții când vraciul, șeful și sătenii ne-au rugat:

„Te rog să nu ne faci rău. Vedem că Dumnezeuul tău are putere și luptă pentru tine. Ce putem face pentru a ispăși tratamentul rău pe care ți l-am aplicat?”

Folosind puținele cuvinte ale limbii Pahn ce era cunoscută de cărăușii mei și prin abilitatea lui John Yeddah de a comunica prin limbajul unic al semnelor, am reușit să ne facem cererile cunoscute. Le-am cerut să-l ducă pe Kuso înapoi la centru și să-i hrănească pe ceilalți cărăuși înainte ca aceștia să-și continue drumul spre coastă. La aceste cuvinte, s-au învoit în grabă să facă întocmai. Curând, toți oamenii mei mâncau cu multă poftă și și-au continuat călătoria spre coastă.

În acea noapte m-am întors la Rhodilly cu Kuso care era cărat într-un hamac de câțiva dintre oamenii tribului inamic. După ce a petrecut câteva zile la centrul nostru pentru a-și reveni, l-am trimis înapoi în satul lui unde a mărturisit cu putere poporului său despre lucrurile mărețe pe care le făcuse Domnul pentru el.

În final, câteva zile mai târziu, cărăușii noștri s-au întors de pe coastă cu mâncarea și rezervele ce erau cruciale pentru supraviețuirea noastră.

AVEȚI CREDINȚĂ ÎN DUMNEZEU

Isus a luat cuvântul, și le-a zis: „Aveți credință în Dumnezeu! Adevărat vă spun că, dacă va zice cineva muntelui acestuia: „Ridică-te și aruncă-te în mare”, și dacă nu se va îndoi în inima lui, ci va crede că ce zice se va face, va avea lucrul cerut.

MARCU 11:22-23

Lunile de lucrare în Rhodilly ne-au adus în multe moduri, multe satisfacții. Dar, datorită atacurilor repetate de febră, pe lângă inaniția cauzată de lipsa mâncării adecvate, sănătatea mea era fragilă, iar Ruth era doar o umbră a ceea ce fusese cândva. Îndată ce am simțit că putea rezista încercării unei lungi călătorii cu hamacul, am organizat o mică caravană și ne-am îndreptat spre teritoriul Barroba, neștiind dacă va supraviețui sau nu călătoriei.

Eram sfâșiați între sentimentele victoriei și cele ale înfrângerii. Cu toate că ne bucurasem de multele minuni pe care la făcuse Dumnezeu, totuși, inimile ne erau grele la gândul că lăsam în urmă atât de multe lucruri care nu fuseseră încă făcute. Uitându-mă în urmă la decizia luată, cred că factorul determinant era convingerea noastră simplă, practică, conform căreia Îi puteam fi mai de folos lui Dumnezeu, vii decât morți. Bineînțeles, moartea misionarilor realiza multe – atât prin mărturie, cât și prin exemplu. Dar și viețile misionarilor realizau ceva. Iar noi simțeam călăuzirea lui Dumnezeu, pentru acel timp și loc, în a-L sluji prin viețile noastre.

Mutându-ne încă o dată

Dumnezeu a binecuvântat călătoria noastră de nouă zile, călătorie ce a ținut mai mult decât era normal, din cauză că Ruth era foarte slăbită. Matthew, băiatul nostru de casă, a slujit fără să obosească, în fiecare zi a călătoriei, cărând o încărcătură de 22,65 kilograme pe cap. Apoi, când ne instalăm corturile, el îngenunchea lângă patul lui Ruth și se ruga în timpul nopții pentru vindecarea ei. După o scurtă ședere în Gropaka, Ruth părea să își revină încetul cu încetul. Dar am simțit că sănătatea ei s-ar reface mai bine dacă am trăi lângă coastă, în loc să fim în interior, deoarece acolo ne-am putea reface rezervele mai repede. Pe lângă acestea, nevoia de misionari care să lucreze în mijlocul triburilor de coastă era mare.

Ne-am odihnit câteva zile la vechiul nostru centru Gropaka, iar apoi am făcut lunga călătorie până la Garraway. De acolo, am mers în sus, spre nord de coastă cu o barcă până la Sinoe, o așezare aflată la gura râului Sinoe. Ne-am decis să ne mutăm la Tupplutown, la aproximativ douăzeci și patru de mii de kilometri în interior, pe râul Sinoe și să construim o casă temporară de pământ și ierburi. Micuța Jitueh (acum numită „Ruthie”) a făcut călătoria cu noi și a continuat să trăiască cu noi ca o fiică.

Totuși, starea lui Ruth s-a înrăutățit continuu. A ajuns în punctul în care să nu mai poată mânca aproape nimic. Dieta noastră principală consta din orez cu ceva foarte puțin alături, cu excepția „untului de palmier”, dar ea nu primea aproape nimic hrănitor. Organismul ei pur și simplu nu putea digera orezul – la câteva ore după ce mânca, îl vomita. Mi-am dat seama că pentru a-i salva viața, ea trebuia să părăsească țara bântuită de malarie cât de curând posibil.

Pe drumul spre Africa, corabia lui Ruth se oprise la Tenerife, în insulele Canare, unde a întâlnit o familie deosebită de misionari. Aveam adresa lor, așa că le-am trimis o telegramă prin care le spuneam că ea se va îmbarca în curând pe un vas care s-o ducă spre nord. Eram sigur că vor dori s-o întâmpine și s-o ajute să găsească

un loc unde să stea până ce voi veni și eu, câteva săptămâni mai târziu. Trebuia să rămân în Sinoe până ce fratele lui Ruth, Alfred Trotter, sosea pentru a prelua lucrarea, și trebuia, de asemenea, să aranjez ca cineva să aibă grijă de micuța Ruthie până sosea familia Trotter.

Nici lui Ruth și nici mie nu ne plăcea ideea de a fi despărțiți, mai ales pentru că era imposibil de zis cât de curând și în ce circumstanțe vom fi din nou împreună. Erau atât de multe incertitudini. Va sosi familia Trotter atunci când ne așteptam noi? Voi reuși să obțin un bilet pentru mine însumi spre insulele Canare atunci când voi avea nevoie? Vor reuși misionarii cărora le scrisesem s-o întâmpine pe Ruth și să aibă grijă de ea? Lipsa comunicării în timpul următoarelor săptămâni ce păreau atât de lungi, urma să fie agonizantă pentru amândoi. Iată partea istorisirii lui Ruth, după cum o povestește ea însăși.

Istorisirea lui Ruth

Când se părea că nu există nici o perspectivă de însănătoșire, Henry a făcut niște aranjamente cu un agent de vas olandez pentru o călătorie spre insulele Canare. Deoarece nu exista nici un program de serviciu, agentul a spus că atunci când va intra în port următorul vas ce se va îndrepta spre nord, îl va ruga pe căpitan să sufle din fluier. Puteam auzi sunetul din casa noastră și am fi știut că vasul era în port.

Câteva zile mai târziu, stăteam întinsă pe pat, întrebându-L pe Dumnezeu despre lucrurile ce ne erau rezervate în viitor. Chinina pe care o luam pentru a ajuta la îndepărtarea malariei, avea efectul dereglării radicale a ciclului menstrual al unei femei – și bineînțeles, ea nu oferea, în nici un caz, protecție totală împotriva febrei. Dar credeam cu tărie că „dereglarea” ciclului meu nu se datora tabletelor de chinină; eram sigură că eram însărcinată. În timp ce stăteam pe pat, întrebându-mă cum s-ar putea dezvolta normal copilul meu când eu nu mă hrăneam decât puțin, am auzit în depărtare sunetul fluierului.

Adunându-mi forțele, m-am ridicat și am împachetat în două geamantane cea mai mare parte din lucrurile personale și în aproximativ două ore, ne aflam într-o „luntre” – o barcă cu vâsle, adâncă, folosită la ducerea încărcăturilor în sus, pe râu. Acolo eram Henry și cu mine, micuța Ruthie și câțiva dintre băieții de la misiune, pentru a vâsli la rame.

Când am ajuns la Sinoe, la casa agentului, am aflat că va dura ceva până ce vom fi luați pe fregata olandeză, așa că ne-am dus în casa de oaspeți. Ruthie era liberă să alerge și să se joace și i-a făcut plăcere să privească râul și oceanul. Mai târziu, când se apropia timpul de îmbarcare, am trimis băieții s-o cheme, dar ei s-au întors spunând că era de negăsit. Bineînțeles că voiam cu disperare să o îmbrățișez de rămas bun, dar a venit timpul când a trebuit să urc în barcă cu Henry pentru a fi duși la vaporul ancorat la o anumită distanță de țărm.

În timp ce alunecam în jos, pe ultima porțiune a râului, pentru a intra cu barca în apa mării, am auzit un țipăt ascuțit. M-am întors și am văzut-o pe Ruthie alergând de-a lungul plajei nisipoase spre marginea râului, ridicându-și și coborându-și mâinile și strigând: „mă-miii-cooo, mă-miii-cooo!” Era un vaiet lung, un plânset convulsiv. Lacrimi fierbinți mi-au brăzdat fața în timp ce continuam să-mi flutur mâinile în semn de rămas bun. În final, s-a oprit din alergat acolo unde râul se unea cu marea. În timp ce o priveam făcându-ne semn cu mâna, până nu am mai putut distinge pe țărm figura ei copilărească, mă întrebam dacă o să-mi mai revăd vreodată scumpa și micuța mea fiică africană.

Când am ajuns la corabie, Henry m-a ajutat să intru în scaunul mami împreună cu bagajele și cu mult mai multe lacrimi, ne-am luat și noi la revedere. Apoi, echipajul m-a ridicat pe punte și în curând după aceea, vaporul cu aburi s-a îndreptat spre nord. Dându-și seama cât de grav eram bolnavă, căpitanul olandez a fost deosebit de amabil și mi-a oferit tot confortul. M-a invitat să mănânc la masa căpitanului, așa că mi s-a dat cea mai bună hrană posibilă. Mi-a pus la dispoziție propriul său scaun și perne, pentru a sta pe puntea superioară în locul ales de mine, astfel că am putut beneficia de briza mării în clima aceea tropicală.

Sosirea în insulele Canare

După câteva săptămâni pe mare, într-o după-amiază târziu, am debarcat pe insula Canarele Mari. De acolo, a trebuit să mă transfer pe o barcă noaptea pentru a ajunge pe insula Tenerife. Aceste insule fuseseră colonizate de Spania, așa că spaniola era limba principală – și din păcate, nu știam deloc spaniola. Dar șoferul unui taxi tras de cal, care știa puțină engleză, m-a ajutat luându-mă la un restaurant din apropiere. Acolo, am luat cina în mijlocul privirilor insistente ale tuturor celor ce nu le venea să-și creadă ochilor la vederea mea.

Mai târziu, am aflat că nici o spaniolă decentă, respectabilă, nu era vreodată văzută în public neînsoțită de un bărbat. Dacă aș fi știut standardele culturii, l-aș fi rugat pe taximetrist să mănânce cu mine. Dar cred că neputința era cea mai bună apărare a mea – eram slabă ca un băț și albă ca varul. Nu puteam citi meniul în spaniolă, așa că chelnerul mi-a adus pur și simplu o farfurie cu mâncare, dar a fost bună. Cât era de minunat să mănânci altceva decât orez! Apoi, taximetristul m-a luat înapoi la debarcader pentru a mă îmbarca pe un vas.

Călătoria din timpul nopții a decurs fără evenimente, iar eu abia așteptam să-mi întâlnesc a doua zi, prietenii misionari americani. Vasul trebuia să ancoreze la ora șase dimineața, așa că în ciuda slăbiciunii mele, m-am trezit devreme și am urcat pe punte împreună cu bagajele mele. Dar am căutat în zadar să văd pe debarcader vreo față cunoscută. Cu speranța că prietenii mei vor veni, am așteptat până am fost ultimul pasager de pe punte. *Ce o să mă fac?* Mă întrebam eu. Dar a trebuit să cobor din barcă, așa că am pornit în jos pe pasarelă, luptându-mă să duc bagajele. Chiar atunci, un taximetrist amabil a venit la mine și a zis: „Pot să vă ajut?”

I-am spus numele oamenilor pe care doream să-i văd și i-am dat adresa lor. El m-a dus în ceea ce gândea că era districtul în care locuiau, dar acești misionari erau necunoscuți acolo. I-am sugerat să mă ducă la consulatul Americii. „La șase jumătate, duminica dimineața!”, a exclamat el. „Nu, nu, nu! Voi avea eu grijă de tine.”

A condus până la un hotel, m-a dus în holul unde puteam sta jos și mi-a zis să rămân acolo până se întoarce. Într-o jumătate de oră, a reapărut pentru a-mi spune că găsise locul pe care-l căutam, așa că am urcat din nou în taxiul tras de cal. Curând, s-a oprit în fața unui zid de cărămidă, cu o poartă arcuită și a bătut din palme. O femeie spaniolă, pe nume Elouisa, a răspuns chemării sale și a deschis poarta.

Am fost condusă în camera de zi a casei. Acolo, pe pian, erau pozele de familie ale prietenilor pe care îi așteptasem să mă întâmpine. Elouisa mi-a zâmbit și a dispărut. Peste câteva minute, o misionară americană, domnișoara Mae Hiller, a intrat în încăpere. A fost foarte amabilă și m-a făcut să mă simt binevenită și mi-a explicat că familia de misionari pe care o căutam, se întorsese în Statele Unite, iar ea le luase locul.

M-a invitat să stau cu ea, de vreme ce avea o casă atât de mare. Deoarece era singură, subînchiriasse o mare parte din ea unei familii de spanioli ce avea câțiva copii. Am acceptat oferta domnișoarei Hiller și ea m-a făcut să mă simt confortabil.

Încercarea grea de la spital

După vreo două zile de odihnă, m-am dus la spital, la un doctor vorbitor de limbă engleză, dr. Zarolo. I-am dat fișele medicale cu istoria bolii mele și el m-a ținut acolo câteva zile pentru raze X și pentru a mă ține sub observație. Când i-am spus că eram sigură că eram însărcinată, a râs la ideea aceasta. „Ești atât de subnutrită, încât abia mai ai viață în tine”, a spus el. „Nu este nici cea mai mică posibilitate să porți în tine viața unui copil.”

Într-o zi, l-am întrebat direct ce nu era în regulă cu mine. A ezitat să-mi dea un răspuns, iar eu mi-am pierdut răbdarea.

„Uite ce e, doctore”, am zis eu. „Sunt bolnavă de mult timp și poate îmi va lua mult timp să mă însănătoșesc. Dar vreau să știu. Am vreo boală oribilă a junglei? Nu contează ce găsești că nu e în regulă cu mine, vreau să știu și vreau să știu acum!”

„Ei bine, nu am vrut să te alarmez”, a zis el, „dar ai cel mai urât stomac dilatat pe care l-am văzut vreodată. Pur și simplu nu funcționează cum trebuie. Când mănânci, este ca și cum ți-ai goli farfuria într-un geamantan vechi. Mâncarea nu e digerată; fermentează doar până ce o pierzi din nou.”

„Care e răspunsul?” am întrebat eu.

„Doar operație”, a răspuns el.

„Nu, mersi”, am răspuns eu imediat. „Dacă trebuie să fiu operată, voi aștepta până mă voi întoarce în țara lui Dumnezeu!” Nu numai că nu doream să mă supun unei operații într-o țară străină, dar simțeam că aș fi pus în pericol viața bebelușului meu dacă îi permiteam acestui doctor să mă opereze.

Doctorul Zarolo a insistat, pentru că nu voi supraviețui pentru a ieși din insule și a mă întoarce în Statele Unite. Fără știrea mea, îi telegrafiasse deja soțului meu spunându-i că situația mea era precară și că el trebuia să vină imediat. Dar când am refuzat ferm operația, i-a telegrafiat din nou lui Henry cerându-i permisiunea de a mă opera, deoarece el credea că acesta era singurul mod de a-mi salva viața. Dar Henry părăsise deja Sinoe și se afla în Monrovia, așteptând să primească banii pentru călătoria spre insule, așa că a doua telegramă nu a ajuns la el. Era potrivirea făcută de Dumnezeu că nu a primit-o.

Eu nu am știut ce făcuse doctorul până când, într-o zi, a venit la spital pentru a mă vizita, consulul american. Când l-am văzut, am început să am suspiciuni. Am refuzat să-i răspund la întrebările referitoare la bordul de misiune și la finanțele mele. După ce a plecat, am început să mă tem că acest bine-intenționat doctor ar putea încerca să găsească o cale de a trece peste protestele mele pentru a începe operația. Eram foarte, foarte slăbită. Vederea îmi slăbise atât de mult, încât nu mai puteam citi, iar uneori nu mai puteam distinge între persoanele ce intrau în cameră.

După vizita consulului, m-am hotărât să plec din spital. L-am chemat pe doctor în camera mea și i-am spus că m-am hotărât să părăsesc spitalul a doua zi. Și-a dat toate silințele să mă facă să renunț, dar nu am cedat. Domnișoara Hiller venea să mă vadă în fiecare zi, la patru după amiaza, așa că m-am decis ca atunci când va veni să mă viziteze, să mă întorc acasă cu ea.

A doua zi, după ce infirmiera mi-a luat bolul de supă, m-am sculat din pat, m-am așezat pe scaun și m-am împins, câțiva centimetri de fiecare dată, pentru a ajunge la chiuvetă și la dulap. A fost un test dur de două ore în care m-am spălat, mi-am periat părul, m-am îmbrăcat și încălțat și mi-am făcut bagajele. Dar Dumnezeu m-a ajutat s-o fac. Eram prea slăbită pentru a umbla fără ajutor, așa că am stat jos și am împins scaunul la fereastra de unde puteam privi imaginea frumosului munte și aștepta vizita domnișoarei Hiller.

A fost uimită să mă vadă stând în scaun și complet îmbrăcată atunci când a intrat în încăpere. Sperasem că doctorul va mai trece o dată pe acolo pentru a afla că plecăm. Dar după ce am așteptat două ore, am decis că era momentul să plecăm, așa că am pornit spre ieșirea spitalului. Domnișoara Hiller îmi ducea bagajul, iar eu mă agățam de ea cu mâna stângă, în timp ce încercam să-mi mențin echilibrul cu mâna dreaptă cu care mă țineam de perete, timp în care-mi târam picioarele. Parcursesem deja o parte din coridorul lung când, doctorul uimit, ne-a întâlnit, a apucat un scaun și l-a pus sub mine.

„Îmi e practic imposibil să vorbesc cu tine deseară, dar revino să mă vezi imediat ce o să poți”, a zis el. Vreo douăzeci și cinci de oameni erau îngrămădiți în camera de așteptare pentru a-și aștepta rândul să-l vadă, așa că am înțeles de ce nu avea atunci timp să mă consulte. Am rămas pe scaun în timp ce domnișoara Hiller s-a dus la intrare și a închiriat un taxi tras de cal. Apoi s-a întors după mine și bagajul meu. Peste câteva minute eram la ea acasă.

Darul credinței

Domnișoara Hiller și fata spaniolă, Elouisa, m-au ajutat să urc scările și să mă instalez într-un dormitor confortabil. După câteva zile, m-am simțit suficient de puternică pentru a-mi părăsi patul și să cobor pentru a cânta la pian. În aceeași zi, consulul american a sunat-o pe

domnișoara Hiller spunându-i că dorea s-o vadă pentru a cumpăra o parte din mobila ei. Cum stăteam prin apropiere, ascultând discuția lor, dintr-o dată mi-am dat seama că mi se întâmpla ceva ciudat. Tot la câteva secunde, vedeam înaintea ochilor dungii negre, diagonale.

M-am scuzat și am pornit spre bucătărie – pe măsură ce mă îndepărtam, dungile negre apăreau tot mai late și mai frecvente. M-am prăbușit chiar în momentul în care am zărit-o pe Elouisa în bucătărie și am strigat-o pe nume. Ea a strigat după ajutor și fiecare a venit în fugă. Puteam auzi tot ce se întâmpla în jurul meu, chiar dacă nu înțelegeam spaniola. Dar, pentru un timp, nu contează cât de mult am încercat, nu-mi puteam mișca nici măcar un deget.

M-au ridicat și m-au dus în cel mai apropiat pat și m-au înfășurat în pături. Domnișoara Hiller era de-a dreptul alarmată și a stat tot timpul lângă mine. În sfârșit, am reușit să vorbesc și am asigurat-o: „Sunt bine”.

Curând, paralizia temporară m-a părăsit, dar eram extrem de slăbită. Câteva ore mai târziu, întreaga familie m-a ajutat să urc scările circulare până în camera mea și până în pat. Acolo am zăcut șase săptămâni lungi de tot, fără a avea vreo veste de la Henry sau de acasă. Nu fusesem în stare să scriu pentru a anunța pe cineva unde mă aflam. Casa pe care șoferul de taxi o găsisese în final, nu era la aceeași adresă unde scrisese inițial Henry. Dar știam că eram în mâinile lui Dumnezeu.

Elouisa și cu mine am petrecut clipe excelente împreună, cu toate că ea nu știa deloc engleză, iar eu nu știam defel spaniola. Dar treptat, fiecare a învățat câteva cuvinte în limba celeilalte, cuvinte cu care am putut conversa, dar ajutându-ne și de expresiile faciale, gesticulații și arătând cu degetul spre obiecte. Ne-am înțeles minunat. Îmi pregătea în fiecare zi o supă de legume și din când în când, o bucată de pește fiert proaspăt.

Încet, mi-am recăpătat forțele, și, după câteva săptămâni, am putut merge pe distanțe scurte. Apoi, am început să simt mișcările rapide și loviturile delicate ce mi-au confirmat că eram, într-adevăr, însărcinată. I-am mulțumit în fiecare zi lui Dumnezeu pentru acest dar al vieții și m-am rugat pentru ceea ce, instinctiv, știam că va fi un fiu. Ieșind în soarele ce strălucea pe terasa de la etaj, mă uitam în

jos, la vapoarele din port și mă gândeam dacă nu era cumva Henry la bordul vreuneia din ele. Erau momente când mă întrebam dacă voi mai trăi pentru a-l vedea din nou.

Timp de mai multe săptămâni nu am putut citi, dar mi-am ținut Biblia sub pernă. Ocazional, răsfoiam paginile și o țineam aproape de mine cât timp mă rugam. Într-o zi, am simțit un îndemn special de a mă uita la Biblia mea, așa că am tras-o de sub pernă, iar ea a căzut, deschizându-se. Tot textul era fie dublat, fie încetșosat, fie era tăiat, cu excepția ultimelor patru cuvinte de pe pagină: „**Aveți credință în Dumnezeu**” (Marcu 11:22). Cuvintele acestea ieșeau în evidență cu litere clare, negre, pronunțate.

Stând întinsă și meditănd la cuvinte și mirându-mă de miracolul de a putea să le citesc, am zărit altceva. La dreapta mea, chiar deasupra liniei ochilor mei, la o distanță destul de mare, am văzut ceea ce părea a fi o cărămidă neagră. Era irizată și strălucea cu raze de aur. Chiar dacă venea rapid spre mine, nu-mi era frică. După ce mi-a atins pieptul, a dispărut, dar am știut că indiferent ce obiect era, el reprezenta darul credinței. În acel moment am fost umplută de un sentiment de siguranță că eram vindecată.

Imediat, m-am ridicat în pat și am început să-I mulțumesc lui Dumnezeu pentru vindecarea mea. Apoi, am alunecat din pat pe podea, rugându-mă și plângând și laudându-L pe Dumnezeu și vorbind în alte limbi. Dumnezeu mă atinsese și eu eram sigură de acest lucru. După puțin timp, m-am ridicat pentru a mă așeza din nou în pat și m-am simțit atât de rău, foarte rău. Știam că acesta era momentul de criză. Am simțit că dacă acum nu mă țineam cu toate puterile de vindecarea mea, voi muri. Așa că m-am luptat cu diavolul.

„Diavole cel vechi, aceasta este ultima dată când mă faci să fiu bolnavă!” am declarat cu voce tare. „Eu sunt vindecată! Cuvântul spune că sunt vindecată, Dumnezeu spune că sunt vindecată, Duhul mărturisește că sunt vindecată și eu sunt vindecată!”

Am făcut un zgomot atât de mare, încât peste câteva minute, domnișoara Hiller, Dona Carmen și cam șase din copiii ei spanioli, s-au îngrămădit în camera mea, întrebându-se dacă nu cumva mi-am pierdut mințile. Și iată-mă pe mine, stând ridicată în pat, lacrimile îmi brăzdau fața, eu îl mustram pe diavol și vorbeam în

alte limbi. I-am asigurat că mă bucuram de victoria pe care mi-o dăduse Dumnezeu și le-am spus că eram vindecată.

După câteva zile, am primit o telegramă de la Henry. Era la Canarele Mari și urma să sosească la Tenerife, a doua zi dimineața, la ora șase!

Compania de telegraf îmi trimisese telegrama de la adresa la care o trimisese el. Aproape că am explodat de atâta bucurie. Când i-am spus domnișoarei Hiller că plănuiam să cobor la debarcader pentru a-l întâmpina a doua zi dimineața, ea s-a gândit că nu ar fi deloc înțelept și a refuzat să mă însoțească. Totuși, Elouisa a fost încântată de idee și a fost de acord să meargă cu mine.

Dimineața următoare, la cinci și treizeci, Elouisa și cu mine am coborât trei străzi spre debarcader și am urmărit vasul care a tras în doc. Asta a fost o adevărată realizare, devreme ce timp de câteva săptămâni, nu am putut umbla. Am zărit chipul lui Henry în mulțimea de pe debarcader, cam în același moment când m-a zărit și el și a venit în fugă pe chei.

Ce întâlnire! Și ce încântată la culme eram să fiu suficient de puternică pentru a mă plimba, iar acum să mă reîntâlnesc cu Henry. Săptămânile în care mă întrebam dacă îl voi mai revedea vreodată, trecuseră.

Trei zile mai târziu, am primit locuri pe un vapor cu aburi ce transporta poșta spre Liverpool, Anglia, loc în care, la scurt timp, am reușit să ne imbarcăm pe o navă ce se îndrepta spre New York. În timpul călătoriei pe ocean, am suferit într-o oarecare măsură de rău de mare, pentru că în acele zile, nu erau stabilizatori pe vase. Dar odată ce picioarele mele au ajuns din nou pe pământ solid, mi-am putut demonstra vindecarea. Dumnezeu îmi dăduse un stomac nou și un apetit grozav, și mi-a pus la dispoziție băcăni pentru a-l satisface! Glorie să fie adusă acestui Nume minunat!

Între timp, înapoi în Liberia...

Pentru a-mi continua povestirea (a lui Henry), lucram în Tupplutown într-o zi, când a venit din Sinoe, un alergător, aducând o telegramă

de la un doctor din Tenerife care zicea: „Soție în condiție critică; vino imediat.”

Era o veste sfâșietoare. Familia Trotter nu sosise încă pentru a ne lua locul, și mai mult, nu aveam bani pentru o călătorie spre Insule. Dar în loc să aștept, am lăsat-o pe Ruthie în grija temporară a unui alt cuplu de misionari și am luat o barcă spre nord, spre Monrovia, capitala Liberiei. Aici puteam comunica mai bine cu lumea din exterior.

La Monrovia, am telegrafiat spre America cerând fonduri și am trimis o telegramă și la adresa pe care mi-o lăsase Ruth, întrebând de ea. Spre deznădejdea mea, telegrama a fost returnată mai târziu, cu un bilet alăturat: „Adresă necunoscută.” M-am gândit că asta însemna, probabil, că soția mea murise, bazat fiind pe ceea ce prezicea telegrama primită de la doctor.

Mai târziu am aflat că Ruth îmi scrisese la adresa de la Sinoe, dar eu plecasem deja la Monrovia înainte ca scrisoarea să sosească. Serviciul poștal în acele zile era foarte, foarte încet. Ea nu a știut nimic despre telegrame și nici de faptul că eu plecasem spre Monrovia. Nici eu nu știam nimic de situația ei sau de faptul că doctorul încerca acum să aibă consimțământul meu pentru a o opera pe Ruth.

Imediat ce au sosit banii din State, m-am îmbarcat la Monrovia pe o fregată germană ce se îndrepta spre Europa, dar care urma să aibă o oprire în Insulele Canare. Am debarcat la Canarele Mari și am luat o barcă spre Tenerife. Fără să știu dacă Ruth mai era în viață, am trimis totuși o telegramă la adresa pe care o aveam, anunțând că voi sosi la ora șase a doua zi dimineața.

Când vaporul a tras la debarcader, mă aflam pe punte. Spre marea mea surpriză, acolo stătea Ruth – puțin palidă, dar radia zâmbind – cu o doamnă spaniolă lângă ea. Încântarea pe care am experimentat-o la acea reîntâlnire, este de nedescris. Am plâns amândoi de bucurie când mi-a povestit Ruth despre vindecarea minunată pe care i-o dăduse Dumnezeu și când mi-a zis că simțise mișcările ce confirmau faptul că ea aștepta primul nostru copil.

Întoarcerea în S.U.A.

Călătoria de întoarcere în America a fost una plină de bucurie. Am văzut-o pe Ruth recăpătându-și puterile în loc să și le piardă, așa cum se întâmplase atât de mult timp. Era încă extrem de slăbită, dar niciodată nu s-a mai îndoit de faptul că Dumnezeu o vindecase.

Îndată ce am ajuns în portul New York, am mers în Atlantic City, New Jersey, pentru a fi cu mama lui Ruth ce era acum văduvă. În timpul vizitei noastre la mama Trotter, am aflat că mai mulți vecini erau nerăbdători să audă rapoarte despre lucrarea noastră în Africa, așa că am început să avem întâlniri în case, deoarece nu era nici o biserică evanghelică acolo.

Curând, oamenii au dorit să înceapă o astfel de biserică și m-au rugat să rămân ca pastor al lor. O familie din grup deținea câteva apartamente și ne-a oferit un loc unde să locuim. Simțind că aceasta era voia lui Dumnezeu pentru noi în acel timp, le-am acceptat oferta și am început prima biserică penticostală din Atlantic City.

La aproximativ trei luni după sosirea noastră în Atlantic City, s-a născut fiul nostru, John, în ianuarie 1924. Cincisprezece luni mai târziu, fiica noastră s-a născut în același apartament și am numit-o Ruth Anita. Pentru noi, nu a fost nimic mai puțin decât un miracol, faptul că Dumnezeu ne-a dat doi copii minunați. În timpul zilelor în care fusesem extrem de bolnavi în interiorul Liberiei, se părea că nu vom părăsi niciodată vii țara. Într-o zi, în timpul acelei perioade groaznice, pe când ne simțeam părăsiți și singuri, mi-am ridicat Biblia și L-am rugat pe Dumnezeu să mă încurajeze din Cuvântul Său. Mi-am deschis Biblia la Psalmul 128 și am citit versetul 6: „Și să vezi pe copiii copiilor tăi”.

La acea dată, acest lucru părea absolut imposibil, dar promisiunea lui Dumnezeu s-a împlinit negreșit. El ne-a dat un fiu și o fiică, care împreună cu tovarășii lor de viață, au petrecut mulți ani în lucrare. Și noi i-am văzut pe copiii copiilor noștri! Dumnezeu ne-a dat opt nepoți și treisprezece strănepoți.

În toți anii cât am umblat cu Domnul, am proclamat continuu: „Binecuvântat să fie Domnul, care zilnic ne poartă povara,

140 / *Înainte să te ucid și să te mănânc*

Dumnezeu, mântuirea noastră.” (Psalmul 68:19). Cu adevărat, El a fost absolut credincios față de noi.

EXTINDEREA LUCRĂRII NOASTRE

Mulțămesc lui Dumnezeu... că neîntrerupt te pomenesc în rugăciunile mele, zi și noapte. Căci mi-aduc aminte de lacrimile tale, și doresc să te văd, ca să mă umplu de bucurie.

2 TIMOTEI 1:3-4

Știam că nu era bine să ne luăm copiii în Liberia datorită climei șoribile și a condițiilor primitive. Așa că am acceptat să lucrăm în State pe măsură ce Dumnezeu deschidea ușile pentru noi. După ce am înființat o biserică în Atlantic City, mai târziu, am păstorit prima biserică evanghelică din Colorado Springs, Colorado. Acolo, în clima aceea montană, plăcută, ne-am refăcut complet sănătatea.

După aceea, am acceptat chemarea de a păstori biserica First Assembly of God din Wichita, Kansas. În timp ce ne aflam acolo, în 1932, am răspuns unei provocări venite din partea altor misionari de a ajuta la evanghelizarea Teritoriului de Nord, ceea ce este acum cunoscut ca fiind Ghana, Africa de Vest. Am fost de acord să mergem, deoarece am simțit că acolo clima era mai potrivită pentru copiii noștri. În Ghana, în timp ce John și Ruth erau recunoscuți ca misionari în străinătate, Africa și-a pus amprenta asupra lor, după cum și-a pus-o, cu siguranță, și asupra noastră.

[Nota editorului: Familia Garlock a slujit timp de patru ani în Ghana, timp în care au ajutat la studierea limbii populației Dagomba. Nici o parte a Bibliei nu fusese, vreodată, tradusă în acest dialect. Ei au construit, de asemenea, prima biserică pentecostală în Tamale, cel mai mare oraș din Teritoriul de Nord. Dar au ales să nu intre în detalii referitor la această misiune ca parte a acestei cărți.]

După întoarcerea din Ghana, am păstorit biserica *Full Gospel Tabernacle* din Kansas City, Kansas, timp de șapte ani. Dar Africa nu terminase cu noi.

Revizitarea Liberiei

În 1923, când am părăsit Sinoe – ultimul centru la care am lucrat în Liberia – o lăsasem pe Ruth, fiica noastră africană, la un misionar din apropiere, până ce au sosit sora mea Blanche și soțul ei Alfred Trotter. Ei au avut grijă de ea în timpul serviciului lor misionar. Apoi, când familia Trotter a trebuit să părăsească terenul din cauza sănătății lui Blanche, i-au rugat pe niște misionari metodiști s-o ia pe Ruth la școala lor de misiune pentru ca ea să-și completeze educația. Familia Williams a consimțit cu plăcere.

Centrul metodist se afla pe coastă, la Nana Kru – zona în care Jetu o născuse pe Ruth. Când Alfred a dus-o acolo, a explicat familiei Williams cum o salvasem pe fetiță din sclavie și cum am înapoiat-o mamei sale, o femeie Kru, iar apoi cum am ținut-o după moartea mamei ei, ca pe propria noastră fiică.

La auzirea povestirii și după ce a văzut-o pe fată, un predicator băștinaș de la Nana Kru, Amos Wrubu, a strigat: „Aceasta este fiica mea pe care am pierdut-o demult!”

Apoi, el i-a spus lui Alfred aceeași poveste pe care ne-o spusese nouă Jetu despre răpirea și uciderea fiului ei de către vraci. El a zis că Jetu îi luase fiica și fugise, iar el nu mai auzise de atunci, nimic despre ea. Când Wrubu a strâns-o pe fetiță în brațe și a arătat spre însemnele tribale pe care i le pusese pe frunte pe când ea era doar un bebeluș, mare a fost bucuria acestei uimitoare reîntâlniri a tatălui cu fiica sa. Micuța Ruth a stat cu d-l și dna Williams la școala lor de misiune până cei doi au plecat în vacanță, iar atunci s-a dus să locuiască cu tatăl ei.

Vești de la fiica noastră africană

În timpul anilor petrecuți în Kansas City, am primit o scrisoare sfâșietoare de la Ruth. Ea primise o adresă a noastră ce nu mai era

de actualitate, dar misionarii de la acel centru de misiune ne-au trimis scrisoarea ei în State.

Ruth ne explica în scrisoarea ei că ne mai scrisese de multe ori nouă, părinților ei creștini, fără a primi însă nici un răspuns. N-am aflat niciodată de ce nici una din acele scrisori nu a ajuns la noi, dar aceasta a reușit cumva, să ne găsească. Ea ne-a spus despre căsătoria ei cu un pastor metodist, Benjamin Suehn și despre nașterea celor patru copii, dintre care unul murise. Ea îi dăduse unuia din fiii ei numele meu. Ea mai zicea și că tatăl ei decedase și, bineînțeles, abia își mai amintea de mama ei naturală, așa că pentru ea, noi reprezentam familia ei. Încheia spunând: „Vă implor pe toți, trimiteți-mi cuvinte de mângâiere ieșite din gura voastră.”

Cu toate că eram încântați să avem vești de la Ruth, ne-am întristat gândindu-ne că toate scrisorile ei anterioare fuseseră pierdute. Din cauză că nu doream să-și împartă cu noi loialitatea față de familia Williams care îi purta de grijă și îi oferea educație, noi nu încercaserăm să ținem legătura cu ea. Și nu știam nici că ea plecase să locuiască cu tatăl ei.

Când am primit această scrisoare de la ea, i-am scris imediat și am asigurat-o de interesul și rugăciunile noastre. În următorii ani, am corespondat cu ea cât de des am putut și deseori am trimis cadouri pentru ea și copiii ei, împreună cu materiale didactice pentru a le folosi în biserica lor.

Apoi, în 1943, ne-am mutat în Springfield, Missouri, când am fost rugat să devin directorul de teren pentru Africa, al departamentului de misiuni în străinătate al lui Assemblies of God. În perioada în care am slujit în această poziție, am făcut multe călătorii în Africa pentru a supraveghea lucrarea din țările de pe continent, țări în care lucrau misionarii noștri. A trebuit să monitorizez 150 de misionari ce lucrau cu normă întreagă. Într-o călătorie planificată pentru decembrie 1945, Ruth și-a planificat să mă însoțească și am sperat că va fi posibil să ne vizităm fiica africană în timpul ce urma să-l petrecem în Liberia.

I-am scris lui Ruth și i-am spus când ne așteptam să ajungem în Africa, dar am avertizat-o că nu eram deloc siguri că îi vom putea vizita satul. În ciuda marilor îmbunătățiri făcute la sistemul de

transport de-a lungul anilor, călătoria prin Liberia era încă foarte primitivă și era imposibil să-ți faci planuri cu mult în avans.

Am ajuns în Liberia, în decembrie 1945, la timp pentru a fi prezenți la Convenția misionară de Crăciun la care Blanche și cu mine participasem cu douăzeci și cinci de ani înainte. În timpul Convenției, un tânăr băștinaș a venit la casa de oaspeți în care stăteam pentru a ne întreba dacă o cunoșteam pe Ruth Suehn. Noi am răspuns: „Da, o cunoaștem.” Zâmbind cu gura până la urechi, ne-a zis că el era din satul ei, Barclayville și că ar fi fericit să-i ducă o scrisoare de la noi. Așa că i-am trimis o scrisoare prin care-i spuneam că ne vom da toate silințele s-o vizităm la începutul lui februarie 1946.

După Convenție, am pornit într-o lungă călătorie în interior, pentru a vizita mai multe centre misionare izolate, iar dna Garlock a mers împreună cu alte două misionare la centrul din Newaka pentru a petrece un timp acolo. Pentru această călătorie, unul din cărașii ei a fost fiul lui Gredeji din Gropaka. Bătrânul Gredeji fusese unul din hamalii ei în prima ei călătorie spre interior, în 1921.

Călătoria spre Barclayville

M-am reîntâlnit cu dna Garlock, în Newaka, în 22 ianuarie 1946, iar câteva zile mai apoi, am pornit spre Capul Palmas. De acolo, a trebuit să mergem 80.450 kilometri în sus de coasta Atlanticului, spre un oraș numit Pickaninny Cess, iar apoi 16.090 kilometri spre Barclayville. Sperasem că vom călători de la coastă, în sus, cu un avion, dar am aflat că serviciul aerian fusese întrerupt. Singura modalitate rămasă era aceea de a lua o barcă care să ne ducă la Pickaninny Cess, lucru dificil de făcut. În final, am găsit căpitanul unui vas și al unui echipaj, care a spus că ne va duce; și-a planificat să plece din Capul Palmas la ora 14:00, în 28 ianuarie. Dar când ne-am întors la ora stabilită, căpitanul era de negăsit. L-am căutat și am întrebat despre cauza întârzierii.

„Briza, el nu plotivit încă”, a răspuns el. (*Plotivit* era cuvântul folosit de el în dialect pentru „potrivit”). Dar ne-a asigurat că se

aștepta ca briza potrivită să bată în orice moment și că ne va anunța când va fi gata să pornească. (Barcagii nu trăgeau cu zel la rame ore după ore, așa că ei așteptau, sperau să bată briza bună pentru a naviga rapid de-a lungul coastei.)

În final, am mers la culcare îmbrăcați pentru a fi gata să plecăm la momentul anunțului. La 4:00, a doua zi dimineața, căpitanul a venit și ne-a spus: „Briza, el plotivit acum.” Am urcat în barcă cu bagajele și echipamentul nostru, și cu cei patru băieți de la misiune ce ne însoțeau pentru a ne ajuta la căratul încărcăturii. Pe lângă bagajele personale, trebuia să ducem cu noi un pat de campanie pliabil și o saltea rulată, o plasă de țințari, un hamac și stâlpii săi de bambus, bidoane de apă, lanterne cu kerosen, un lighean de spălat, o cutie de alimente, tacâmuri și o umbrelă de soare.

Ne-a luat mai mult de opt ore pentru a parcurge cele 48.270 de kilometri de la coastă spre Garraway, orașul în care avusesem nunta în 1921. Ne-am oprit acolo pentru a ne odihni după călătoria obositoare, iar la 21:00 ne-am imbarcat din nou pentru restul călătoriei spre Pickaninny Cess. Când nu mai sufla briza, de obicei băbații luau vâslele. Dar timpul nu însemna nimic pentru ei. Dacă nu ajungeam astăzi acolo – ei bine, ajungeam mâine, sau ziua următoare. Pentru ce se grăbește omul alb?

Am ajuns la Pickaninny Cess douăsprezece ore mai târziu, la 9:00 dimineața, în data de 30 ianuarie. După ce ni s-a descărcat echipamentul, am avut niște „palavre” cu barcagii. Doreau să plece imediat pentru a se întoarce la Capul Palmas. Le-am explicat că doream să facem o vizită peste noapte la zece mile în interior, iar apoi să ne întoarcem la Capul Palmas ziua următoare. Ne-a luat timp pentru a-i convinge să ne aștepte până a doua zi, pentru a ne duce înapoi la Cap.

Apoi au avut loc niște palavre pentru a-i face pe hamalii de la Pickaninny Cess să ne ajute în călătoria de zece mile. Am reușit să facem rost doar de doi cărauși pentru a căra hamacul dnei Garlock, ceea ce însemna că eu a trebuit să umblu tot drumul. Cei patru băieți de la misiune au mers și ei alături, pentru a ajuta la căratul echipamentului nostru.

Nu mai fusesem niciodată în Barclayville și nu aveam nici cea mai vagă idee la ce să ne așteptăm. Cei doi hamali erau nedumeriți

de-a binelea de ce mergeam noi acolo. Au insistat să ne spună din nou și din nou că în Barclayville nu era nici un om alb, că centrul misionar era gol și că nici un oficial guvernamental african nu locuia acolo – deci, din punctul lor de vedere, nu era nimeni important pe care merita să-l vedem. Noi am continuat să insistăm asupra faptului că mergeam să vizităm o familie de africani negri, dar ei pur și simplu nu puteau înțelege un astfel de lucru.

Satul din Barclayville nu era compact. Era într-un ținut de preerie, iar fiecare căsuță sau grup de case erau izolate, fiind complet înconjurate de pădure sau preerie. Casele creștine se distingeau dintre obișnuitele colibe rotunde, de pământ, deoarece creștinii se obișnuiseră să construiască case dreptunghiulare cu două sau mai multe camere, chiar dacă erau încă făcute din pământ și frunze.

Cărarea ne-a dus într-un spațiu mic, deschis, unde am văzut două case dreptunghiulare. Lângă ușa uneia dintre ele, un grup de adolescente vorbeau. Când ne-am apropiat și le-am întrebat dacă știau unde locuia Ruth Suehn, ne-au dat instrucțiuni cu zâmbete largi – se pare că ne așteptau. Așa că ne-am continuat călătoria. dna Garlock era dusă în hamac în prima linie; eu mergeam în spatele lor cu bățul de un metru și jumătate ce mă ajuta la mers; iar în spatele meu erau cei patru băieți cu bagajele pe cap.

Reîntâlnirea

La o scurtă distanță în josul cărării, am zărit o altă casă dreptunghiulară. În curte, stătea o femeie aplecată asupra unei cutii, sortând haine. Soția mea a recunoscut-o ca fiind Ruth și i-a strigat pe hamali să se oprească și s-o lase să coboare din hamac, dar ei au insistat s-o ducă până pe deal, la casa misiunii. În final am reușit să-i convingem să se oprească.

Ruth ne observase din grădina ei și începuse să fugă spre noi. A ajuns întâi la mine, în locul unde mă oprisem pe cărare; dna Garlock se lupta să se dea jos din hamac pentru a ni se alătura. Ruth

nu a scos nici un cuvânt, ci doar m-a apucat de mijloc și mă ținea strâns. Sunt sigur că a fost o priveliște uimitoare pentru cărauși să mă vadă pe mine, un bărbat alb, înalt, de un metru optzeci și doi, îmbrățișat de această scundă, dar plină femeie africană. Când m-a lăsat din strânsoare, și-a aruncat brațele în jurul dnei Garlock, lacrimile curgându-i în voie.

În timp ce mă uitam la fața ei radiantă, mi-am adus aminte de noaptea aceea, cu mulți ani în urmă, când Dumnezeu ne-a ajutat s-o salvăm din sclavie și s-o aducem la patul mamei sale muribunde. Emoțiile pe care le-am avut în momentul reîntâlnirii cu ea sunt imposibil de descris. După câteva minute, ne-am relaxat cu toții și ne-am îndreptat spre casă.

La început, Ruth abia putea vorbi. Dar după ce am ajuns la casa ei, ne-am așezat pe niște bănci sub streșina largă, atârânădă, și a început să ne împărtășească ce se întâmplase în anii de când nu o mai văzusem. Abia îi venea să creadă că eram într-adevăr acolo. Și-a ținut mâna peste dna Garlock, timp de mai multe ore, ca și cum îi era teamă că va dispărea dacă îi dădea drumul. Îndată ce ne-am așezat, cei trei copii ai ei s-au lipit de noi cât de tare au putut. Era evident că ea le vorbise mult despre noi.

Am stat și am vorbit ore întregi cu Ruth, dar din păcate, soțul ei, Benjamin, participa la o conferință bisericească într-un oraș îndepărtat, așa că nu l-am văzut și pe el. În timpul după-amiezei, două din fetele creștine pe care le văzusem pe cărare când am intrat în Barclayville, au venit acasă, și fără un cuvânt sau semn din partea lui Ruth, au început să pregătească cina din unt de palmier și orez.

Spre apus, Ruth și copiii ei ne-au condus pe dealul înalt, spre centrul misionar abandonat – o priveliște tragică, deprimantă, ce ne-a mișcat profund. Am văzut urmele canalelor în pământ făcute de termite deasupra fundației de piatră și în pereți. În Africa de Vest, odată ce o clădire este abandonată, termitelile preiau rapid controlul asupra ei, la fel cum făcuseră și aici. În drumul de întoarcere spre casa lui Ruth, ne-am oprit pentru a ne odihni într-o pădurice de copaci de cafea ce se aflau în floare. Părea un loc atât de idilic, mireasma ce umplea aerul amintindu-ne de aroma portocalilor înfloriți.

Când am ajuns acasă, am văzut că bagajele noastre fuseseră duse într-o cameră mare care am bănuț că era dormitorul lui Ruth. Un raft de 45,72 centimetri aflat la aproximativ o sută douăzeci și doi de centimetri de la podea se întindea pe doi pereți ai camerei și era acoperit cu o pânză albă, curată. Într-un colț, se afla un pat dublu, cu o pânză împotriva țânțarilor, atârând de pe rama de deasupra capului. Am presupus că aici trebuia să stăm.

Peste câteva minute, fetele au anunțat că „bucățile” erau gata. Intrând în sufragerie, am văzut o masă mare, lucrată de băștinași, cu farfurii și linguri pentru două persoane. Ruth ne-a spus să ne așezăm și să mâncăm, dar noi am insistat ca ea și copiii ei să vină și să mănânce cu noi. Au fost încântați de idee, iar fetele au zâmbit cu mândrie când au adus platourile și ne-au servit. Amestecați cu sosul de unt de palmier, erau pui, cartofi dulci și varză de palmier. Ce tratație! Nu mai mâncasem „bucăți de palmier” de douăzeci și trei de ani și evident, Ruth le-a avertizat pe fete să aibă grijă cu ardeii iute. Avea gustul potrivit, fără a ne bășica limbile.

Am vorbit cu Ruth în acea seară până la ora 21:00. Băieții noștri au instalat patul nostru dublu de companie în camera cea mare în care fuseseră puse bagajele noastre. Când ne pregăteam să ne retragem, Ruth a intrat în cameră de câteva ori, nu a zis nimic, a ezitat un pic, apoi a ieșit. În final, dna Garlock a spus: „Ruth, ce s-a întâmplat?”

Ea a ezitat un moment și apoi a zis: „Mama, e mult timp de când nu am mai dormit în aceeași cameră cu tine și cu tata.”

Soția mea a răspuns: „Ruth, dacă vrei să dormi și tu aici, nu e nici o problemă. Faci cum vrei.” Ea a dat din cap, a zâmbit și a plecat din cameră. Nu știu cum a reușit, dar după ce ne-am cuibărit în patul nostru de companie și am stins lanterna, și-a culcat copiii în pat cu ea, în aceeași cameră, fără a scoate un sunet.

A doua zi dimineața, la ora 5:00, ne-am trezit pentru a constata că Ruth și copiii erau deja treji. Nu numai că se îmbrăcaseră, dar se gătiseră ca pentru o ocazie specială. Când am întrebat-o pe Ruth care era motivul, ea a zis: „O, mergem pe plajă cu tine.”

Băieții noștri ne-au ajutat să ne împachetăm lucrurile și ne-am pregătit de plecare la ora 6:00 dimineața. Ruth și-a legat-o în spate pe micuța Helen, iar cu Henry de cinci ani și cu Nancy de opt ani,

ce umblau pe lângă ea, ne-a urmat pe cărarea de 16.090 kilometri spre Pickaninny Cess. Aproape că trebuia să alerge pentru a ține pasul cu bărbații ce cărau hamacul dnei Garlock, dar Ruth dorea să stea alături de hamac, lângă draga „mama”. În final, am convins-o să renunțe și să umble cu mine, într-un ritm mai lejer.

Un alt rămas bun

Am ajuns pe plajă pe la 8:30 și am început să-i adunăm pe bargagii pentru a ne vedea lucrurile în barcă. Am văzut că barca era deja încărcată cu mai multe boccele, saci mari cu sămburi de palmier, boabe de cafea, boabe de cacao și nuci de cocos uscate. De asemenea, o femeie africană fusese luată și ea ca pasager.

După ce ne-am luat rămas bun, cu lacrimi, de la Ruth și copiii, am urcat în barcă. Cum stăteam în partea din spate a bărcii, ne-am putut uita spre țarm, în timp ce barca se îndepărta de plajă, ocolind debarcaderul pietros. dna Garlock stătea aproape față în față cu vâslașul ce avea grijă de cârmă. Lacrimile îi curgeau pe față în timp ce îi făcea cu mâna lui Ruth și copiilor ce stăteau pe țarm și care, la rândul lor, ne făceau și ei cu mâna. Bărbatul de la cârmă le-a spus celorlalți că femeia albă plângea. Când Ruth și-a ridicat și celălalt braț pentru a continua să facă cu mâna, capul celeilalte pasagere i s-a strecurat sub braț și s-a uitat direct la fața soției mele pentru a vedea dacă plângea într-adevăr. Întreaga experiență a vizitei noastre la Barclayville îi lăsa perplex pe acești africani.

Aceea a fost ultima dată când am văzut-o pe Ruth. Nu ne-am putut abține, ci ne-am amintit de ziua demult apusă când o lăsasem stând pe plajă plângând și văitându-se: „Mă-mi-coooo...”. Și acum, după atâția ani, iată-ne fluturându-ne mâinile și plângând din nou, doar că de data aceasta, ea stătea într-o tăcere deplină, cu copiii strânși în jurul ei. Ajunși la Capul Palmas, am stat acolo câteva zile într-o casă misionară, timp în care am așteptat un avion militar cu care să putem zbura spre Monrovia, pentru a ne continua călătoria.

Într-o după amiază, un străin a bătut la ușă și a întrebat dacă-l poate vedea pe tata Garlock. Era Benjamin, soțul lui Ruth. Ne-a spus că a ajuns acasă târziu, în după amiaza zilei în care pleasem și a găsit-o pe Ruth întinsă pe pat și plângând. Ea i-a spus: „Când a murit mama, Dumnezeu mi-a dat o altă mamă, dar după un timp ea a plecat și m-a părăsit. Ieri, a venit să mă vadă din nou, iar acum m-a părăsit iarăși.”. El s-a simțit neputincios, fără s-o poată mângâia, dar după ce a auzit cuvintele ei, a simțit că trebuia să facă pur și simplu acea călătorie lungă pentru a veni și a ne întâlni.

Din acel moment, am păstrat legătura prin poștă. De-a lungul anilor, Ruth și Benjamin au păstorit mai multe biserici în zona tribului Kru de pe coasta liberiană, iar el a bătut nenumărați kilometri prin preerie în perioada lungă a numirii sale ca superintendent districtual. În final, când l-au lăsat picioarele, Benjamin nu a mai putut umbla foarte mult și nici sta în picioare, la amvon, pentru a predica. Cu zelul ei pentru Dumnezeu și cu pregătirea pe care o primise, Ruth a putut să preia multe din responsabilitățile lui. Înainte ca Benjamin să moară, episcopul metodist, recunoscându-i abilitatea și caracterul evlavios și credincioșia sa, a ordonat-o pe deplin pentru a continua lucrarea lui Benjamin.

Câțiva ani mai târziu, fiica ei cea mai mare a murit și a lăsat cinci copii, așa că Ruth a preluat și responsabilitatea creșterii unei a doua familii. Noi am reușit să-i trimitem o mașină de cusut pentru ca ea să le facă haine copiilor.

Uitându-ne înapoi, nu putem decât să ne minunăm de bunătatea lui Dumnezeu și de infinita Sa înțelepciune în planificarea atâtor detalii care, în ansamblu, au împlinit scopul Lui glorios în viețile multor oameni. Oricare au fost riscurile asumate în salvarea în 1922, a lui Ruth din sclavie, rezultatele au făcut ca totul să merite. Ea a devenit o fiică de care orice părinte ar putea fi mândru.

ÎNTOARCEREA LUI KWI KALI

Așa că nici cel ce sădește, nici cel ce udă nu sunt nimic; ci Dumnezeu, care face să crească.

1 CORINTENI 3:7

În acea călătorie în Liberia, din perioada 1945-1946, în timp ce Ruth a stat la centrul Newaka, mi-am planificat să vizitez toate centrele misionare din interior. Deși primul nostru avion misionar ajunsese în țară cu câteva luni înainte, nu exista încă, în interior, nici o pistă de aterizare suficient de largă pentru a face față avionului. Așa că după ce am strâns un grup de cărăuși pentru a transporta pe cap, puținele mele unelte de călătorie, am pornit la drum pe jos. După absența mea de mai mult de douăzeci de ani, vechile cărării păreau mult mai dificile decât cum fuseseră cu două decade în urmă, iar ritmul meu era mai încet.

Cu toate acestea, era un privilegiu să revizitez această parte a țării. În unele privințe – mai ales în modalitatea de transport – părea să se fi schimbat foarte puțin, cu excepția faptului că unele din satele pe care mi le aminteam, fuseseră de mult distruse.

Într-o noapte, în timp ce mă pregăteam să predic, un bărbat de vârstă mijlocie a venit în fugă spre mine și strigând: „Kwi Kali, Kwi Kali!”.

Când l-am întrebat cum de mă cunoștea, mi-a răspuns: „Cum aș putea vreodată să te uit? Tu mi-ai salvat viața!”. Atunci l-am recunoscut că era Kuso, omul, care alături de mine fusese atât de aproape de situația de a fi mâncat. După ce a relatat bisericii în detaliu povestea miraculoasă a eliberării sale, ne-am bucurat împreună de faptul că ne-am revăzut după atât de mulți ani.

Un om alb diferit

Sosind într-o seară, pe vârful unui deal înalt, într-un sat din interior, m-am așezat pentru a mă odihni pe veranda acoperită cu paie a colibeii liderului. Eram extenuat și chiar îmi venea să cânt cântecul lui Balaam: „O, de aş muri de moartea celor neprihăniți, și sfârșitul meu să fie ca al lor!” (Numei 23:10).

Peste puțin timp, liderul satului a sosit acasă de la ferma sa de orez, cu un târnăcop pe umăr. M-a iscodit rapid cu privirea și m-a întrebat dacă eram obosit.

I-am spus că eram foarte obosit, deoarece ziua fusese fierbinte, iar cărările mi s-au părut neobișnuit de lungi. După ce mi-a oferit să beau apă, s-a așezat și a început să-mi spună că albi nu erau la fel de puternici ca negrii. Mi-a spus că atunci când soția sa a dat naștere la un copil, palmele mâinilor lui și tălpile picioarelor erau albe. Dar după ce copilul a crescut, ele s-au înnegrit, iar el a devenit foarte puternic.

După ce mi-a vorbit puțin despre slăbiciunea congenitală a oamenilor albi, a făcut un comentariu despre faptul că el cunoscuse doar o singură excepție. Că acesta era primul om alb care venise în regiunea sa, primul misionar, care a adus mesajul lui Cristos la poporul său, primul om alb pe care-l văzuse vreodată. „Acest om alb era diferit de alții”, a zis el.

Când l-am întrebat prin ce era diferit, a continuat să descrie ceea ce părea a fi o persoană legendară. Acest alb era foarte înalt și foarte puternic – un fel de uriaș herculian. Părea să nu obosească niciodată; putea întrece în mers pe orice negru din țară. Nu a folosit niciodată un hamac „după cum o fac cei mai mulți oameni albi în aceste zile”, a spus el. De multe ori, făcea o călătorie de două zile într-una singură. Era un vânător puternic. Când împușca un animal, nu rata niciodată și de multe ori ucidea două animale cu un singur glonț. El a fost primul om pe care l-a văzut vreodată purtând haine.

L-am lăsat să vorbească un timp, iar apoi l-am întrebat care era numele acestei persoane remarcabile. „Noi îl strigam Kwi Kali”, a spus el. „L-am numit după pasărea albă din țara noastră.”

„Unde este acest alb ciudat acum?” am întrebat eu.

„O, probabil că a murit cu mulți ani în urmă – nu l-am văzut și nici n-am auzit de el de mult timp”, a replicat el. „A venit aici pe când era tânăr, iar acum eu îmbătrânesc.”

„Cine crezi că sunt eu?” l-am întrebat când nu am mai putut aștepta să-i ascult răspunsul.

Și-a micșorat ochii și s-a uitat cu atenție la mine. După ce a văzut pe fața mea privirea amuzată, a exclamat dintr-o dată: „Cred că tu ești Kwi Kali!”

Când căraușii i-au confirmat identitatea mea, a avut loc o adevărată sărbătoare în oraș. Șeful și-a aruncat brațele spre mine și aproape că mi-a stors viața din mine în timp ce striga: „Kwi Kali, Kwi Kali!”. Apoi a început să danseze și și-a strigat familia și sătenii să se strângă împreună. „Tatăl nostru s-a întors la noi! El a venit acasă! Acesta este Kwi Kali! Kwi Kali este acasă!”

Conversația ulterioară a descoperit faptul că el trăise într-un sătuc lângă Rhodilly, unde locuisem la început printre oamenii Pahn. El auzise despre mine cum am urcat pe Muntele Geta și m-a auzit de câteva ori predicând. Și vizitase centrul nostru misionar de la Rhodilly cu o ocazie, așa că simțea că ne cunoștea. După plecarea noastră din teritoriul Pahn, satul său fusese distrus într-un război intertribal, iar el a fost reșezat ca șef în acest sat în care mă oprisem în călătoria mea.

În seara aceea am ținut un serviciu divin în sat și am auzit că în zonă era un grup de creștini în plină dezvoltare. Am înțeles încă o dată că în lucrarea Împărăției, unul seamănă, altul seceră, dar Dumnezeu face să crească.

Făcând drum altora

Da, într-un fel, eram „acasă”. Dar nu puteam rămâne. Mă chemau o sută de îndatoriri în alte locuri. Am avut multe cămine în Africa – și totuși, mi se părea totdeauna că eram un pelerin, plecând

dintr-o zonă și luând-o din nou, de la capăt, într-un loc nou. Sunt fericit să spun că azi sunt pastori și biserici umplute cu Duhul prin tot teritoriul Pahn.

Mulți misionari și-au depus eforturile în Africa din momentul în care am răspuns pentru prima dată chemării de a merge în Liberia. S-au schimbat multe, bineînțeles, iar cele mai multe în bine. Canibalismul, de exemplu, era în anii 1920, un mod tradițional de viață pentru multe triburi. Astăzi, el supraviețuiește doar în ritualurile superstițioase super-secrete.

În timpul celor zece ani de lucrare ca director teritorial al Africii, am fost privilegiat să vizitez aproape fiecare țară din acest vast continent. Într-o călătorie memorabilă, Ruth și cu mine am zburat la Johannesburg pentru a petrece ceva timp împreună cu fiul nostru John și cu familia lui, în perioada în care conduceau o școală biblică în Brakpan. În timp ce ne aflam acolo, am luat mașina pe care o transportasem cu vaporul din U.S., iar Ruth și cu mine am mers spre nord și de acolo până în Accra, Ghana, pe coasta de vest. Am vizitat centrele misionare întâlnite în călătoria de 8.045.000 de kilometri și am văzut câteva din cele mai spectaculoase peisaje din toată lumea.

Uitându-ne înapoi, de multe ori am simțit că unele din metodele misionare pe care le-am folosit, dacă le-am folosi acum, ar părea la fel de primitive ca oamenii de atunci. Dar ele au marcat doar începutul. Și chiar în locurile în care am văzut doar rezultate limitate, misionarii care ne-au urmat mai târziu, au avut un seceriș măreț. Cât de mulțumitor sunt!

Este o satisfacție să știm că pentru unii din ei, Ruth și cu mine am deschis drumul și i-am lansat în lucrarea misionară. Este ceva ce te satisface în munca de pionierat.

Pionieri

Noi nu vom călători pe drumul pe care-l facem.
Aici, zi de zi, foșnetul multor pași
Este auzit pe pietrele pe care, acum, noi le zdrobim,
Noi vom ajunge acolo unde se bifurcă drumurile.

Pentru noi, arșița zilei, răceala nopții,
Progresul foarte mic și povara cea grea,
Iar moartea, în final, pentru a încheia lupta lung încrâncenată
Cu omul și fiara și piatra. Pentru ei, drumul!

Pentru ei, umbra copacilor pe care, acum, noi îi plantăm,
Călătoria lină, sigură și ținta finală,
Da, dreptul de naștere pe pământul legământului.
Pentru noi – ziua de muncă și lupta sufletului.

Și totuși, drumul e al nostru cum niciodată nu va fi al lor.
Nu este ceva ce ne este oferit doar nouă?
Pentru noi, bucuria supremă; O, pionieri;
Noi nu vom călători, ci noi vom face drumul!

V. Helen Friedlaender

EPILOG

De John Garlock

Povestea pe care tocmai ați citit-o, a trecut, într-o versiune anterioară, prin mai multe reeditări în engleză, a fost tradusă în germană și continuă să stârnească interes oriunde ajunge. Evenimentele petrecute cu mult timp în urmă, rămân relevante peste vremuri pentru toți cei ce-și practică credința în vederea împlinirii Marii Însărcinări a lui Cristos de a evangheliza lumea cu adevărul Evangheliei Sale. Multe sunt mărturiile al modului în care experiențele părinților mei i-au inspirat și încurajat pe lucrătorii creștini din întreaga lume.

Cartea a fost concepută și produsă, în special, ca o scurtă relatare a primilor ani de misiune în Liberia, începând cu 1920. Cele câteva însemnări despre perioadele ulterioare, arată clar faptul că mama și tata au rămas implicați în lucrarea din Africa mulți ani după aceea.

Nu e indicat să adaug toate detaliile semnificative ale vieților și lucrărilor lor de vreme ce această carte a fost deja scrisă. Dar vă împărtășesc câteva aspecte importante ale modului în care a continuat viața lor și cum s-a sfârșit – întotdeauna în legătură cu misiunea și cauza acesteia.

O perioadă pe un „Teren Mai Ușor”

Atunci când părinții mei au renunțat să mai conducă o biserică destul de prosperă din Wichita, pentru a merge din nou în Africa,

în 1932, eu aveam opt ani, iar sora mea Ruth, șapte. Mama și tata s-au gândit că ne pot lua cu ei pentru că credeau că vom găsi clima din Ghana mai de suportat decât cea din Liberia.

Pentru mine, era o adevărată aventură, pentru că întotdeauna m-a făcut să simt că și noi, copiii, eram parte a echipei misionare. La început, am locuit în Yendi, capitala tribului Dagomba, am învățat limba (mai ușor decât adulții) și mi-am făcut prieteni printre copiii africani. Unul din prietenii mei de joacă, Amidou, a fost unul dintre primii convertiți ce s-a întors de la animismul tribului său pentru a-L accepta pe Cristos ca Mânuitor al său. Ruthie și cu mine am participat deseori la întâlnirile de evanghelizare în care predicau părinții mei – uneori în locuri în care noi eram primii copii albi pe care îi văzuseră vreodată africanii.

Condițiile erau primitive. Am trăit fără un sistem de canalizare, electricitate, frigider sau magazine alimentare. Nu am simțit nici o greutate, dar clima și-a cerut tributul. Și în ciuda faptului că luam cu regularitate chinină, sora mea și cu mine am suferit de atacuri repetate de malarie. Nesiguranța vieții tropicale am conștientizat-o cu brutalitate atunci când Guy Hickok, un misionar necăsătorit, de 27 de ani, din grupul nostru, a murit. El era în Ghana de doar doi ani și îmi era ca un frate mai mare. Beulah Buchwalter, o altă misionară necăsătorită, a fost și ea deseori bolnavă, dar și-a făcut timp să-mi dea prima lecție de trompetă.

Îmi amintesc cum misionarii, șase de toți, se adunau în fiecare dimineață în jurul unei mese și lucrau la elaborarea unor modalități de creare a unei forme scrise a limbii lor native, lucru ce nu mai fusese niciodată făcut înainte. Nu era nici un alfabet, gramatică, dicționar sau Biblie. Eram amuzat de faptul că uneori erau șase modalități de scriere a vreunui cuvânt problemă, pentru că unele sunete, pur și simplu, nu puteau fi scrise în litere. În final, au folosit simboluri pentru alfabetul fonetic internațional.

Cu toate că nici mama și nici tata nu aveau pregătirea de a fi traducători, au jucat un rol important în aceste eforturi de început la crearea unei Biblii pentru populația Dagomba. Mama a descoperit repede că nu exista nici un cuvânt care să însemne „cruce”. Conceptul crucificării nu exista în această cultură. Ea

a luat două cuvinte: *dago* – tot ce e făcut din lemn și *puli* – un legământ și le-a combinat pentru a forma *dapuli*, cuvântul folosit acum în Noul Testament complet și în bisericile Dagomba din fiecare denotație.

În 1933, familia noastră s-a mutat în Tamale, un oraș mai mare decât Yendi. Aici mi-am făcut mai mulți prieteni, mi-am îmbunătățit vorbirea în limba respectivă și am citit toate cărțile pe care le puteam găsi, inclusiv câteva împrumutate de la ofițerii coloniști britanici ce guvernau țara. Tata a găsit și cumpărat un cal pitic și încăpățânat cu care mi-a făcut plăcere să explorez satele din apropiere. Mama a făcut școală acasă cu sora mea și cu mine, folosind cursul Calvert pe care l-a comandat din Baltimore, dar ea a lărgit curriculum-ul adăugând mult studiu biblic.

Când, în 1935, problemele de sănătate ale lui Beulah Buchwalter s-au agravat, ea și-a făcut planuri de a se întoarce în U.S.A. Datorită faptului că sora mea și cu mine ne-am luptat în repetate rânduri cu atacurile malariei, părinții mei au decis să ne trimită cu Beulah, pentru a locui cu bunica noastră din New Jersey, în timp ce ei își terminau ultimul an al perioadei misionare petrecute în Ghana. Într-un fel, aceasta a fost o altă aventură pentru mine – un voiaj, de treizeci de zile, peste Atlanticul furtunos cu o fregată. Apoi am avut un an lung, lung de tot, în așteptarea întoarcerii părinților noștri.

Extinderea lucrării lor

Când tata și mama s-au întors în U.S.A. în 1936, nu au simțit că Dumnezeu dorea ca ei să se întoarcă, pentru a treia oară, imediat, înapoi în Africa. O biserică din Kansas City i-a invitat să meargă ca și pastori și acela este locul unde mi-am petrecut restul anilor de școală. Ulterior, în timpul celor zece ani cât tata a slujit ca director teritorial pentru Africa, părinții mei au parcurs, înapoi și încolo, tot continentul, de multe ori, ca mentori și consilieri pentru zeci de misionari în tot felul de circumstanțe. Ocazional, au

avut binecuvântarea de a vedea o parte din roadele eforturilor lor anterioare, care mulți ani mai târziu, încă mai reverberau.

De exemplu, în 1952, tatăl meu călătorea cu un Jeep împreună cu alți doi misionari într-o zonă mai îndepărtată a Voltei de sus, cunoscută acum sub denumirea de Burkina-Fasso. Se îndreptau, prin preerie, spre un sat izolat numit Po pentru a predica. Un articol al revistei *Pentecostal Evangel* din 15 octombrie 1978, ne spune ce s-a întâmplat când au ajuns acolo:

Bărbații au întrebat cum pot ajunge la șef, după cum cere protocolul african, pentru a obține aprobarea sa în ce privește serviciul de evanghelizare pe care doreau să-l conducă. Șeful, un bărbat orb, s-a dovedit a fi prietenos și a ascultat cu atenție când George Flattery [unul din cei trei] i-a vorbit despre misiunea lor.

„Ai auzit vreodată tu sau poporul tău povestea lui Isus și a dragostei Sale pentru toți oamenii?”, a întrebat el.

Spre uimirea celor trei misionari, bătrânul șef a replicat cu un zâmbet: „O, da, o știm foarte bine. Întreg satul crede în Isus.”

Bărbaților albi abia le venea să creadă ceea ce auzeau. Cum s-a întâmplat? Atunci, șeful a explicat: „Ei bine, cu douăzeci de ani înainte, ca tânăr, mi-am părăsit tribul pentru un timp și am călătorit prin Ghana pentru a-mi găsi de lucru. În Tamale, am auzit Evanghelia predicată de un misionar pe nume Garlock și L-am acceptat pe Isus Cristos ca Domn al meu. Am fost botezat la primul serviciu de botez al primei biserici construite în Tamale. Mai târziu, când m-am întors la tribul meu, am împărtășit cu toți oamenii mei credința pe care o găsisem.”

Cei trei misionari se așteptaseră să găsească un sat izolat care să nu știe nimic despre Cristos. În loc de asta, vizita s-a transformat într-un timp de bucurie în părtășia cu frații și surorile africane în Domnul!

Încă o perioadă de misiune

După retragerea din poziția de director teritorial pentru Africa din Assemblies of God în 1954, Henry B. și Ruth E. Garlock au slujit pe o perioadă de patru ani ca misionari în Malawi, Africa de Est, supraveghind, pregătind și încurajând pastori africani. În timpul ultimului lor an pe teren, nu mai puțin de treizeci și trei de noi biserici indigene au fost dedicate Domnului.

În călătoriile prin Malawi, lui tata i-a plăcut să ia cu el în mașină câte un tânăr lucrător african. De obicei era Gideon Bomba, un ucenic sclipitor, dedicat, care a socotit oportunitatea ca pe un fel de școală biblică în călătorie.

În timp ce călătoreau de-a lungul drumurilor noroioase sau pietruite, de multe ori ajungeau într-un loc unde două sau trei pietre mari de mărimea verzilor atrăgeau privirile pe drum. Nu era nici un mister în ce le privea. Vreun șofer de camion, după ce folosea pietrele pentru a bloca roțile în timp ce schimba un cauciuc, pleca și le lăsa acolo. Într-un astfel de loc, tatăl meu oprea mașina, cobora și arunca de pe drum pietrele. A făcut acest lucru de fiecare dată – prin tot Malawi.

La început, acțiunile sale l-au amuzat și l-au lăsat perplex pe Gideon. „De ce te deranjezi pentru niște pietre?”, întreba el. „Nu ești responsabil pentru ele. Și nu-ți deranjează nici mașina ta; le poți ocoli.”

„Da, dar gândește-te la oamenii care vin pe acest drum pe bicicletă, uneori în timpul nopții”, îi explica tata. „Pentru ei, pietrele pot fi un pericol mare. Poate duce la un cauciuc spart, o roată îndoită, sau poate o cădere și un braț rupt. Noi avem lumina zilei și timp. Hai să facem drumul mai bun pentru cei ce vor veni mai târziu.”

Gideon zâmbea și-și scutura, încurcat, capul. Dar, nu după mult timp, a început să se ofere să coboare el din mașină și să aibă el grijă de pietre.

După ce mama și tata și-au încheiat ultima lor perioadă misionară în Africa, s-au pensionat. La câțiva ani după ce au părăsit

Malawi, au fost invitați la o conferință internațională ce aduna lideri de biserici din mai multe țări. Capul delegației din Malawi era un om pe nume Gideon Bomba. Întâlnirea sa cu tatăl meu a fost plină de râsete, lacrimi și îmbrățișări.

Gideon a zis: „Știți, domnule, sunt mulți ani de când dumneavoastră și cu mine călătoream împreună pe drumurile din Malawi. Dar domnule, vreau să vă spun ceva: mă voi opri și voi arunca de pe drum pietrele!”

Pensionarea și plecarea acasă

În anii 1960, mama și tata au locuit în Bakersfield, California – la început într-o casuță pe care au cumpărat-o, iar apoi, timp de câțiva ani, într-un parc de rulote. În această perioadă, au fost invitați în mod frecvent ca vorbitori la întâlnirile pe teme misionare ale bisericilor locale. Atunci când sănătatea le-a creat probleme cu întreținerea unui loc al lor, sora mea Ruth și soțul ei, pastorul Kirk Soper, i-au primit în casa lor din San Jose, California. Le-a făcut o deosebită plăcere interacțiunea cu foarte activa familie Soper care avea cinci fete. Apoi, după moartea surorii mele în 1978, părinții mei s-au mutat în Dallas pentru a fi aproape de mine și familia mea, în timp ce eu predam la Institutul *Christ For The Nations*.

În Dallas și-au făcut repede mulți prieteni. Studenților de la CFNI le plăcea să audă povestirile lor și să pună întrebări. Câțiva mi-au spus ulterior că au fost chemați la misiune atunci când l-au auzit pe Henry B. Garlock predând unul din cursurile mele.

La început, părinții mei au locuit într-o casă de bătrâni, apoi, când tata a devenit tot mai bolnav, s-au mutat în casa noastră până când a necesitat îngrijire medicală permanentă. În această perioadă petrecută cu noi, am observat că părea să fie tot mai conștient de cer și tot mai puțin preocupat de lucrurile pământești. Mare parte a timpului și-l petrecea în ceea ce noi îl numeam „scaunul rugăciunii”. Aici, el citea Biblia și se ruga zilnic pentru o listă lungă de oameni

și lucrări dragi inimii lui, rugăciune ce putea lua trei sau patru ore. În 1985, pe când stăteam lângă patul lui, tata a graduat pentru a-și primi răsplata, la vârsta de optzeci și șapte de ani.

La serviciul funebru, mama a dorit să se adreseze mulțimii de prieteni prezenți. Amintind recunoașterea și apoi stabilirea modelului de pionierat realizat de tatăl meu, a zis cu voce puternică uitându-se în jos la sicriu: „Ei bine, prieteni, așa a făcut Henry întotdeauna. În orice loc ne-am mutat, el a mers acolo primul!” Serviciul a fost o adevărată celebrare și plin de bucurie pentru o viață trăită bine și din plin.

Mutându-se din nou într-un apartament din casa de bătrâni, mama a trăit singură până la vârsta de nouăzeci și doi de ani. Am vizitat-o acolo, aproape în fiecare zi când nu eram în călătorie. De câteva ori a zburat cu avionul până în California pentru a-și vizita nepoatele, fiicele încântătoare ale surorii mele Ruth.

Într-o astfel de ocazie, am dus-o la aeroportul Fort Worth din Dallas și am obținut serviciile de escortare în scaunul cu rotile până la poartă, în timp ce eu îmi parcam mașina. Omul nu avea nici o obligație în afara ducerii mamei mele până la poartă. Dar când am venit să mă întâlnesc cu ea, l-am văzut că era îngenuncheat, în lacrimi, lângă scaunul ei cu rotile, în timp ce ea îl conducea să-L accepte pe Isus Cristos ca Mântuitor al său. Se părea că ea purta cu sine, oriunde mergea, duhul ei misionar.

După ce s-a mutat într-un loc de îngrijire permanentă, vederea a început să-i slăbească, dar nu și umorul ei. Ruthanne și eu personal am făcut cu rândul citindu-i pasaje din Biblie la fiecare vizită făcută și deseori, le murmură împreună cu noi, deoarece cu mult timp în urmă, ea le memorase.

Când am vizitat-o în 19 ianuarie 1997, mama părea să fie cufundată într-un somn adânc, fără să aibă febră sau vreo durere vizibilă. Dar ea nu s-a mai trezit niciodată. Două zile mai târziu, la vârsta de nouăzeci și nouă de ani, Ruth Eveline Trotter Garlock a plecat să se întâlnească cu iubitul ei soț și cu multele trofee cerești pe care cei doi le-au câștigat împreună. Serviciul ei funebru a fost o comemorare plină de bucurie a vieții sale absolut remarcabile.

Ca și în cazul îndepărtării acelor pietre dispersate de pe drumurile din Malawi, tot așa și moștenirea lăsată de acești doi pionieri, mai face și azi drumul mai bun pentru aceia care vin după ei.

(Footnotes)

¹Din cuvântul portughez *palavra*, care înseamnă conferință sau discuție exagerat de lungă. Folosit de comercianții portughezi pe coasta Africii, a devenit o expresie familiară ce înseamnă conferință sau discuție ținută, de obicei, între liderii tribali, cu scopul de a termina o dispută.

Înainte să te ucid și să te mănânc / 165